

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Diplomová práce

Eva Šustková

**Problematika odborného jazyka
Evropské Unie**

(About the technical European Union language)

Rok: 2010

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Jindrová

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny využití prameny a literaturu.“

V Praze, dne 21.8. 2010

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat PhDr. Jaroslavě Jindrové za její trpělivé vedení při psaní této práce od zadání až po závěrečnou fázi, a také za cenné podněty a rady, které vedly ke směřování práce a k jejímu úspěšnému dokončení.

Anotace

Vstup České republiky do Evropské unie dne 1. 4. 2004 znamenal mimo jiné to, že se čeština stala jedním z plnohodnotných jednacích jazyků Společenství. Čeština se musela rychle seznámit se specifiky nového typu odborného jazyka - jazyka evropského úředního aparátu.

Tato práce má ve skutečnosti dva dílčí cíle. Prvním z nich je tento odborný jazyk Evropské unie zařadit do systému funkčních stylů, analyzovat ho a poukázat na jeho charakteristické rysy, které ho odlišují od běžného jazyka. Analýza bude probíhat na dvou úrovních, a to na úrovni morfosyntaktické a na úrovni lexikální. Jako podklad k analýze budou sloužit konkrétní dokumenty vydané Evropskou unií.

Druhým cílem je vypracování portugalsko-českého slovníku termínů unijního jazyka z několika oblastí. Těmito oblastmi budou orgány Evropské unie, dokumenty vydávané těmito orgány a součásti těchto dokumentů. Mimo jiné poukážu i na problémy, které může překlad těchto termínů v praxi přinášet. Vyvrcholením této prakticky zaměřené části diplomové práce je vypracování abecedně řazeného portugalsko-českého slovníku zkratk nejčastěji používaných v textech Evropské unie.

Annotation

One of the aspects of the entry of the Czech Republic to the European Union in 1. 4. 2004 was that the Czech language became one of the full-valued reference languages of the EU. Czech language needed to familiarize quickly with the specifics of a new technical language-the language of European officialdom.

This thesis has actually two partial aims. First aim is to file this technical European language into the system of functional styles, analyze it and point out to the characteristics which differ this technical language from the common language. The analysis will be done in two levels, morphosyntactic and lexical. As the background for the analysis will serve specific documents published by the European Union.

The second aim of the thesis is to elaborate a Portuguese-Czech dictionary of terms of the European language from some areas. Those areas are names of the official European institutions, documents published by this institutions and finally component parts of the documents. I will also point out some of the problem I encountered and which can cause problems in translation. The climax of this practical part of the thesis will be elaboration of alphabetical dictionary of abbreviations frequently used in the European Union documents.

Anotação

Uma das consequências da entrada da República Checa na União Europeia no dia 1 de Abril de 2004 foi que a língua checa tornou-se uma das línguas de referência e plenamente valorizada na UE. A língua checa necessitou de se familiarizar rapidamente com as especificidades de uma linguagem técnica - a linguagem da burocracia europeia.

Esta tese tem dois objectivos distintos. O primeiro é enquadrar essa linguagem técnica europeia no sistema de estilos funcionais, analisar e apontar as características que diferem essa linguagem técnica da linguagem comum. A análise será feita em dois níveis, morfossintáctico e lexical. Como fundamento para a análise servirão documentos específicos, publicados pela União Europeia.

O segundo objectivo da tese é elaborar um dicionário Português-Checo, de termos de algumas áreas concretas, utilizadas na linguagem europeia. Essas áreas são: os nomes das instituições oficiais europeias, os documentos publicados por estas e finalmente, as peças soltas dos documentos. Além disso, vou apontar alguns dos problemas que encontrei e que poderão causar dificuldades na tradução. O clímax dessa parte prática da tese será a elaboração do dicionário em ordem alfabética de abreviaturas, frequentemente utilizadas nos documentos da União Europeia.

Obsah

1. Úvod	3
1.1 Cíle práce	3
1.2 Metodika práce	5
2. Teorie funkčních stylů	7
2.1 Stylistika a stýlotvorné faktory	7
2.2 Vývoj názorů na teorii funkčních stylů	8
2.3 Současný stav	10
2.4 Dělení funkčních stylů	11
2.5 Styl administrativní	13
2.6 Normy administrativních komunikátů	14
2.7 Lexikální stránka administrativního stylu	16
2.8 Útvary administrativních komunikátů	17
3. Odborný jazyk Evropské unie a právní jazyk	18
3.1 Podstata Evropské unie	18
3.2 Právní jazyk	20
3.3 Charakteristika právních textů	21
4. Rozbor textů Evropské unie	22
4.1 Morfosyntaktický rozbor textů Evropské unie	23
4.1.1 Větná stavba	23
4.1.2 Přívlastek neshodný	27
4.1.3 Všeobecný podmět	28
4.1.4 Pasivní konstrukce	29
4.1.5 Proces kondenzace	29
4.1.6 Modální slovesa	30
4.1.7 Použití gerundia	31
4.2 Lexikologický rozbor textů Evropské unie	33
4.2.1 Právní termíny	34
4.2.2 Slovní spojení	35
4.2.3 Jazykové šablony	35
4.2.4 Zkratky	37

5.	Odborná terminologie Evropské unie	38
5.1	Orgány a instituce EU.....	38
5.2	Dokumenty vytvářené a používané v EU	42
5.3	Struktura dokumentů EU	50
5.4	Zkratky	54
6.	Závěr	84
7.	Bibliografie	87
7.1	Knihy a internetové publikace.....	87
7.2	Internetové texty	88
8.	Přílohy	89
8.1	Příloha č. 1	89
8.2	Příloha č. 2	105
8.3	Příloha č. 3	117

1. Úvod

Vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. 4. 2004 se český jazyk stal plnohodnotným jednacím jazykem Společenství. Zároveň tímto odstartoval proces propojování naší legislativy s legislativou evropskou. Většina dokumentů od tohoto dne vydaných musí být přeložena také do češtiny. Ta se musela rychle přizpůsobit novému typu odborného jazyka-jazyku evropského úředního aparátu. Tento jazyk vykazuje řadu shodných rysů s jazykem textů právních, který u nás v té době již pochopitelně existoval. Má však svá specifika, zejména lexikálního charakteru, kterými se od klasického právního jazyka odlišuje. Či přesněji, kterými ho rozšiřuje.

Portugalsko do Evropské unie vstoupilo již v roce 1986 a portugalština tudíž měla o osmnáct let více na to, aby si na tento nový odborný jazyk zvykla a svoji terminologii v této oblasti ustálila. Já se v této práci pokusím zmapovat specifika odborného jazyka Evropské unie a aplikovat je na problém jejich překladu z portugalštiny do češtiny.

1.1 Cíle práce

Začnu kapitolou věnovanou teorii funkčních stylů. Vysvětlím, co je předmětem zkoumání stylistiky a jaká je její role v určování funkčních stylů. Zmíním také stručně vývoj názorů na teorii funkčních stylů, neboť v něm sehrál významnou roli Pražský lingvistický kroužek a čeští lingvisté právě na tomto poli přispěli značnou měrou k rozvoji světové lingvistiky. Dále se zaměřím na současná kritéria dělení funkčních stylů a současný stav základních funkčních stylů, jak je uvádí Eva Minářová ve své *Stylistice češtiny* (2009). Dále se budu podrobněji věnovat stylu administrativnímu,

jelikož podle výše zmíněného dělení patří odborný unijní jazyk právě do tohoto funkčního stylu. Z dostupné literatury popíšu základní morfosyntaktické a lexikální charakteristiky tohoto stylu.

Ve druhé kapitole stručně nastíním historii Evropské unie a podstatu jejího fungování. Ačkoliv se jedná o instituci „sui generis“, přiblížím trochu s nadsázkou její fungování k fungování kteréhokoli právního státu. A podobně jako stojí fungování státu na existenci legislativy, stojí na ní i fungování Evropské unie. Tato kapitola by měla objasnit, proč se ve zbytku práce odkazují k odbornému unijnímu jazyku jako k jazyku právnímu. Dále v této kapitole podrobněji charakterizují právní jazyk, jeho funkce a prvky, které ho určují.

V další kapitole přejdu od teorie k praxi a zaměřím se na morfosyntaktický a lexikální rozbor textů Evropské unie. Nejprve provedu shrnutí poznatků o větné stavbě obou jazyků a aplikaci těchto poznatků na analyzované texty. Potom se již zaměřím na konkrétní rysy charakterizující právní styl. Tedy rysy, kterými se texty právního charakteru odlišují od textů běžného jazyka a tím tento styl vymezují. Poukážu na složitost větné stavby v unijních textech, zejména na vysoký počet vedlejších vět a rozvíjejících větných členů, podrobněji se budu věnovat neshodnému přívlastku. Další jevy, na které v této části poukážu, bude častý výskyt pasivních konstrukcí a sloves ve tvaru pasiva, všeobecného podmětu, modálních sloves a gerundia. Zmíním se také o takzvaném procesu kondenzace.

V části věnované lexiku nejprve názorně vysvětlím rozvrstvení slovní zásoby právního jazyka. Poté se budu věnovat třem součástem slovní zásoby právního jazyka, a to právním termínům, slovním spojením a jazykovým šablonám. Na konci této kapitoly se zmíním také o zkratkách.

Poslední kapitola bude jakýmsi přehledem odborné terminologie Evropské unie. Pokusím se vypracovat portugalsko-český slovníček odborných výrazů z několika oblastí. Těmito oblastmi budou orgány a instituce Evropské unie, důležité dokumenty a součásti těchto dokumentů. Poukážu také problémy, se kterými jsem se při jejich vyhledávání a překladu setkala.

Stěžejní část této kapitoly a této práce vůbec je v její závěrečné části. Zde vypracuji seznam zkratk nejčastěji používaných v unijních textech a jejich českých ekvivalentů. Připojím samozřejmě i významy těchto zkratk.

1.2 Metodika práce

Pro teoretickou část budu vycházet z dostupné literatury, uvedené v části bibliografie.

V části věnované morfosyntaktickému a lexikálnímu rozboru textů si z obrovského množství textů produkovaných Evropskou unií vyberu konkrétní tři, každý trochu jiné povahy. V průběhu práce budu citovat pouze příslušné části textů a plné verze uvedu v příloze. Tyto tři texty budu analyzovat a výsledky analýzy uvedu v práci vždy na konkrétních příkladech.

V části věnované odborné terminologii budu vycházet z databáze dokumentů Evropské unie na stránkách <http://eur-lex.europa.eu>. K portugalským termínům budu vyhledávat ekvivalentní české výrazy a hodnotit, zda jsou tyto výrazy sjednocené, či zda se v jednotlivých dokumentech liší. Zároveň také poukážu na případy, kdy použití určitého

výrazu v kontextu jazyka Evropské unie bude rozdílné od jeho použití v běžném jazyce.

Podobně budu postupovat i při tvorbě přehledu zkratk. V tomto případě nebudu seznam rozdělovat podle konkrétních oblastí, ale vytvořím abecední seznam nejčastěji používaných zkratk a jejich ekvivalentů v češtině, pokud existují.

2. Teorie funkčních stylů

V této kapitole stručně nastíním proces vzniku teorie funkčních stylů a její vývoj, zaměřím se na současný stav dělení funkčních stylů a podrobněji charakterizuje styl administrativní.

2.1 Stylistika a stylové faktory

Vznik funkčních stylů a jejich vývoj je permanentní proces, který je odrazem všech funkcí jazyka ve společnosti. Tyto funkce jsou v neustálém vývoji tak jako jazyk samotný. Jazyk je jev závislý na společnosti, společenské situaci, politických, ekonomických a historických podmínkách a vyspělosti kultury. Tak jako dochází k proměnám jazyka a jeho přizpůsobování se novým komunikačním potřebám, dochází v průběhu doby i k proměnám v uspořádání funkčních stylů jazyka.

Rozdělení na jednotlivé funkční styly přináší stylistika. Tato jazykovědná disciplína zkoumá jednotlivé texty a na základě této analýzy se pokouší o zobecnění zákonitostí stylizace jazykových projevů. Předmětem zkoumání stylistiky je jazyk ve své komunikační funkci, nahlíží tedy na systém jazyka z hlediska jeho uplatnění při procesu komunikace. Stylistická teorie pracuje s pojmem stylém. Jedná se o takový jazykový a stylový jev nebo prostředek, který výrazněji utváří styl konkrétního textu. Jednoduše řečeno, stylém je takový stylizační prostředek, jehož použití v textu posunuje tento text do určitého funkčního stylu. Například výraz *předvolební boj* ukazuje na styl publicistický, naopak *dnové* ke stylu uměleckému.

Důležitými faktory, které určují výběr výrazových prostředků a ovlivňují výsledný styl, jsou takzvané stylové faktory (nebo slohotvorní činitelé). Rozdělují se na objektivní a subjektivní. Subjektivní faktory souvisí s autorem projevu či textu, s jeho individualitou. Patří sem například intelekt autora, jeho znalost tématu, odborné vzdělání ve vztahu k tématu a jazykové schopnosti a znalosti. Mezi subjektivní faktory lze ale zařadit i momentální rozpoložení autora, jeho povahové vlastnosti, příslušnost k určitému sociálnímu prostředí atd. Největšího uplatnění se subjektivním faktorům logicky dostává ve stylu hovorovém a uměleckém. Objektivní stylové faktory jsou takové, které nesouvisí přímo s osobou autora. Za hlavní subjektivní stylový faktor je lingvisticky považována funkce komunikátu. Základní funkcí je funkce dorozumívací neboli sdělná. V podstatě v každé komunikaci je potom doprovázena nějakou další funkcí, například odborně sdělnou, vzdělávací, direktivní, operativní, uvědomovací, získávací, přesvědčovací, nebo esteticky sdělnou.¹ Z dalších objektivních stylových faktorů je významný ráz komunikátu (oficiální, soukromý, důvěrný atd.), situace, za které vzniká a v neposlední řadě také charakter adresáta.

2.2 Vývoj názorů na teorii funkčních stylů

Základy stylové diferenciaci češtiny položili ve 20. a 30. letech 20. století představitelé Pražského lingvistického kroužku. Stylistické teorii se z této skupiny lingvistů věnovali nejvíce Bohuslav Havránek a Vilém

¹ TĚŠITELOVÁ, Marie. *Současná česká administrativa z hlediska kvantitativního*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1985. Str. 51

Mathesius. B. Havránek shrnul své myšlenky v práci *Úkoly spisovného jazyka a jeho kultura* (1932) a později je ještě rozvinul v práci *K funkčnímu rozvrstvení spisovného jazyka* (1942). Zde poprvé vymezil funkce spisovného jazyka. Rozlišoval funkci komunikativní, prakticky odbornou, teoreticky odbornou a estetickou. K nim potom přiřadil i odpovídající funkční jazyky neboli soubory jazykových prostředků potřebné pro realizaci jednotlivých výše uvedených funkcí. A právě tyto funkční jazyky byly vlastně prvním obecným vymezením základních funkčních stylů českého jazyka. Z Havránkova pojetí v podstatě vychází J. V. Bečka, který se zabýval popisem stylových vlastností češtiny. Ze stylistického hlediska rozlišoval tzv. funkční podoby spisovného jazyka neboli funkční jazyky. Mezi funkční jazyky řadil jazyk umělecký, vědecký a praktický. V rovině praktického jazyka potom Bečka rozlišoval ještě další, dílčí skupiny, a to jazyk úřední, hospodářský a novinářský. Bečkův přínos byl důležitý také v tom, že se začal zabývat problematikým zařazením hovorového jazyka. Dokonce ho mezi funkční jazyky nezařazoval.

Dalším, kdo přispěl k teorii stylové diferenciaci češtiny, byl F. Trávníček, který zavedl tzv. druhy spisovných slohů. Rozlišoval sloh teoretický a praktický a slohové druhy novinářský, řečnický, úřední, společenský a umělecký.

Důležitý počinem, který přispěl k orientaci v klasifikaci funkčních stylů, byla konference o otázkách stylu a stylistiky pořádaná v roce 1954 Ústavem pro jazyk český ČSAV v Liblicích. Konference měla za cíl přesně vymezit základní stylistickou terminologii v problematice funkčních stylů. V podstatě se vycházelo ze základního Havránkova členění, ovšem s problematikým začleněním hovorového stylu mezi styly spisovného jazyka. Zároveň byla M. Jelínkem nadnesena možnost případného rozšíření stylů o rozvíjející se styl publicistický.

Stylovou diferenciaci později ještě podrobněji rozpracoval A. Jedlička, který k publicistickému stylu přidává ještě styl esejistických projevů.

2.3 Současný stav

Při posuzování stylového rozpětí je zřejmé, že je možné vycházet z různých aspektů a následkem toho dospívat k různé stylové klasifikaci. Funkční pojetí klasifikace stylů současného spisovného jazyka, v současné době nejvíce používané (i ve školní výuce), vychází z původní teorie B. Havránka a A. Jedličky. Základním kritériem pro vymezení funkčních stylů je Jedličkovo tzv. pojetí tří druhů stylových jevů. Těmito jevy jsou stylová oblast a její funkce, stylová vrstva a stylový typ. Stylovou vrstvu představují komunikáty podobných vlastností a rysů, plynoucích z podobnosti stylových norem. Projevy určité stylové oblasti mají společnou základní funkci. Stylová vrstva je tvořena vrstvou jazykových prostředků příznačnou pro danou stylovou oblast. Ve stylové oblasti potom existují stylové normy, které jsou pro ni specifické.

Klasifikace stylů vychází z různých funkcí jazyka, komunikačních situací, záměrů a objektivních faktorů a je proto značně diferencována. Podle základní funkce komunikátu se styly rozdělují na sdělovací a esteticky sdělné. Ve sdělovacích stylech je důležitá především věcná stránka sdělení, a proto je lze označit také za styly věcné. Pro styly esteticky sdělné se vžil zobecňující název styl umělecký, případně styl umělecké literatury.

Při klasifikaci stylů je třeba brát v potaz, že vznik a vývoj funkčních stylů je nepřetržitý proces, neboť je ovlivňován novými komunikačními potřebami a situacemi. Dochází tak k modifikaci stávajících stylů a vzniku

stylů odvozených. Ty jsou označovány jako styly sekundární. Momentálně nejsou ještě všechny tyto sekundární styly, například styl komunikace elektronické či styl krátkých mobilních textových zpráv, plně teoreticky zpracovány. (E. Minářová, 2008, 41)

2.4 Dělení funkčních stylů

Při posuzování funkčních stylů je možné vycházet z různých kritérií. Následující dělení je nejrozšířenější a vychází z kritéria funkce projevu.

Těšitelová (Současná stylistika češtiny, 1997, s. 33) rozděluje styly na sdělovací a esteticky sdělné a styl sdělovací rozděluje na pět dalších stylů. Styl esteticky sdělný může být případně ještě rozdělen na další styly, jak uvádí E. Minářová (Stylistika češtiny, 2009, s. 42)

Základní funkční styly

a) Styly sdělovací (nebo věcné)

styl prostěsdělovací (nebo hovorový)

styl odborný

styl administrativní

styl publicistický

styl řečnický

b) Styly esteticky sdělné

styl umělecký

styl řečnických projevů slavnostních

styl esejistický

některé žánry publicistického stylu beletristického

Souhrnný přehled všech v současné době zpracovaných stylů primárních i sekundárních podává následující tabulka.

Tabulka 1: Přehled primárních a sekundárních funkčních stylů

funkce a jiný konstituující faktor	funkční styly	
	základní (primární)	Odvozené, pomezí, přimykající se (sekundární)
prostě sdělná, komunikativní, mluvenost	1. styl hovorový	styl společenské konverzace, styl epistolární (s prvky stylu uměleckého nebo odborného)
odborně sdělná a vzdělávací, pojmovost	2. styl odborný – styl vědeckých textů (teoret.) – styl populárně odborných textů – styl odb. praktický, pracovní	styl učební
	3. styl administrativní – styl obchodní korespondence – styl vyhlášek a nařízení, direktivní – styl jednací	styl jednací
direktivní (řídící), zpravovací, jednací		styl inzerce
sdělná a ovlivňovací, získávací (persvazivní)	4. styl publicistický – styl žánrů zpravodajských – styl žánrů analytických – styl žánrů beletristických	styl reklamy a inzerce
Informativní a persvazivní, (sdělná, působící, ovlivňovací)	5. styl řečnický – styl odborného řečnictví – styl politické řeči – styl soudní řeči – styl církevní řeči (kázání) – styl řeči příležitostných, oslavných, slavnostních	
esteticky sdělná	6. styl umělecký – styl prózy – styl poezie – styl dramatu	styl esejistický (na pomezí mezi stylem uměleckým a odborným)

Zdroj: MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4973-4 s. 43

2.5 Styl administrativní

Starší stylistiky tento styl nevyčleňovaly jako samostatný funkční styl, byl součástí stylu odborného (A. Jedlička a kol., *Základy české stylistiky*, Praha 1970). Jako samostatný styl ho poprvé uvedl F. Trávníček v práci *O jazykovém slohu* (Praha 1953), podrobněji se jím však nezabýval. Tento styl však v poslední době prošel tak rychlým vývojem, že lingvisté tak trochu nestačili adekvátně zareagovat a zařazení tohoto stylu tak není jednotné. Například J. V. Bečka (1992) mluví v této souvislosti o stylu normativním (do kterého řadí zákony, vyhlášky, předpisy a směrnice), stylu jednacím (sem řadí vnitropodnikovou agendu) a stylu hospodářském. Všechny tyto styly začleňuje do tzv. stylu pragmatického. Naopak M. Jelínek zavádí termín styl administrativně-právní (*Jazyk a jeho užívání*, 1996, s. 241). Čechová a spol. (*Stylistika současné češtiny*, 1997, s. 167) řadí všechny komunikáty týkající se řízení veřejné správy, tj. projevy administrativně-právní či hospodářsko-administrativní do stylu administrativního. Zároveň však z tohoto stylu vyčleňuje odborné projevy zákonodárců a ekonomů.

Administrativní styl patří mezi styly objektivní a v současné době již patří mezi základní funkční styly. Je to komplexní styl, který plní několik základních funkcí. Jedná se zejména o funkci sdělnou, řídící a správní.

E. Minářová poukazuje na poměrně velkou různorodost administrativního stylu a přistupuje proto k její diferenciaci na základě počtu adresátů komunikátu. Do první skupiny komunikátů, s konkrétním adresátem, řadí korespondenci typu organizace-organizace a korespondenci typu organizace-jednotlivec. Do druhé skupiny, komunikátorů pro široký okruh adresátů, potom řadí ostatní druhy komunikátů s odborně-sdělným,

vzdělávacím, direktivním a organizačním cílem. To jsou například vyhlášky, nařízení, zákazy, příkazy atd.

2.6 Normy administrativních komunikátů

Administrativní projevy mají převážně písemný charakter. V administrativních textech je kladen důraz na přesné dodržování věcných i formálních norem. Klíčová je věcná správnost komunikátu. Formální norma je většinou předem definována jak po stránce obsahové a jazykové, tak často i po stránce grafické úpravy, formátu papíru, rozvržení textu atd. (Stylistika současné češtiny, 1997, s. 169)

Role autora je potlačena, má poměrně malou volnost stylu, jazykové prostředky administrativních textů jsou předem určeny. Autor obvykle nepíše sám za sebe, ale jménem právnické osoby. Také adresát textů bývá častěji neosobní, institucionální. Text je tedy zbaven jak subjektivnosti autora, tak vztahu k adresátovi. Významným prvkem je snaha po věcném, rychlém a stručném vyjádření. To vede k vysoké míře standardizace administrativních textů. Texty musí umožňovat jednotný výklad a také snadné následné zpracování pro různou řadu dalších účelů. Využívají se i předtištěných formulářů. Textová výstavba administrativních textů je velmi pevná a variabilita v kompozici je nežádoucí.

V syntaktické rovině je tendence k stereotypnímu, úspornému vyjádření. Musí být však jednoznačné. Typické je používání ustálených obrátů a frází, které umožňují rychlé a jednotné vytváření textu. Jedná se např. o obraty: *smlouva vstoupila v platnost*, *Rada rozhodla* apod. Pro texty administrativní povahy je typické zhuštěné vyjadřování větami s vysokou frekvencí jmenných konstrukcí.

Návrh nařízení Evropského parlamentu, kterým se mění nařízení (ES) č. 726/2004, kterým se stanoví postupy Společenství pro registraci humánních a veterinárních léčivých přípravků a dozor nad nimi a kterým se zřizuje Evropská agentura pro léčivé přípravky, pokud jde o poskytování informací široké veřejnosti o humánních léčivých přípravcích podléhajících omezení výdeje na lékařský předpis.

Zdroj: <http://eur-lex.europa.eu/cs/index.htm>

Potřeba jednotného a rychlého zpracování administrativních textů vede k potlačení souvislého vyjadřování, což je někdy v rozporu s požadavkem na srozumitelnost textu. K jasnému vyjadřování slouží množství spojek a předložek, v mnohých případech i víceslovných. Obvyklé je použití sekundárních předložek a předložkových výrazů jako *následkem, vlivem, na základě* atd. a spojkových výrazů jako *zatímco, jakož i, a tudíž*.

Běžným jevem je užívání pasivních konstrukcí. Již v roce 1985 uvádí M. Těšitelová (Současná česká administrativa z hlediska kvantitativního, 1985, s. 53), že každé čtvrté až páté slovo v administrativních textech je ve tvaru pasiva. Pasivního tvaru se používá i u sloves nedokonavých, například výrazy *bude hovořeno, bude projednáváno*.

Z hlediska morfologického jsou administrativní texty psány zásadně spisovným jazykem s použitím neutrálních, případně knižních tvarů. Tvary hovorové jsou nepřipustné. Případné odchylky od morfologických norem v administrativních textech nejsou důsledkem autorovy snahy po originalitě, zpravidla se jedná o neznalost těchto norem. Ze snahy o dodržování norem může docházet až k hyperkorektnosti.

Ze své podstaty, zaměřené převážně na fakta, obsahují administrativní texty vyšší počet jmen a číslovek, a naopak menší počet určitých slovesných tvarů, v porovnání s jinými funkčními styly. Vysoký je také výskyt adjektiv odvozených ze sloves (*vyhotovený, zajišťující, poskytující*). Nejvíce frekventovanými pády jsou genitiv a nominativ. Ze slovesných tvarů se lze v administrativních textech nejčastěji setkat s indikativem ve všech časech a s neosobními tvary sloves, tedy slovesy ve 3. osobě. S častou direktivní funkcí textů souvisí i použití imperativu. V současné době, kdy adresát textu bývá zpravidla široký a nedefinovaný, se dává přednost opisným tvarům se slovesy muset, být, moci atd. (*uživatel je povinen, musí být uhrazeno*).

2.7 Lexikální stránka administrativního stylu

I zde platí, že sdělení má být především věcné. Proto jsou použité výrazy jednoznačné a citově neutrální. Za tímto účelem si administrativní styl vypracoval svoji vlastní terminologii. Přirozeně pracuje i s odbornou terminologií jiných stylů, v závislosti na tom, které oblasti se příslušný administrativní text dotýká. Ustálená terminologie umožňuje autorům textů snadnější a rychlejší formulaci, a zároveň adresátům snadnější a rychlejší interpretaci těchto textů. Jak poukazuje M. Jelínek, měl by autor při tvorbě administrativního textu brát v potaz odbornost adresáta. Je-li cílem komunikátu spíše laická veřejnost, doporučuje použít český ekvivalent mezinárodního termínu, pokud takový existuje (tedy například dát přednost termínu *slučitelnost* před termínem *kompatibilita*). (Jazyk a jeho užívání, 1996, s. 243)

Snaha o ekonomičnost vyjádření vede k častému užívání zkratkovitých slov a zkratk, případně jejich odvozenin. Měly by však být oběma stranám srozumitelné a nemělo by docházet k jejich přílišnému nadužívání.

Administrativní styl obsahuje značný počet profesionalismů a slangových výrazů, to je však typické pro každý z funkčních stylů. Celková slovní zásoba je přesto v porovnání s nimi relativně chudá. Mezi deseti nejfrekventovanějšími slovy administrativních textů bylo v roce 1985 osm předložek, jedna spojka a sloveso být. Z podstatných jmen bylo nejčastěji používané slovo pracovník. (Tešitelová, 1985, s. 18-19) Zároveň Tešitelová poukazuje na nápadnou absenci zájmen v administrativních textech. (Tešitelová, 1985, s. 17)

2.8 Útvary administrativních komunikátů

Administrativní styl se vyznačuje značnou žánrovou rozmanitostí. Žánry se mezi sebou liší mimo jiné i jazykově, zejména v rovině stylistické. Existuje celá řada hledisek, podle kterých se útvary třídí. Těmto tříděním se zde věnovat nebudu, neboť pro další průběh práce nemají velký význam. Uvedu alespoň základní administrativní útvary. Mezi ně patří zpráva, oznámení, výzva, žádost, úřední dopis, zápis, protokol, vyhláška a další.

3. Odborný jazyk Evropské unie a právní jazyk

V této kapitole vysvětlím, proč odborný jazyk EU zařazuji právě do subsystému odborného jazyka právního. Budu vycházet z podstaty Evropské unie jako instituce podobného charakteru jako stát a z toho, že dokumenty produkované Evropskou unií jsou dokumenty normativního charakteru, stejně jako dokumenty, na kterých je založeno fungování jakéhokoli právního státu.

3.1 Podstata Evropské unie

Jazyk evropského úřednického aparátu patří nepochybně do stylu administrativně správního. Jelikož se v této práci zabývám pouze dokumenty v psané formě, budou všechny následující teze a rozborů aplikovatelné právě na tuto formu.

Před samotným rozбором odborného jazyka Evropské unie bych stručně shrnula, co to vlastně Evropská unie je a k čemu slouží. Toto shrnutí nebude samoúčelné, ale pomůže objasnit následné zařazení evropského jazyka a objasnění jeho specifik.

Již Winston Churchill brzy po druhé světové válce hovořil o nutnosti vybudování tzv. "Spojených států evropských". V této myšlence pokračovali přední evropští politici v čele s Robertem Schumanem a důsledkem bylo založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO) roku 1951. Zakládající země, tedy Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemí a Německo, se roku 1957 rozhodly vybudovat Evropské hospodářské společenství (EHS), v podstatě rozšiřující společný trh na větší škálu výrobků a služeb. Během šedesátých let minulého století byla mezi těmito

zeměmi zrušena cla a začala být uplatňována společná politika, zejména obchodní a zemědělská. V průběhu let se EHS rozrůstal o další evropské státy, mimo jiné i o Portugalsko v roce 1986. Byl založen jednotný Evropský parlament s přímou volbou zástupců. Myšlenky jednotného evropského trhu nabraly na intenzitě po pádu železné opony a vyústily ve Smlouvu o Evropské unii, podepsanou v Maastrichtu roku 1993. Ta do stávajících struktur EHS začlenila další oblasti mezivládní spolupráce a dala oficiálně vzniknout Evropské unii. V roce 1999 byla zavedena jednotná měna Euro, která je dnes oficiální měnou v 16 zemích eurozóny a v dalších, i mimoevropských zemích. V současné době tvoří Evropskou unii 27 států.

Evropská unie není sice federálním státem, přesto (v současné době třeba díky Lisabonské smlouvě) má čím dál větší pravomoci ve vztahu k národním legislativám členských států. S trochou nadsázky lze říct, že nese typické znaky státu. Má právní subjektivitu, má svoji legislativu a byrokracii, ohraničené území, měnu, úřední jazyk (jazyky všech členských států), a má dokonce své hlavní město (i když neoficiální), svého prezidenta, hymnu a znak. A stejně tak jako stát je postaven na své legislativě, je na ní postavena také Evropská unie. Většina dokumentů, které Unie vyprodukuje, a které jsou předmětem zkoumání v této práci, jsou dokumenty právního charakteru. A ať se jedná o primární prameny práva, tedy smlouvy, či sekundární prameny práva, jako nařízení, doporučení, směrnice, rozhodnutí a jiné, jde o dokumenty v první řadě právnické psané právnickým jazykem, s některými unijními specifiky.

3.2 Právní jazyk

Pro zařazení právního jazyka do systému funkčních stylů existují v současné době dvě možnosti. První z těchto možností je zařadit ho podle Marie Čechové do stylu administrativního. Druhou možností je držet se dělení Milana Jelínka a zařadit právní jazyk do stylu administrativně-právního. Já osobně bych dávala přednost možnosti druhé, ale pro další průběh práce toto podstatné není.

Na tomto místě by bylo dobré si uvědomit, že právní jazyk není to samé jako právnícký jazyk. Právní jazyk se totiž váže k právu, zatímco právnícký jazyk je motivován slovem právník (M. Tomášek, 1998, s. 21) Právní jazyk je tedy jazyk práva, ať už ho vytváří kdokoli. Naproti tomu pod pojmem právnícký jazyk se rozumí profesní mluva právníků. Z obsahového hlediska je podle Tomáška právní jazyk „znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova (právní termíny), slovní spojení (ustálené obraty-jazykové šablony) nebo celé věty“ (Tomášek, 1998, s. 22). Subsystem právního jazyka by se podle Saussurovy teorie pohyboval na úrovni langue, naopak funkční styl jako takový na úrovni parole.

Právní jazyk má, stejně jako jiné jazykové subsystemy, dvě základní složky. Těmito složkami jsou všeobecný gramatický základ (tedy spisovná slovní zásoba a gramatický systém) a odborné názvosloví (termíny, jazykové šablony). Právě tato druhá složka bude předmětem praktického zkoumání této práce.

Ze sémantického hlediska plní právní jazyk dvě základní funkce, deskriptivní a preskriptivní. Deskriptivní jsou ty části právních textů, které popisují objektivní skutečnost. Preskriptivní jsou potom normativní části

textů, vyjadřující to, co má být. Z těchto funkcí také vycházejí základní požadavky na právní texty. Jsou to hlavně významová přesnost, jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, ustálenost, neexpresivnost (Tomášek, 1989, s. 25) a případně ještě standardizovanost.

3.3 Charakteristika právních textů

Jako všechny texty konkrétního národního jazyka je právní jazyk založen na výběru jazykových prostředků a na jejich uspořádání. Styl je určován způsobem výběru těchto prostředků a utvářením jejich celků. Hlavním znakem právního jazyka je jeho vázanost na označování právních skutečností. To znamená, že právní jazyk tvoří zejména právní terminologie. Kromě toho je však pro tento jazyk typické i uspořádání vět, které ač vychází z běžného jazyka, vykazuje určitá specifika. V následující kapitole budu hlouběji věnovat těmto specifikům a na příkladech z konkrétních unijních textů se je pokusím demonstrovat. Pro úplnost je třeba zmínit ještě charakteristickou strukturu právních textů. Typické je pro ně horizontální členění do celků, výčtová struktura, často graficky členěná, nejčastěji pomocí písmen a číslíc (viz kapitola 5.3).

4. Rozbor textů Evropské unie

Touto kapitolou začíná praktická část práce. Zaměřím se zde nejprve na morfosyntaktická specifika textů a poté i na charakteristické rysy v oblasti lexika. Analýzu provedu na základě tří konkrétních textů. Každý z textů je záměrně trochu odlišné povahy. Prvním textem je Nařízení Rady Evropské unie², druhým Rozhodnutí Rady Evropské unie³ a posledním textem je příloha Aktu o přistoupení České republiky⁴. V příloze uvádím všechny texty v jejich plné verzi.

Smyslem této kapitoly není charakteristika všech morfosyntaktických a lexikálních jevů vyskytujících se v analyzovaných textech, ale pouze těch, kterými se tyto texty odlišují od textů běžného spisovného jazyka. A zároveň jevů, které jsou pro právní texty charakteristické a které pomáhají utvářet právní či normativní charakter textů.

²

<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,pt&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=11907:cs&page=> (dále jen Nařízení Rady)

³

<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,pt&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=393053:cs&page=> (dále jen Rozhodnutí Rady)

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/pt/treaties/dat/12003T/htm/L2003236PT.080300.htm> (dále jen Akt o přistoupení)

4.1 Morfosyntaktický rozbor textů Evropské unie

Pro účely této práce nebudu zvlášť rozdělovat kategorii morfologie a syntaxe, jelikož obě kategorie spolu neoddělitelně souvisí a jsou spolu úzce propojeny. Určité jevy by proto musely být rozebírány v obou kategoriích a to by bylo zbytečné.

4.1.1 Větná stavba

Rozdíl mezi větnou stavbou portugalského a českého jazyka je dán rozdílným typem těchto jazyků. Zatímco čeština patří mezi takzvané flexivní jazyky, a k vyjádření syntaktických vazeb využívá skloňování a časování, portugalská je jazyk izolačního typu. K vyjádření syntaktických vazeb používá postavení slov ve větě. Z toho plyne rozdíl v pevnosti českého a portugalského slovosledu. Neznamena to, že by český slovosled neměl žádný systém. Základním vzorcem české věty je vzorec SVO⁵ pro oznamovací věty a inverzní VSO pro věty tázací. Věta se však nemusí tohoto vzorce držet a přesto se její význam nemění, právě díky použití pádů. Portugalský slovosled je v tomto ohledu pevnější. Cunha a Cintra (Nova Gramática do Português Contemporâneo, 1999, s. 162) uvádějí následující systém postavení větných členů v portugalsčině:

Ordem directa

SUJEIO+VERBO+OBJECTO DIRECTO+OBJECTO INDIRECTO

nebo

SUJEITO+VERBO+PREDICATIVO

⁵ Význam jednotlivých písmen je následující: S (subjekt), V (verbum), O (objekt). Používá se také názvosloví podmět, přísudek a předmět.

Tento přímý pořádek slov v portugalštině převažuje, existuje však i pořádek nepřímý, v určitých situacích gramaticky nutný.

Ordem indirecta

VERBO+SUJEITO

Tento vzorec je uplatňován například v tázacích větách, větách se slovesem ve formě imperativu, větách se slovesem ve formě pasiva se zvrtným zájmenem, větách přací a zvolacích se slovesem ve tvaru konjunktivu, ve zkrácených větách obsahujících slovesa ve formě gerundia či participia, ve větách začínajících doplňkem či předmětem a dalších.

PREDICATIVO+VERBO

Jmenná část přísudku stojí obvykle za sponovým slovesem, ale může mu předcházet například v tázacích, zvolacích a emočně zbarvených větách.

Z podstaty unijních textů je zřejmé, že naprostá většina vět jsou věty oznamovací. Věty tázací, rozkazovací či přací se prakticky nevyskytují. Z analýzy tří různých unijních textů vyplývá, že jejich základní větná skladba je v souladu s uvedenými vzorci. Lze najít i věty s obráceným pořadím větných členů, jak ukazuje následující příklad.

É aplicável o procedimento previsto no segundo, terceiro e quarto parágrafos do n.º 3, bem como o disposto nos n.ºs 4, 5 e 6 do artigo 7.º do regulamento.⁶

Obrácené pořadí větných členů je použito v souladu s normou, jelikož se jedná o případ neosobního slovesa. Obecně lze říct, že postavení větných

⁶ Akt o přistoupení

členů v unijních textech nevykazuje žádné výraznější odchylky od postavení větných členů běžných portugalských textů.

Rozdíl ve větné stavbě unijních textů tedy nespočívá v postavení členů, ale spíše ve složitosti větné stavby. Unijní texty rozhodně nejsou tvořeny jednoduchými, nebo dokonce holými větami. Zkoumané texty (ale platí to pro unijní texty obecně) jsou zpravidla tvořeny značně rozvitými souvětími, jejichž syntaktické vazby se mnohdy rozplétají velmi složitě. Jako příklad méně složitěho souvětí, které dodržuje danou větnou stavbu, bych uvedla následující větu:

*Os membros (S) da família de um trabalhador referidos na alínea a) do n.º 1 do artigo 10.º do regulamento, que com ele residam legalmente no território de um Estado-Membro à data da adesão, têm (V), a partir dessa data, acesso (V) imediato ao mercado de trabalho (O) desse Estado-Membro.*⁷

Tučně zvýrazněné členy představují hlavní větné členy, tedy podmět, sloveso a předmět, tvořící větu hlavní. Tyto členy jsou odděleny několika vedlejšími větami a větnými členy, které dávají vzniknout souvětí. Poněkud složitější strukturu má věta následující:

Atendendo a que o objectivo da presente decisão, nomeadamente promover uma repartição equilibrada dos esforços assumidos pelos Estados-Membros ao acolherem refugiados e pessoas deslocadas, não pode ser suficientemente realizado pelos Estados-Membros, podendo, pois, ser melhor alcançado ao nível comunitário, a Comunidade pode tomar

⁷ Akt o přistoupení

*medidas em conformidade com o princípio da subsidiariedade consagrado no artigo 5.o do Tratado.*⁸

Na českém překladu se pokusím tuto větu rozebrat z hlediska větné stavby.

Jelikož cílů tohoto rozhodnutí, totiž podpory rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijímáním uprchlíků a vysídlených osob, nemůže být uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, (věta vedlejší příčinná, s tzv. vysvětlujícím přístavkem uvozeným spojkou totiž) a proto jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství, (věta vedlejší příčinná, v důsledkovém poměru spojená s větou předchozí) může Společenství přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity stanovenou v článku 5 Smlouvy. (věta hlavní, podmět je Společenství, přísudek může sloužit je složený z modálního a významového slovesa)

Souvětí bohatá na počet vedlejších vět jsou pro právní texty typická. Je to důsledek požadavku jasnosti a srozumitelnosti těchto textů, kdy vše musí být zdánlivě až zbytečně detailně vysvětleno a význam věty musí být jednoznačně interpretovatelný. V tomto ohledu je však patrný jistý rozdíl mezi portugalskou a českou verzí textů, neboť v českých textech byla některá složitější souvětí rozdělena do několika vět. Důvodem je časté použití tvaru gerundia v portugalských verzích, které se však v češtině nepoužívá. O gerundiu však bude později pojednáno samostatně v kapitole 4.1.7. Složitost větných konstrukcí je však hlavně výsledkem použití množství vedlejších vět, které jsou vázané nejen na větu hlavní, ale na další

⁸ Rozhodnutí Rady

vedlejší věty, a dále také použití rozvíjejících větných členů. Příkladem výše zmíněného je následující věta.⁹

*Sem prejuízo das obrigações resultantes dos Tratados em que se funda a União Europeia, a **República Checa pode manter em vigor**, durante sete anos a contar da data de adesão, **as regras** previstas na Lei n.º 219/1995 Sb. sobre o comércio externo, na sua versão alterada, sobre o regime de posse de prédios rústicos e de outras formas de propriedade rústica, e na Lei n.º 95/1999 Sb. sobre as condições relativas à transferência de prédios rústicos e de florestas da posse do Estado para a de outras entidades, no que se refere à compra de prédios rústicos e de florestas por nacionais dos Estados-Membros e por sociedades constituídas nos termos da legislação de outro Estado-Membro e que não estejam nem estabelecidas nem registadas na República Checa.*¹⁰

4.1.2 Přívlastek neshodný

Z rozvíjejících větných členů bych zdůraznila zejména častý výskyt neshodného přívlastku, často několikanásobného. Jeho použití napomáhá k úspornějšímu vyjadřování. Nejčastější formou jsou takzvané genitivní vazby. V izolační portugalštině jsou genitivní vazby vyjadřovány pomocí předložky *de*, ve flexivní češtině je logicky použit genitiv, jak je patrné z následujícího příkladu.

*Uma política comum de asilo, incluindo um sistema comum europeu de asilo, é **um elemento constitutivo do objectivo da União Europeia de estabelecimento progressivo de um espaço de liberdade, de segurança e de***

⁹ Věta hlavní je zvýrazněna tučně.

¹⁰ Akt o přistoupení

justiça, aberto às pessoas que, vítimas das circunstâncias, procuram legitimamente protecção na União Europeia.

Společná azylová politika, včetně společného evropského azylového systému, je součástí cíle Evropské unie spočívajícího v postupném vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva otevřeného těm, kdo pod tlakem okolností oprávněně hledají ochranu v Evropské unii.¹¹

4.1.3 Všeobecný podmět

Poměrně častým jevem, který se v právních textech vyskytuje, je všeobecný podmět. Je typický pro obě jazykové varianty.

(...) é conveniente adoptar as disposições que permitam atingir os objectivos fixados nos artigos 48º e 49º do Tratado no domínio da livre circulação (...)

(...) je třeba přijmout předpisy umožňující dosažení cílů v oblasti volného pohybu, stanovených v člancích 48 a 49 Smlouvy (...)

Tento jev je důsledkem další charakteristiky právních textů, kterou je neosobní charakter. Je dán tím, že v tomto typu textů je autor většinou neznámý, případně institucionální, a také příjemce je ve většině případů všeobecný.

¹¹ Rozhodnutí Rady

4.1.4 Pasivní konstrukce

V analyzovaných textech byl zaznamenán vysoký výskyt pasivních konstrukcí a sloves ve tvaru pasiva. Tomuto jevu se věnuje také M. Těšitelová, jak již bylo zmíněno v obecné charakteristice administrativního stylu. Převládá tvar opisného pasiva (voz pasiva analítica) nad reflexivní formou (voz pasiva sintética, pronominal), vyskytují se však obě možnosti.

*O presente artigo será objecto de um novo exame pelo Conselho, com base numa proposta da Comissão que **será apresentada** no prazo máximo de dois anos.*¹²

***Proceder-se-á** a uma revisão geral destas medidas transitórias no terceiro ano seguinte à data da adesão.*¹³

Také časté použití pasivních konstrukcí je důsledkem neosobního charakteru textů.

4.1.5 Proces kondenzace

Dalším prostředkem hojně používaným v unijních textech a právnických textech vůbec je takzvaný proces kondenzace. Jedná se o zhušťování množství informací do věty ve snaze dále nerozvíjet už tak někdy velmi složitá souvětí. Nejrozšířenějšími druhy kondenzace je kondenzace nominální (nominalizace) a kondenzace adjektivní. V důsledku nominalizace jsou unijní texty typické vysokým výskytem substantiv a naopak poněkud nižším počtem sloves.

¹² <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,pt&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=393053:cs&page=>

¹³ Akt o přistoupení

Příklad nominální kondenzace ukazuje následující věta:

*Nos termos do artigo 3.o do protocolo relativo à posição do Reino Unido e da Irlanda, anexo ao Tratado da União Europeia e ao Tratado que institui a Comunidade Europeia, a Irlanda comunicou a sua intenção de participar na **aprovação e aplicação** da presente decisão.*¹⁴

Následující věta ukazuje příklad adjektivní kondenzace.

*Em 3 de Março de 2010, a República Portuguesa interpôs contra a Comissão Europeia, nos termos e para **os efeitos do disposto no artigo 263.o do Tratado sobre o Funcionamento da União Europeia** (...)*¹⁵

*Face ao exposto acima (...)*¹⁶

4.1.6 Modální slovesa

Texty evropské unie jsou svojí podstatou většinou normativní texty. Jejich funkcí je tedy stanovovat normy a tím pádem něco nařizovat.¹⁷ Normativní a regulativní povahy je dosaženo použitím modálních sloves. Nejčastěji používanými modálními slovesy jsou slovesa muset (*dever*) a moci (*poder*). Jen ve zkoumaném textu nařízení se sloveso *dever* vyskytlo dvanáctkrát a sloveso *poder* dokonce šestnáctkrát.

¹⁴ Rozhodnutí Rady

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=513168:cs&lang=pt&list=513105:cs,513168:cs,495275:cs,469432:cs,465433:cs,461498:cs,461497:cs,452320:cs,442696:cs,434931:cs,&pos=2&page=1&nbl=53&pgs=10&hwords=Para%20os%20efeitos%20do%20disposto~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

¹⁶ Rozhodnutí Rady

¹⁷ jedním z nejčastějších typů textů je právě nařízení

*O presidente **pode** convidar a participar nas reuniões, a título de observadores ou de peritos, individualidades ou representantes de organismos que possuam uma vasta experiência no domínio do emprego e dos movimentos de trabalhadores. O presidente **pode** ser assistido por consultores técnicos.*¹⁸

*(...) os resultados desta acção **devem** poder ser reforçados por uma suspensão temporária dos mecanismos acima referidos, cuja decisão **deve** ser tomada ao nível da Comunidade (...)*¹⁹

4.1.7 Použití gerundia

Jak již bylo uvedeno výše, vyskytují se v portugalských textech hojně tvary gerundia neboli přechodníky. Na rozdíl od češtiny, která tento slovesný tvar už prakticky nepoužívá a považuje ho za archaický, v portugalské jsou přechodníky využívány často. Jejich hlavní funkcí je zkracování vedlejších vět, což je pro typicky dlouhá souvětí právnických textů výhodné. Při překladu do češtiny nastává problém, čím nahradit nepoužívaný tvar gerundia a přitom tato dlouhá souvětí ještě více nerozvíjet přidáváním dalších vedlejších vět. Z analýzy textů vyplynulo, že v češtině se v této situaci upouští od použití slovesného tvaru a nahrazuje se použitím předložek a spojek, a to převážně sekundárních. Nejčastějšími příklady použití gerundia jsou výrazy *tendo em conta* (v analyzovaném textu Rozhodnutí Rady bylo tohoto výrazu použito třináctkrát) a *considerando*. Do češtiny jsou tyto výrazy překládány nejčastěji jako *vzhledem k*, *s ohledem na*, *pokud jde o*. Gerundium je typické ve výčtových větách, kde

¹⁸ Nařízení Rady

¹⁹ Nařízení Rady

podmět a přísudek věty hlavní rozděluje i několik stran textu, jak ukazuje následující příklad:

O CONSELHO DA UNIÃO EUROPEIA,

***Tendo** em conta o Tratado que institui a Comunidade Europeia, nomeadamente a alínea b) do n.o 2 do artigo 63.o,*

***Tendo** em conta a proposta da Comissão,*

***Tendo** em conta o parecer do Parlamento Europeu [1],*

***Tendo** em conta o parecer do Comité Económico e Social Europeu [2],*

Após consulta ao Comité das Regiões,

***Considerando** o seguinte:*

*(1) Uma política comum de asilo, **incluindo** um sistema comum europeu de asilo, é um elemento constitutivo do objectivo da União Europeia de estabelecimento progressivo de um espaço de liberdade, de segurança e de justiça, aberto às pessoas que, vítimas das circunstâncias, procuram legitimamente protecção na União Europeia.*

(...)

ADOPTOU A PRESENTE DECISÃO²⁰

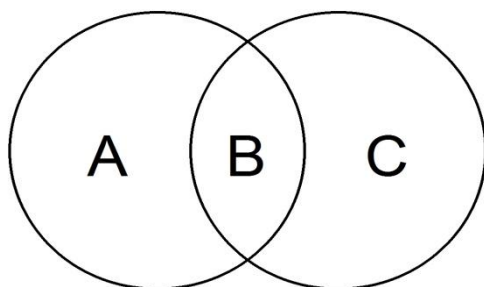
²⁰ Rozhodnutí Rady

4.2 Lexikologický rozbor textů Evropské unie

Slovní zásoba právního (a tedy unijního) jazyka čerpá ze slovní zásoby spisovného jazyka. Používá všech slovních druhů, pouze s výjimkou citoslovcí. Rozdílná je ale frekvence použití jednotlivých slovních druhů v právním jazyce a v obecném jazykovém základu. Tomášek (1998, s. 42) tvrdí, že v právních textech lze najít tři druhy výrazů. Výrazy typické pro právo, výrazy obecného základu a výrazy specifické pro jiné odborné jazykové subsystémy. Při aplikaci na texty evropské unie je třeba zavést ještě čtvrtou kategorii, a to výrazy specifické pro Evropskou unii.

Tomášek názorně demonstruje rozvrstvení právního jazyka použitím Eulerových kružnic.

Obrázek 1: Eulerovy kružnice

Zdroj: vlastní

Výrazy v množině A jsou výrazy používané pouze v obecném základu jazyka, nikoli v jazyku právním. Jako příklad bych uvedla třeba portugalské výrazy *beleza* či *amor*. V množině C jsou výrazy, které se používají pouze v právním jazyce a v obecném základu se nepoužívají. Jde například o výraz *servidão* ve smyslu *věcné břemeno*. Množina B obsahuje výrazy společné pro obecný základ jazyka i právní jazyk. Množinu B Tomášek ještě dále rozděluje na podmnožiny B1 a B2, kde B1 obsahuje slova společná pro obecný základ i právní jazyk nesoucí alespoň zčásti právní význam (*tratamento, tribunal*). Podmnožina B2 potom obsahuje takzvaná neutrální slova společná pro obecný základ i právní jazyk, tedy slova sice používaná v právních textech, ale bez právního významu (*mulher, dia*). Pro účely evropských textů bych toto rozdělení rozšířila ještě o podmnožinu B3, tedy o slova typická pro texty vypracované orgány Evropské unie (*Crítérios de Maastricht*). K tomuto rozdělení je nicméně třeba uvést, že jazyk jako takový prochází stálým dynamickým procesem a slovo nyní řazené do jedné množiny může časem přejít do množiny jiné. Typický je zde například takzvaný proces lexikální banalizace, při kterém slovo původně odborné slovní zásoby postupně přechází do slovní zásoby běžného jazyka. Opačným procesem k banalizaci je lexikální individualizace, ta je však mnohem méně častá.

Slovní zásoba charakteristická pro právní jazyk má tyto součásti (Tomášek, 43): právní termíny, slovní spojení a jazykové šablony.

4.2.1 Právní termíny

Právní termíny pojmenovávají konkrétní právní skutečnosti a jejich význam je možné definovat. Mohou být jednoslovné (*recurso*), ale i víceslovné (*Lei Orgânica*). Požadavky kladené na právní termíny se v podstatě shodují s požadavky kladenými na právní jazyk jako takový.

Jedná se zejména o významovou přesnost a jednoznačnost, stručnost, srozumitelnost, ustálenost a neexpresivnost. Pro potřebu této práce bych rozšířila oblast právních termínů o termíny specifické pro odborný právní jazyk Evropské unie. V páté kapitole se této terminologii budu věnovat podrobněji.

4.2.2 Slovní spojení

Slovní spojení charakterizuje Tomášek (1998, s. 46) jako „víceslovné výrazy neterminologické povahy, kterými se nepojmenovává právní skutečnost, nýbrž tato právní skutečnost se jimi pouze popisuje“. Nelze na ně tedy aplikovat definiční znaky. Zároveň jsou však právně příznakové a mají tudíž pevnou stavbu. Nejčastěji jde o spojení slovesa s podstatným jménem (*sdělit obvinění, vynést rozsudek*). Jsou charakteristická tím, že žádný z prvků slovního spojení nelze zaměnit za jiný prvek, a to ani za prvek stejného významu a také tím, že jeden z prvků implikuje použití prvku následujícího. To je důležité pro přesný překlad, neboť například portugalský výraz nemusí tak přísným pravidlům podléhat, avšak čeština vyžaduje přesné slovní spojení. Jako příklad bych uvedla spojení *vynést rozsudek*, které je v češtině pevně dané (to znamená, že nemůžeme sloveso *vynést* vyměnit za jiné, ani synonymní sloveso, například spojení *vyřknout rozsudek* neexistuje, přesto že význam by byl stejný), ale v portugalské je možné setkat se s variantami *proferir um acórdão, dar um acórdão, dar uma sentença*, ale i *sentenciar*.

4.2.3 Jazykové šablony

Dalším z charakteristických rysů právního jazyka je používání jazykových šablon. Z Tomáškovy (1998, s. 48) definice vyplývá, že jazykové šablony jsou ustálené, standardní právní obraty, které jsou

v právní oblasti dané konvencí a do právních textů vstupují jako konstrukčně hotové celky. Přispívají tím k přesnosti a úspornosti právních textů. Proto je třeba je odlišovat od klišé, otřelých, příliš často se opakujících a nic nového neříkajících výrazů. Sestávají nejčastěji z několika slov, ale může se jednat i o polovětné až větné konstrukce. Vznikly zkombinováním odborné slovní zásoby s prvky slovní zásoby běžné a zautomatizováním této kombinace a jsou tedy na pomezí mezi těmito dvěma subsystémy.

Podle struktury se jazykové šablony rozdělují na lexikální, větné a konstrukční.

Lexikální šablony jsou charakterizovány jako standardizovaná spojení slov, která tvoří součást věty (*no cumprimento da Lei/v souladu se zákonem*).

Větné šablony jsou útvary obsahující slovesný tvar a mající podobu věty, a to i nedokončené (*os Estados-Membros comprometem-se/členské státy se zavazují*).

Konstrukční šablony jsou zvláštní útvary, které vytvářejí rámcovou konstrukci. Jádrem šablony je konstantní a zbytek prvků je proměnný (*previsto na alínea...do ponto/podle článku...písmeno*).

Z funkčního hlediska jsou jazykové šablony zpravidla rozdělovány podle pozice, kterou v textu zaujímají, na uvozovací, závěrečné a vnitřní.

Uvozovací jazykové šablony stojí na začátku projevu nebo jeho úseku a uvádějí nové části (*O Conselho das Comunidades Europeias adoptou o presente regulamento/Rada Evropských společenství přijala toto nařízení*).

Závěrečné jazykové šablony naopak projevy nebo jejich části uzavírají (*pelo Conselho/za Radu*).

Vnitřní jazykové šablony mají za úkol zajistit pokračování a vnitřní návaznost částí projevů (*tendo em conta/s ohledem na*).

Právě jazykové šablony a jejich časté využití je jednou z charakteristik odborných textů Evropské unie. Tyto šablony se v textech velmi často opakují a vyvolávají pocit vysoké standardizovanosti textů. Mezi úplně nejčastější patří výrazy *tendo em conta/s ohledem na*, *considerando que/vzhledem k*, *em derrogação/odchylně od*, či *sem prejuízo/odchylně od*.

4.2.4 Zkratky

Posledním jevem z oblasti lexikologie, který bych chtěla v této části zmínit, je používání zkratk. V textech evropských institucí se jich vyskytuje celá řada. Je to dáno existencí obrovského množství výborů, agentur, sdružení, orgánů, smluv atd. tvořící organizační strukturu Evropské unie. Kromě toho tyto texty často odkazují na mezinárodní organizace o instituce pod hlavičkou OSN. Z úsporných důvodů se vše výše uvedené vyskytuje velmi často ve formě zkratk. V portugalských textech se s nimi setkáme ještě častěji než jejich v českých verzích. Často je v dokumentu uveden plný název a zkratka se používá při jeho opakovaném použití v textu, bohužel tomu tak zdaleka není vždy. Dohledávání významu zkratky a jejího českého ekvivalentu se proto někdy stává pro překladatele malým dobrodružstvím. Také z tohoto důvodu se na zkratky zaměřím podrobněji v kapitole 5.4.

5. Odborná terminologie Evropské unie

V této stěžejní části práce se budu zabývat konkrétními termíny používanými v unijních textech a problematice jejich překladu z portugalského do češtiny. Jedná se o termíny, které již nejsou charakteristické pro celou oblast právního jazyka, ale pro jazyk používaný pouze v textech vydávaných Evropskou unií. Při jejich překladu nastává celá řada problémů, na které se budu snažit poukázat. Jelikož není možné obsáhnout celou rozsáhlou terminologii těchto textů, vybrala jsem si několik konkrétních oblastí, na které se zaměřím. Jako první rozeberu názvy hlavních orgánů a institucí Evropské unie. Tuto oblast jsem zvolila proto, že názvy či odkazy na ně se vyskytují ve většině dokumentů a ač by jejich překlad měl být jednoznačný a bezproblémový, vždy tomu tak není. Ze stejného důvodu jsem zvolila i další oblast analýzy, kterou jsou názvy dokumentů těmito orgány a institucemi vytvářené. Třetí oblastí termínů, které se budu v práci věnovat, je rozdělení dokumentů do nižších jednotek a pojmenování těchto jednotek. Jako poslední a největší oblast jsem zvolila překlad zkratk používaných v textech Evropské unie.

5.1 Orgány a instituce EU

Fungování Evropské unie je zajišťováno poměrně rozsáhlým souborem orgánů, institucí a agentur. Nejdůležitějšími z těchto orgánů jsou Evropský parlament, Rada Evropské unie a Evropská komise. Tento tzv. institucionální trojúhelník vytváří zákony a politiky platné pro celou Unii. Velmi zjednodušeně lze říci, že Evropská komise navrhuje nové zákony,

Evropský parlament a Rada Evropské unie potom tyto návrhy projednávají a schvalují.

Následující výčet uvádí portugalské názvy nejdůležitějších orgánů a institucí a jejich ekvivalenty v češtině. K výrazům, jejichž překlad by mohl přinášet nějaké potenciální problémy, je připojen komentář.

Parlamento Europeu

Evropský parlament

Conselho da União Europeia

Rada Evropské unie

Comissão Europeia

Evropská komise

Tyto tři orgány se v textech vyskytují nejčastěji. Pravděpodobně z úsporných důvodů se proto jejich názvy často v dokumentech zkracují. Místo *Parlamento Europeu* je tedy možné použít pouze *Parlameto*. Stejně tak v překladu do češtiny lze použít zkrácenou verzi *Parlament*. Důležité je v tomto případě počáteční velké písmeno, které odkazuje ke konkrétnímu, tedy Evropskému parlamentu. V případě slova *parlament* s malým počátečním písmenem se jedná o parlament některé ze zemí. V rámci jednoho dokumentu je možné používat obě verze, plnou i zkrácenou. Stejně pravidlo platí i pro Radu Evropské unie a Evropskou komisi. Zkrácená verze *Conselho*, v češtině *Rada*, je běžně používaná. Stejně tak i *Comissão*, v češtině *Komise*. U Evropské komise je použití zkrácené verze zřejmě častější než použití verze plné, a to v obou jazykových variantách.

Tribunal da Justiça das Comunidades Soudní dvůr Evropských

Europeias

společenství

Také tato instituce se v dokumentech vyskytuje ve zkrácené formě, konkrétně jako *Tribunal da Justiça*. Zkrácená forma dokonce velmi výrazně převažuje nad plnou verzí. Českým ekvivalentem zkrácené formy je *Soudní dvůr*.

Tribunal das Contas Europeu

Evropský účetní dvůr

V tomto případě je také možné použít zkrácenou verzi. Ve zkoumaných textech byl Evropský účetní dvůr nahrazován v portugalské verzi jednoslovným výrazem *Tribunal*, v češtině potom výrazem *Účetní dvůr*. Vždy bylo ovšem alespoň při prvním zmínění této instituce použito plné verze, aby nedošlo k záměně. Déle je třeba mít a paměti, že tento překlad se použije pouze v tomto konkrétním případě. Pro národní orgán tohoto typu, v portugalské *Tribunal das Contas*, má čeština ekvivalent *Nejvyšší kontrolní úřad*.

Provedor da Justiça Europeu

Evropský veřejný ochránce

práv

Evropský veřejný ochránce práv byl ve většině zkoumaných dokumentů uveden v plné formě. V menší míře bylo použito i zkrácené formy *Provedor da Justiça*, česky *veřejný ochránce práv* (s malým počátečním písmenem). Výjimečně se v portugalské verzi vyskytl i samostatný výraz *Provedor*, například pokud se tento výraz opakoval několikrát v jedné větě. Do češtiny byl však přeložen jako *veřejný ochránce práv*.

Comité Económico e Social Europeu	Evropský hospodářský a sociální výbor
--	--

Comité das Regiões	Výbor regionů
---------------------------	----------------------

Jelikož výborů se v dokumentech EU vyskytuje celá řada, je potřeba je v textech odlišit. Oba výše zmíněné výbory se zpravidla uvádějí v plném znění a s velkým počátečním písmenem, a to v obou jazycích. Pro ostatní výbory je možné používat zkrácenou formu *Comité*, česky *Výbor*. V tomto případě je potřeba alespoň jednou v textu zmínit celý název výboru, aby bylo zřejmé, o který konkrétní výbor se jedná.

Banco Europeu de Investimento	Evropská investiční banka
--------------------------------------	----------------------------------

Banco Central Europeu	Evropská centrální banka
------------------------------	---------------------------------

Názvy těchto bank se píší buď celým názvem, nebo zkratkou. Pro Evropskou investiční banku se používá v portugalských textech zkratka *BEI*, v českých *EIB*. Pro Evropskou centrální banku existuje portugalská zkratka *BCE* a její český ekvivalent *ECB*.

Autoridade Europeia para a Protecção	Evropský inspektor ochrany
---	-----------------------------------

de Dados	údajů
-----------------	--------------

Serviço das Publicações Oficiais das	Úřad pro úřední tisky
---	------------------------------

Comunidades Europeias

Evropských společenství

Serviço Europeu de Selecção do Pessoal Evropský úřad pro výběr

das Comudidades Europeias

personálu

Escola Europeia de Administração

Evropská správní škola

Názvy těchto institucí se není potřeba podrobněji zabývat, jelikož jejich překlad je poměrně jasný a nejsou tak často využívány, jako instituce předchozí.

5.2 Dokumenty vytvářené a používané v EU

Výše uvedené orgány a instituce produkují celou řadu dokumentů neboli právních aktů. Následující výčet uvádí ty nejčastěji používané dokumenty a jejich součásti. Nejde pouze o dokumenty, které Evropská unie přímo vydává, ale také o ty, o které se opírá a které se v textech často vyskytují. Při překladu názvů těchto dokumentů je důležité přesně dodržovat zavedenou terminologii a jakákoliv překladatelova invence je nežádoucí.

acta de sessão

zápis ze zasedání

Výraz *Acta da sessão* ve významu *Zápis ze zasedání* je termín používaný Evropským parlamentem. V dokumentech jiných orgánů a institucí se

v portugalštině používá výraz *acta* například ve spojení *Acta da Reunião*, do češtiny se však překládá stejně, tedy *zápis ze zasedání*. Dalším možným použitím je *Acta final*, v češtině *závěrečný akt*.

alteração

pozměňovací návrh

K českému výrazu pozměňovací návrh je možné najít dvě portugalské varianty. Buď samotný výraz *alteração*, nebo složený *proposta de alteração*. V textech převládá jednoduchá varianta, tedy *alteração*. Překlad do češtiny je vždy jen jeden.

boletim

bulletin

carta

dopis

comunicação

sdělení

Comunicação ve smyslu *sdělení* se vyskytuje ve spojení *Comunicação da Comissão*, tedy Sdělení Komise.²¹ V ostatních případech se v portugalských textech používají výrazy *declaração*, případně *divulgação*, do češtiny se všechny tyto výrazy překládají jako *sdělení*.

²¹ myšleno Evropská komise

decisão

rozhodnutí (Komise)

declaração escrita

písemné prohlášení

**decreto governamental, (resolução do usnesení vlády
governo)**

V textech se s přibližně stejnou frekvencí objevuje i výraz *Resolução do Governo*, který má stejný význam, tedy *usnesení²² vlády*. Tento výraz se objevuje většinou ve spojení s názvem země (např. *Resolução do Governo da República Checa*), nelze však s jistotou tvrdit, že se jedná o obecně platné pravidlo.

despacho

usnesení soudu

Výrazu *despacho* pro *usnesení²³* je v portugalské použito v případě, že se jedná o usnesení některého ze soudů. Velmi často se vyskytuje přímo ve spojení *despacho do tribunal*, kde dále následuje název konkrétního soudu (např. *despacho do Tribunal da Função Pública*).

²² Usnesení je přesný a závazný písemný záznam rozhodnutí vlády. In HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*, Praha: C.H. Beck, 2001, s. 978

²³ Usnesení je jednou z forem soudního rozhodnutí v trestním i civilním řízení. Dalšími formami rozhodnutí v civilním řízení jsou rozsudek a platební rozkaz. V trestním řízení existují ještě rozsudek a trestní příkaz. In HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*, Praha: C.H. Beck, 2001, s. 979

directiva

směrnice

Směrnice je jedním z nejdůležitějších dokumentů produkovaných orgány Evropské unie. Portugalský výraz *directiva* je ve slovníku možné najít také jako *nařízení* či *direktiva*. Z definice *směrnice*²⁴ vyplývá, že je důležité použít právě tento termín a nikoliv termín nařízení, který má v unijních souvislostech funkci trochu odlišnou.

discurso

projev

jornal oficial

sbírka zákonů

Jornal Oficial (da União Europeia)

Úřední věstník (Evropské

²⁴ Směrnice je jedním z hlavních pramenů práva ES. Směrnice není obecně závazná, je závazná pouze pro členské státy EU, které zavazuje k tomu, aby ve stanovené lhůtě dosáhly jí požadovaného výsledku. Volba forem a prostředků dosažení tohoto výsledku je přitom do určité míry ponechána na členských státech. Výsledkem, jehož dosažení směrnice požaduje, je náležitá vnitrostátní transpozice a implementace Směrnice, tedy náležité promítnutí obsahu směrnice do vnitrostátního transpozičního opatření, a zajištění náležité aplikace a dodržování tohoto opatření. Na rozdíl od nařízení ES není směrnice sama o sobě v členských státech přímo aplikovatelná, nemá přímý účinek. V zásadě je v nich aplikovatelná jenom prostřednictvím příslušného transpozičního opatření. Pouze za výjimečných okolností definovaných judikaturou Evropského soudního dvora, zejm. za podmínky, že směrnice není včas či řádně transponována, může být v omezené míře přímo použitelná, mít přímý účinek. Subjekt práva ES se může v takovém případě směrnice přímo dovolat před vnitrostátními aplikačními orgány, ovšem pouze vůči, respektive k tíži státních subjektů, nikoliv vůči, respektive k tíži nestátních subjektů. Směrnice, kterou členský stát včas či řádně netransponoval, však může mít i nepřímý účinek. Směrnice se používá jako hlavní nástroj harmonizace práva členských států EU. Směrnice je zveřejňována v Úředním věstníku EU. In Beck On-line <http://www.beck-online.cz/>

unie)

Výraz *Jornal Oficial* se v drtivé většině případů vyskytoval ve spojení *Jornal oficial da União Europeia*, česky *Úřední věstník Evropské unie*²⁵. Minimálně jednou byl však v analyzovaných textech i ve zkrácené formě. V takovém případě jsou vodítkem ke správnému překladu počáteční velká písmena. Ta odkazují k tomuto konkrétnímu dokumentu. Naopak výraz *jornal oficial* psaný s malými počátečními písmeny v češtině znamená *sbírku zákonů*. V několika dokumentech byl jako *sbírka zákonů* přeložen také portugalský výraz *ordem jurídica*. Většinou byl však v tomto případě použit český ekvivalent *právní řád*.

observação

připomínka, poznámka

Portugalský výraz *observação* lze do češtiny přeložit také jako *pozorování*, tento význam však není předmětem mého zkoumání. Výraz *obsrvação* byl ve zkoumaných textech přeložen do češtiny buď jako *připomínka*, nebo jako *poznámka*. Procentuální výskyt obou možností byl v podstatě totožný. Pro překladatele není zcela jasné, zda existuje pravidlo vymezující použití těchto variant. Pravděpodobně je nutné se rozhodnout podle kontextu a logiky daného dokumentu, například ekvivalentem výrazu *observação geral* by byl spíše český výraz *obecná připomínka*, než *obecná poznámka*.

²⁵ Úřední věstník Evropské unie je oficiálním věstníkem EU vydávaným Úřadem pro úřední tisky ES. Obsahuje veškeré právně relevantní akty vydávané orgány EU. In Beck On-line <http://www.beck-online.cz/>

orçamento

rozpočet

ordem de trabalhos

program jednání

Kromě překladu *program jednání* se v analyzovaných dokumentech vyskytoval také překlad *pořad jednání*. Obě verze jsou možné, jen je potřeba zvolenou terminologii dodržovat jednotně v celém dokumentu.

parecer

stanovisko

Problém překladu tohoto výrazu spočívá v tom, že ve slovníku lze pod heslem *parecer* najít několik variant překladu, *stanovisko* však mezi nimi chybí.²⁶ Ve zkoumaných textech byla přesto terminologie jednotná, výraz vždy byl přeložen jako *stanovisko*²⁷.

projecto de parecer

návrh stanoviska

Český ekvivalent tohoto poměrně často překládaného dokumentu se zdá být poměrně jasný. Přesto se v analyzovaných textech vyskytovaly dvě možné varianty překladu. Výraz *projecto de parecer* byl přeložen buď jako *návrh*

²⁶ Slovník nabízí tyto možné překlady: mínění, názor, smýšlení, soud, posudek, vzhled, vzezření. In JINDROVÁ J., PASIENKA, A.: *Portugalsko-český slovník*, Praha: Leda, 2005 s. 479

²⁷ Stanovisko je v Evropském společenství aktem práva. Není závazné, zpravidla obsahuje posouzení určité právně relevantní situace příslušným orgánem ES. Spoléhá-li se dotýčný subjekt na stanovisko, nemohou mu z toho vzniknout negativní právní následky. In Beck On-line <http://www.beck-online.cz/>

stanoviska, nebo pouze jako *stanovisko*. Tento jev byl poměrně častý, o chybu se tedy nejedná. Zajímavé je, že podobný fenomén se objevil i v opačné formě, tedy český výraz *návrh stanoviska* byl v portugalském textu přeložen pouze jako *parecer*.

projecto de relatório

návrh zprávy

proposta de resolução

návrh usnesení

Návrh usnesení se nejčastěji vyskytuje v zápisech ze zasedání Evropského parlamentu. Někdy bývá také ve formě *proposta da resolução comum*, do češtiny přeložené jako *společný návrh usnesení*.

rectificação

oprava

recurso

kasační opravný prostředek

Ve slovníku²⁸ je výraz *recurso* přeložen v právnícké terminologii jako *odvolání*. V terminologii textů EU je však bez výjimky překládán jako *kasační opravný prostředek*. Jelikož kasační opravný prostředek je jedním ze speciálních principů opravného řízení, a není tím pádem synonymem odvolání, je nutné držet se v překladu zavedené terminologie EU.

²⁸ JINDROVÁ J., PASIENKA, A.: *Portugalsko-český slovník*, Praha: Leda, 2005 s. 554

regulamento**nařízení**

*Nařízení*²⁹ je vedle směrnice, stanoviska a sdělení jedním z klíčových a nejčastěji používaných dokumentů EU. Portugalský výraz *regulamento* byl v drtivé většině českých textů přeložen jako *nařízení*, vyskytl se však minimálně jeden případ, kdy byl přeložen jako *předpis*. V tomto případě nebylo nijak zřejmé, proč byl tento termín použit. Dala bych proto při překladu přednost výrazu *nařízení*.

regulamento da base**základní nařízení****relatório****zpráva**

Výraz *relatório* byl vždy přeložen jako *zpráva*, pokud se jednalo o název dokumentu, a při každém jeho dalším zmínění v textu. Pokud se výraz *relatório* vyskytl v nějaké jiné souvislosti, byl přeložen také jako *protokol* či *hlášení*, v závislosti na kontextu.

resolução**usnesení**

²⁹ Nařízení je jedním z hlavních pramenů práva ES. Je závazné ve všech svých částech a v okamžiku svého vstupu v platnost bezprostředně použitelné ve všech členských státech. Všechny orgány členského státu, správní i soudní, jsou povinny nařízení aplikovat. In HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právníký slovník*, Praha: C.H. Beck, 2001, s. 392

Další z výrazů pro *usnesení*, *resolução*, se používá hlavně ve spojení s Radou či Komisí. O jiných typech usnesení již bylo pojednáno výše.

tratado

smlouva

Výraz *tratado* se v portugalské používá pro konkrétní významné smlouvy³⁰, na nichž stojí celé fungování Evropské unie. Pro ostatní typy smluv se v portugalské používají výrazy *contrato*, *acordo* či *convenção*. Také čeština nabízí hned několik dalších možností, například *úmluva*, *dohoda*, *pakt*.

5.3 Struktura dokumentů EU

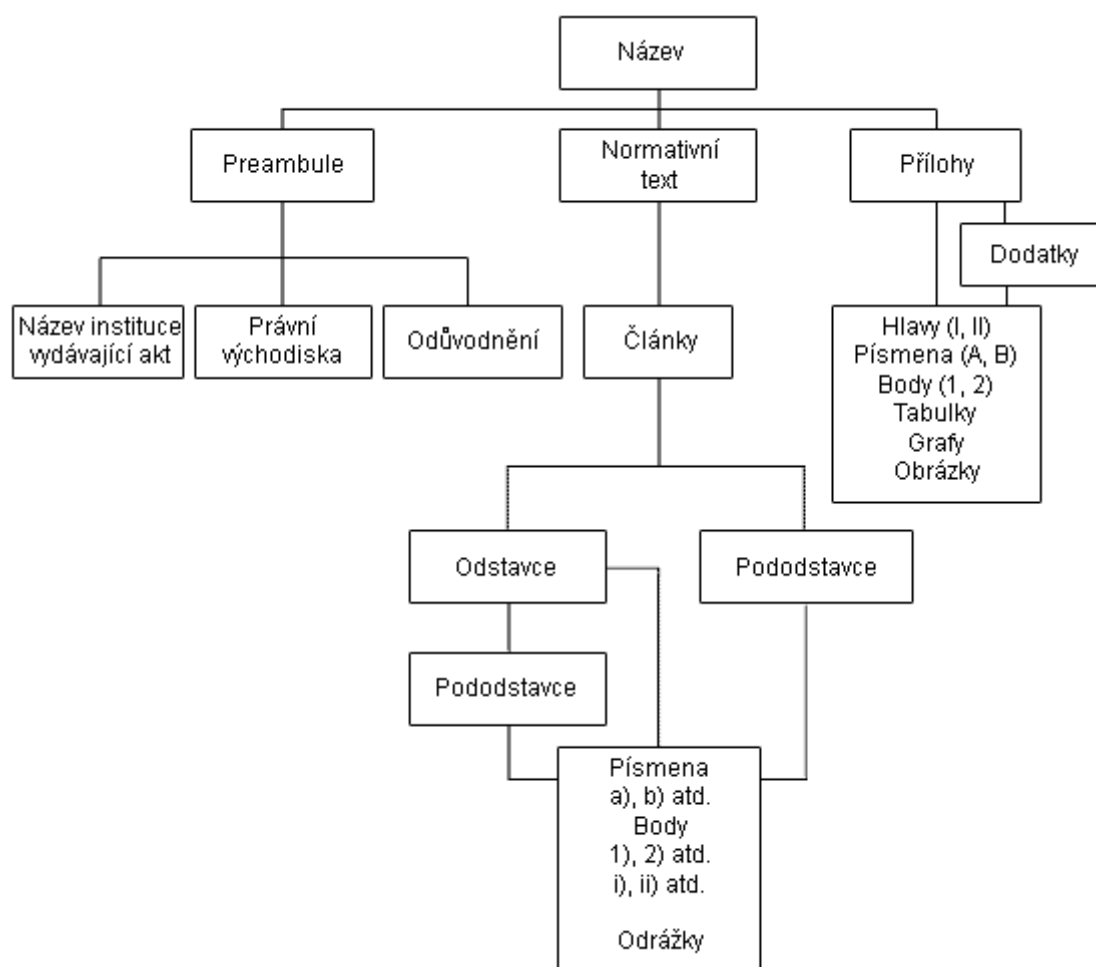
Při tak velkém množství právních aktů, jaké EU produkuje, je potřeba dbát na jejich formální standardizaci. Každý druh aktu má svoji danou strukturu, kterou je potřeba při tvorbě tohoto aktu dodržovat. Tyto struktury a formy jsou podrobně uvedeny v několika příručkách.³¹ Všechny akty by měly obsahovat alespoň základní části struktury, kterými jsou název, preambule a normativní část, případně ještě přílohy. Další, podrobnější členění, závisí na typu dokumentu a jeho právní závaznosti či nezávaznosti. Důkladná znalost formální struktury a náležitostí aktů je však

³⁰ například Tratado de Lisboa (Lisabonská smlouva), Tratado de Nice (Niceská smlouva/Smlouva z Nice), Tratado da União Europeia (Smlouva o Evropské unii), Tratado de Roma (Římská smlouva) atd.

³¹ Příručka legislativní techniky Komise, Příručka o aktech přijímaných v rámci Rady, LegisWrite.

nutná hlavně pro ty, kteří tyto akty vytvářejí, nikoliv pro překladatele. Pro překlad je potřeba orientace v hierarchii struktury aktů a také případné rozdíly ve formátu číslování v jednotlivých jazycích. Souhrnný a přehledný nástin struktury dokumentů EU podává následující schéma:

Obrázek 2: Struktura dokumentů evropské unie

Zdroj: <http://publications.europa.eu/code/cs/cs-130300.htm>

Strukturální členění aktů závisí na tom, zda se jedná o jednoduchý či složitější právní akt. Následující výčet ukazuje portugalské názvy pro jednotlivé části dokumentu a jejich ekvivalenty v češtině. Podle složitosti

právních aktů je rozdělen do tří celků, a to na vyšší jednotky členění, základní jednotky členění a nižší jednotky členění.

Vyšší jednotky členění:

parte	část
título	hlava
capítulo	kapitola
secção	oddíl

Ve *Společné praktické příručce k redakci právních předpisů společenství* je uveden formát číslování jednotlivých kategorií. Ve výše uvedených kategoriích se používá číslic, a to buď arabských, nebo římských. Podle této příručky by se *části* a *hlavy* měly číslovat číslicemi římskými, v obou jazykových variantách. V případě *části* je možné použít i slovní vyjádření, tedy např. *část první* (*primeira parte*). U *kapitol* uvádí příručka jak v češtině, tak v portugalštině obě možnosti, tedy arabské i římské číslování. Pro *oddíl* uvádí v obou jazycích číslování pomocí číslic arabských.

Analýzou dokumentů však bylo zjištěno, že v praxi se toto číslování striktně nedodržuje. Naopak, u všech uvedených kategorií je možné najít obě varianty číslování, a to s přibližně stejnou frekvencí. V některých dokumentech se číslování lišilo v jazykových verzích (*Parte I/ Část I*), v jiných zase v rámci výčtu v jednom dokumentu (*Secção I, Secção 2, Secção 3* atd.). Obojího by se měl překladatel dle mého názoru vyvarovat.

Základní jednotky členění:

artigo

článek

ponto

bod

Články se dle příručky v české verzi číslují arabskými číslicemi, v portugalské potom arabskými číslicemi následovanými tečkou a symbolem ° (*článek 1/artigo 1.º*). Poněkud komplikovanější situace je u *bodu*. Podle příručky by ekvivalentem k českému výrazu bod měl být portugalský výraz *ponto*. Možností číslování je v obou jazycích hned několik, a to buď římskými číslicemi, velkými písmeny, ale i arabskými číslicemi. V textech byla většinou použita varianta číslování arabskými číslicemi (*bod 4/ponto 4*). Pro český výraz *bod* ve významu strukturálního členění dokumentu však bylo v analyzovaných textech v portugalské použito také výrazů *número*, *alínea* a *subalínea*.

Nižší jednotky členění:

número

odstavec

parágrafo

pododstavec

alínea

písmeno

ponto

bod

travessão

odrážka

Z těchto nižších jednotek členění dokumentů jsou nejpoužívanější *número*, *alínea* a *ponto*. Ostatní se vyskytují s frekvencí výrazně menší. Co se týče *odstavce*, čísluje se jak v češtině, tak v portugalské arabskou číslicí s tečkou (*odstavec 1./número1.*). V portugalských verzích dokumentů byla často použita zkrácená verze *n.º*, v češtině *odst.*

Pododstavec, *odrážka* a *věta* se nečíslují, ani v české, ani v portugalské verzi. Používá se slovní vyjádření, tedy například *první pododstavec* (*primeiro parágrafo*), *druhá odrážka* (*segundo travessão*), *první věta* (*primeiro período*).

Písmena by podle příručky měla být jak v české, tak v portugalské verzi číslována malými tiskacími písmeny (*písmeno b*)/*alínea b*). Ve zkoumaných textech tomu tak většinou bylo, ale v portugalské verzi se vyskytlo i číslování *alínea 1*. V tomto případě nebyl výraz do češtiny přeložen jako *písmeno 1* (což by ostatně popíralo jakoukoliv logiku), ale jako *bod 1*.

Ostatně výraz *bod* byl sám o sobě také poměrně problematický. Přestože příručka uvádí, že ekvivalentem českého výrazu *bod* v rámci členění aktů je portugalský výraz *ponto*, v textech se vyskytly i jiné varianty. Kromě výše uvedeného českého *bod* pro portugalský výraz *alínea* byl nalezen také překlad *ponto/oddíl* a *ponto/odstavec*.

5.4 Zkratky

Jakýmsi specifickým textů vydávaných orgány Evropské unie je nadměrný výskyt zkratk. Jedná se o zkratky názvů členských států, jejich jazyků, zkratky názvů stran zastoupených v Evropském parlamentu a

politických skupin. Dále jde o zkratky orgánů a institucí Evropské unie jako takové, zkratky bezpočtu výborů, podvýborů, agentur, fondů, bank, skupin, organizací spadajících pod EU, smluv, dohod, systémů a dalších. Kromě toho se v textech vyskytují i zkratky s Evropskou unií přímo nesouvisející, jako zkratky mezinárodních orgánů a institucí či různé běžně používané zkratky z celé řady oborů.

Pro pořádek považuji za užitečné alespoň stručně zmínit teorii zkratek. Motivací jejich vzniku je zejména větší ekonomičnost zkrácených výrazů před mnohdy dlouhými nezkrácenými variantami. S ohledem na časté použití některých výrazů obecně i v rámci konkrétních textů jde o značnou úsporu času i místa. Zkratky se rozdělují do dvou hlavních skupin, iniciálové zkratky a zkratková slova.³²

Iniciálové zkratky, pravděpodobně známější pod názvem akronyma, vznikají z počátečních písmen jednotlivých slov víceslovných pojmenování. Vyslovují se po jednotlivých písmenech a přízvuk se klade na poslední slabiku. Akronymem je například zkratka *ESF* pro *Evropský sociální fond* (*FSE Fundo Social Europeu*).

Zkratková slova, nebo také slabičné zkratky, vznikají z počátečních slabik, ale i hlásek víceslovných pojmenování. Rozdíl oproti akronymům spočívá v tom, že se do věty zařazují jako slova ohebná. Příkladem zkratkovitého slova je *NATO*.

Co se týče výslovnosti, doporučuje se držet se výslovnosti písmen české abecedy. A to i ve zkratkách převzatých z anglického jazyka (přestože například zkratka *WHO* vychází z anglického *World Health Organization*, vyslovujeme česky a nikoli anglicky Cizojazyčná výslovnost některých zkratek se však již ustálila, jako v případě *OECD*.

³² KARLÍK, PETR a spol.: Encyklopedický slovník češtiny, Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-484-X, Str. 565

Následující seznam přináší výběr zkratk vyskytujících se v textech Evropské unie v portugalské verzi a českém překladu. Při tvorbě tohoto seznamu jsem dopěla k několika poznatkům.

Zkratky jsou obecně častěji používané v portugalských textech než v textech českých. V některých případech český ekvivalent zkratky existuje a pouze není použit, to je ovšem věc překladatele konkrétního dokumentu a není předmětem mého zkoumání. Poměrně velké množství zkratk používaných v portugalských textech (i hojně používaných) však nemá český ekvivalent vůbec.³³

Dále bych zkratky v seznamu rozdělila do několika skupin. Do první skupiny bych zařadila zkratky, které jsou odvozeny z překladu zkracovaného výrazu do národního jazyka. Jedná se třeba o zkratku *CEE* (*Comunidade Económica Europeia*) a její český ekvivalent *EHS* (*Evropské hospodářské společenství*). Do druhé skupiny patří zkratky, které portugalština odvozuje od portugalského výrazu, zatímco čeština používá zkratku anglickou. Je to dáno zaprvé tím, že portugalština alespoň v kontextu evropského odborného jazyka zkratky využívá častěji a za druhé tím, že Portugalsko je členem Evropské unie delší dobu než Česká republika a u zrodu mnoha výrazů přímo stála a tudíž si hned od začátku vytvořila své vlastní zkratky. Jde například o zkratku *CEMT* (*Conferência Europeia dos Ministros dos Transportes*), jejímž ekvivalentem v českých textech je zkratka vycházející z angličtiny *ECMT* (*Evropská konference ministrů dopravy*). Do poslední skupiny se potom řadí zkratky, které v obou jazycích vycházejí z originálu v jazyce třetím, nejčastěji angličtině a francouzštině. Jako příklad bych uvedla zkratku *CREST* (*Comité de Investigação Científica e Técnica/ Výbor pro vědecký a technický výzkum*).

³³ v mém seznamu jsem v takovém případě do sloupce pro českou variantu zkratky napsala slovo „není“ a do následujícího sloupce jsem vypsala takový název, který se v českých textech používá (zpravidla jde o nezkrácenou, plnou verzi slovního spojení)

Některé zkratky mají buď v češtině, nebo v portugalštině dvojí možný význam. V těchto případech je uveden obojí význam včetně odpovídající zkratky ve druhém jazyce.

AA	acto de adesão	není	akt o přistoupení
ACCP	Agência Comunitária de Controlo das Pescas	CSCA	Agentura Společenství pro kontrolu rybolovu
ACNUR	Alto-Comissariado das Nações Unidas para os Refugiados (em inglês UNHCR)	UNHCR	Vysoký komisař OSN pro uprchlíky
ACP	Estados de África, das Caraíbas e do Pacífico	AKT	Rozvojové státy Afriky, Karibiku a tichomoří
ACT	Acordo Colectivo de Trabalho		kolektivní smlouva
AEA	Agência Europeia do Ambiente	EEA	Evropská agentura pro životní prostředí
AECT	Associação Europeia de Cooperação Transeuropeia	ESTS	Evropské sdružení pro transevropskou spolupráci
AED	Agência Europeia de Defesa	EDA	Evropská obranná agentura
AEN	Agência Europeia da Energia Nuclear (OCDE)	NEA	Agentura pro jadernou energii

AEPD	Autoridade Europeia para a EIOÚ Protecção de Dados	Evropský inspektor ochrany údajů
AESA	Agência Europeia para a EASA Segurança da Aviação	Evropské agentury pro bezpečnost letectví
AESA	Autoridade Europeia para a EFSA Segurança dos Alimentos	Evropský úřad pro bezpečnost potravin
AESD	Academia Europeia de EBOŠ Segurança e Defesa	Evropská bezpečnostní a obranná škola
AFE	Agência Ferroviária ERA Europeia	Evropská železniční agentura
AGNU	Assembleia Geral das Valné shromáždění OSN Nações Unidas	
AI	Acordo Interinstitucional IIA	interinstitucionální dohoda
AID	Associação Internacional de IDA Desenvolvimento	Mezinárodní sdružení pro rozvoj
AIE	Agência Internacional da IEA Energia (OCDE)	Mezinárodní energetická agentura
AIEA	Agência Internacional da MAAE Energia Atómica	Mezinárodní agentury pro atomovou energii
Altener	programa de Altener desenvolvimento de energias alternativas	program na podporu obnovitelných zdrojů energie ve Společenství

AME	Acordo Monetário Europeu	EMD	Evropská měnová dohoda (neoficiální překlad)
AO	anteprojecto de orçamento	PNR	předběžný návrh rozpočtu
APEC	Cooperação Económica Ásia-Pacífico (Asia-Pacific economic cooperation)	APEC	Asijsko-tichomořská hospodářská spolupráce
ASCII	American standard code for information interchange	ASCII	American standard code for information interchange
ASEAN	Associação das Nações do Sudeste Asiático	ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie
AUE	Acto Único Europeu	JEA	Jednotný evropský akt
BCE	Banco Central Europeu	ECB	Evropská centrální banka
BC-NET	rede de cooperação empresarial	BC-NET	síť obchodní spolupráce
BEI	Banco Europeu de Investimento	EIB	Evropská investiční banka
BERD	Banco Europeu para a Reconstrução e o Desenvolvimento	EBOR	Evropská banka pro obnovu a rozvoj
BEUC	Secretariado Europeu da União dos Consumidores	BEUC	Evropská organizace spotřebitelů

BIRD	Banco Internacional para a Reconstrução e o Desenvolvimento	MBOR	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj
BP/BOP	Balança de Pagamentos	PB/BOP	platební bilance
CAC	código aduaneiro comunitário	SCS	společný celní sazebník (angl. CCT)
CAD	Comité de Ajuda ao Desenvolvimento	CAD/DAC	Výbor pro rozvojovou pomoc (při OECD)
CAN	Conselho do Atlântico Norte (OTAN)		Severoatlantická rada
CASSTM	Comissão Administrativa para a Segurança Social dos Trabalhadores Migrantes	CASSTM	Správní komise pro sociální zabezpečení migrujících pracovníků
CCCC/CCAM	Comissão Consultiva de Compras e Contratos	ACPC/CCAM	Poradní komise pro nákupy a veřejné zakázky
CCG	Comité Consultivo Geral (do Centro Comum de Investigação)/Conselho de Cooperação do Golfo	CCG	v CS nenalezeno/Rada pro spolupráci arabských států v Perském zálivu
CCI	Câmara de Comércio Internacional/Centro Comum de Investigação	ICC/SVS	Mezinárodní obchodní komora/Společné výzkumné středisko
CCITT	International Telegraph	CCITT	International

	and Telephone Consultative Committee /Comissão Consultiva Internacional Telegráfica e Telefónica	Telegraph and Telephone Consultative Committee
CCT	Comité Científico e CTC Técnico (Euratom)	Výbor pro technickou koordinaci
CDH	Conselho de Direitos není Humanos	Rada pro lidská práva
CDI	Comissão do Direito není Internacional	Komise OSN pro mezinárodní právo
CDRR	Comité para o CDRR Desenvolvimento e a Reconversão das Regiões	Výbor pro rozvoj a přeměnu regionů
CdT	Centro de Tradução dos CdT Organismos da União Europeia	Překladatelské středisko pro instituce Evropské unie
CE	Comunidade Europeia ES (Comunidades Europeias)	Evropské společenství (Evropská společenství)
CEA	Comissão Económica CEA para a África (ONU)/Comissariado para a Energia Atómica	Hospodářská komise OSN pro Afriku/Commissariat à l'énergie atomique
CEAC	Comissão Europeia da ECAC	Evropská konference

	Aviação Civil		pro civilní letectví
CECA	Comunidade Europeia do ESUO Carvão e do Aço		Evropské společenství uhlí a oceli
CEPT/CEPT	Conferência Europeia CEPT dos Correios e Telecomunicações		Evropská konference správ pošt a telekomunikací
CED	Comunidade Europeia da EOS Defesa		Evropské obranné společenství
CEDH	Convenção Europeia de není Protecção dos Direitos do Homem/Convenção de Salvaguarda dos Direitos do Homem e das Liberdades Fundamentais		Evropská úmluva o ochraně lidských práv/Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
CEE	Comunidade Económica EHS Europeia		Evropské hospodářské společenství
CEEA	Comunidade Europeia da ESAE Energia Atómica (Euratom)		Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom)
CEEP	Confederação Europeia CEEP das Empresas Públicas		Evropské středisko pro veřejné obchodní podniky

CEFTA	Acordo Centro-Europeu de Livre Comércio	CEFTA	Středoevropská dohoda o volném obchodu
CELAD	Comité Europeu de Luta Antidroga	CELAD	Evropský výbor pro boj s drogami
CEMT	Conferência Europeia dos Ministros dos Transportes	ECMT	Evropská konference ministrů dopravy
CEPCD	Centro Europeu de Prevenção e Controlo das Doenças	ECDC	Evropského středisko pro prevenci a kontrolu nemocí
CERN	Organização Europeia de Investigação Nuclear	CERN	Evropská organizace pro jaderný výzkum
CES	Confederação Europeia de Sindicatos/Conselho Económico e Social (Nações Unidas)	EKOS/ECOSOC	Evropská konfederace odborových svazů/Hospodářská a sociální rada OSN
CESE	Comité Económico e Social Europeu	EHSV	Evropský hospodářský a sociální výbor
CICV	Comité Internacional da Cruz Vermelha	MVČK	Mezinárodní výbor Červeného kříže
CIEM	Conselho Internacional para a Exploração do Mar	ICES	Mezinárodní rada pro průzkum moří
CIFE	Centro Internacional de Formação Europeia	CIFE	Mezinárodní středisko evropského vzdělávání

CIG	Conferência Intergovernamental	není	Mezivládní konference
CIIC	Centro Internacional de Investigação do Cancro	IARC	Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny
CIP	Comité Internacional de Preços/Confederação da Indústria Portuguesa	CIP	Konfederace portugalského průmyslu
CMI	Iniciativa de gestão de crises	CMI	Iniciativa krizového řízení
CN	Conselho Nórdico	není	Rada severských zemí/Severská rada
CNUAD	Conferência das Nações Unidas sobre o Ambiente e o Desenvolvimento	UNCED	Konference OSN o životním prostředí a rozvoji
COI	Comissão do Oceano Índico/Comité Olímpico Internacional/Conselho Oleícola Internacional	COI/MOV/IOC	Výbor pro indický oceán/Mezinárodní olympijský výbor/Mezinárodní rada pro olivový olej
COPA	Comité das Organizações Profissionais Agrícolas da União Europeia	COPA	Výbor profesních zemědělských organizací v Evropské unii

COSI	Comité Permanente para a Cooperação em Matéria de Segurança Interna	COSI	Stálý výbor pro vnitřní bezpečnost
COST	Cooperação Europeia no domínio da Investigação Científica e Técnica	COST	Evropská spolupráce v oblasti vědecko- technického výzkumu
CPE	Comité do Programa Estatístico/Comité Paraolímpico Europeu	VSP	Výbor pro statistické programy/Evropský paralympijský výbor
CR	Comité das Regiões	VR	Výbor regionů
CREST	Comité de Investigação Científica e Técnica	CREST	Výbor pro vědecký a technický výzkum
CSCE	Conferência sobre a Segurança e a Cooperação na Europa	KBSE	Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
CST	Comité Científico e Técnico (Euratom)	není	Výbor pro vědu a techniku
CSUE	Centro de Satélites da União Europeia	EUSC	Satelitní středisko Evropské unie
DAU	documento administrativo único	JSD	jednotný správní doklad
DD	dotações diferenciadas	RP	rozlišené prostředky
DECT	Telecomunicações Digitais Europeias sem Fios	DECT	digitální bezdrátové/bezšňůrové komunikace

DG	Direcção Geral	GŘ	Generální ředitelství
DLD	Desemprego de longa duração	DDN	dlouhodobá nezaměstnanost
DND	dotações não diferenciadas	NP	nerozlišené položky
DNO	despesas não obrigatórias (orçamento da União Europeia)	NV	nepovinné výdaje (rozpočet EU)
DO	despesas obrigatórias (orçamento da União Europeia)	PV	povinné výdaje (rozpočet EU)
DOCUP	documento único de programação (fundos estruturais)	JPD	jednotný programový dokument (strukturální fondy)
DOP	denominação de origem protegida	CHOP	chráněné označení původu
DP	dotações de pagamento (orçamento da União Europeia)	PP	prostředky na platby (rozpočet EU)
DPA	dotações para autorizações (orçamento da União Europeia)	PNZ	příděly na závazky (rozpočet EU)
DPP	dotações para pagamentos (orçamento da União Europeia)	PNP	příděly na platby (rozpočet EU)

ECDC	Centro Europeu de ECDC Prevenção e Controlo das Doenças	Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí
Ecosoc	Conselho Económico e Ecosoc Social (ONU)	Hospodářská a sociální rada OSN
ECU	unidade de conta europeia ECU Substituído pelo euro (código ISO: EUR)	Evropská měnová jednotka
EEB	encefalopatia BSE espongiforme bovina (BSE)	bovinní spongiformní encefalopatie
EEE	Espaço Económico EHP/ESZ Europeu / Estratégia Europeia de Emprego	Evropský hospodářský prostor / evropská strategie zaměstnanosti
EEI	Espaço Europeu da EVP Investigação	Evropský výzkumný prostor
EFTA	Associação Europeia de ESVO Comércio Livre	Evropské sdružení volného obchodu
ECHA	Agência Europeia dos ECHA Produtos Químicos	Evropské agentura pro chemické látky
Eionet	rede europeia de Eionet informação e observação do ambiente	Evropská informační a kontrolní síť pro životní prostředí
EIT	Instituto Europeu de EIT Inovação e Tecnologia	Evropský inovační a technologický institut

EM	Estados-Membros	ČS	členské státy
EMA	Agência Europeia de Medicamentos	EMA	Evropská agentura pro hodnocení léčiv
EMBO	Organização Europeia de Biologia Molecular	EMBO	Evropská organizace pro molekulární biologii
EMSA	Agência Europeia da Segurança Marítima	EMSA	Evropská námořní bezpečnostní agentura
EPA	Agência para a Protecção do Ambiente	EPA	Agentura pro ochranu životního prostředí/ Evropská policejní akademie
EPSO	Serviço de Selecção do Pessoal das Comunidades Europeias	EPSO	Evropský úřad pro výběr personálu
EPSU	Federação dos Sindicatos Europeus do Serviço Público, uma organização sindical europeia	EPSU	Evropská federace odborových svazů veřejných služeb, evropská odborová organizace
ESA	Agência Espacial Europeia	ESA	Evropská kosmická agentura
ESB	equivalente subvenção bruta/serviços de empresa em barramento	HGE/ESB	hrubý grantový ekvivalent /sběrnice podnikových služeb

ETF	Fundação Europeia para a Formação	ETF	Evropská nadace pro vzdělávání
ETSI	Instituto Europeu de Normas de Telecomunicações	ETSI	Evropský institut pro normalizaci v telekomunikacích
EU	União Europeia	EU	Evropská unie
EUR	euro, a moeda única da União Europeia (código ISO: EUR)	EUR	euro
Euratom	Comunidade Europeia da Energia Atómica (CEEa)	Euratom	Evropské společenství pro atomovou energii (ESAE)
EURES	serviços de emprego europeus	EURES	Evropské služby zaměstnanosti
Europol	Serviço Europeu de Polícia	Europol	Evropský policejní úřad
Eurostat	serviço de estatística (serviço estatístico) da União Europeia	Eurostat	statistický úřad Evropské unie
EVCA	Associação Europeia do Capital e Risco (European Venture Capital Association)	EVCA	Evropská asociace spekulativního kapitálu

FAO	Organização das Nações Unidas para a Alimentação e a Agricultura	FAO	Organizace OSN pro výživu a zemědělství
FC	Fundo de Coesão	FS	Fond soudržnosti
FECOM	Fundo Europeu de Cooperação Monetária	FECOM	Evropský fond pro měnovou spolupráci
FED	Fundo Europeu de Desenvolvimento	ERF	Evropský rozvojový fond
FEG	Fundo Europeu de Ajustamento à Globalização	EFG	Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci
FIDE	Federação Internacional do Direito Europeu	FIDE	Mezinárodní federace pro evropské právo
FIDH	Federação Internacional dos Direitos do Homem	IHF	Mezinárodní helsinská federace pro lidská práva
FME	Fundo Monetário Europeu	EMF	Evropský měnový fond (zatím neexistuje, o jeho vzniku se diskutuje)
FMI	Fundo Monetário Internacional	MMF	Mezinárodní měnový fond
FRA	Agência dos Direitos Fundamentais da União Europeia	FRA	Agentura Evropské unie pro základní práva

FSE	Fundo Social Europeu	ESF	Evropský sociální fond
GAFI	Grupo de Acção Financeira Internacional	FATF	Finanční akční výbor
Galileu	sistema de radionavegação por satélite	Galileo	družicový navigační systém
GATT	Acordo Geral sobre Pautas Aduaneiras e Comércio (General Agreement on Tariffs and Trade)	GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
GEA	Gabinete Europeu do Ambiente	EEA	Evropská agentura pro životní prostředí
GEAA	Gabinete Europeu de Apoio em Matéria de Asilo	EASO	Evropský podpůrný úřad pro otázky azylu
GmbH	Gesellschaft mit beschränkter Haftung	s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
GSM	Sistema Global para Comunicações Móveis	GSM	globální systém pro mobilní komunikaci
HCFC	hidroclorofluorocarbono	HCFC	hydrochlorfluoruhlovo díky
IDE/IED	investimentos directos estrangeiros/investimentos estrangeiros directos	PZI	přímé zahraniční investice
IEP	Instituto Europeu de Patentes	EPO	Evropský patentový úřad

IESUE	Instituto de Estudos de ÚEUSB Segurança da União Europeia	Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti
IFOP	Instrumento Financeiro de FNOR/FIFG Orientação das Pescas	finanční nástroj pro orientaci rybolovu
IME	Instituto Monetário EMI Europeu	Evropský měnový institut
IMI	Iniciativa sobre IIL medicamentos inovadores	iniciativa pro inovativní léčiva
INE	Instituto Nacional de NSI Estatística	Národní statistický institut
Intrastat	Sistema Permanente de Intrastat Recolha Estatística	statistický systém sběru a zpracování dat
IRDAC	Comité Consultivo para a Investigação e Desenvolvimento Industrial	nenalezeno
ISBN	número internacional ISBN normalizado do livro	mezinárodní standardní číslo knihy
ISO	Organização Internacional ISO de Normalização (International Organisation for Standardisation)	Mezinárodní organizace pro normalizaci
IVA	imposto sobre o valor DPH acrescentado	daň z přidané hodnoty

JO	Jornal Oficial	Úř. věst.	Úřední věstník Evropské unie
Leonardo	(Leonardo da Vinci) programa para a execução de uma política de formação profissional da União Europeia	Leonardo da Vinci	akční program pro provádění politiky odborného vzdělávání Evropské unie
LIFE	instrumento financeiro para o ambiente	LIFE	finanční nástroj pro životní prostředí
Matthaeus	programa de acção comunitário em matéria de formação profissional dos funcionários aduaneiros	Matthaeus	Program Matthaeus pro odborné školení celníků
MBP	margem bruta padrão	StPÚ	celkový standardní příspěvek na úhradu
MCM	montante(s) compensatório(s) monetário(s)	není	měnová vyrovnávací částka
Mercosul	Mercado Comum do Sul	Mercosur	Společný jihoamerický trh
MFA	Assistência financeira a médio prazo	MFA	Střednědobá finanční pomoc

MISEP	Sistema de Informação Mútua sobre as Políticas de Emprego	MISEP	system vzájemné výměny informací o politikách zaměstnanosti v Evropě
MPUE	Missão de Polícia da União Europeia	EUPM	policejní mise Evropské unie
NACE	Nomenclatura Estatística das Actividades Económicas na União Europeia	NACE	klasifikace ekonomických činností Evropské unie
NAFO/OPAN O	Organização das Pescarias do Noroeste do Atlântico	NAFO	Organizace pro rybolov v severozápadním Atlantiku
NAFTA	Acordo de Comércio Livre da América do Norte	NAFTA	Severoamerická zóna volného obchodu
NARIC	centros nacionais de informação sobre o reconhecimento académico	NARIC	Středisko pro ekvivalenci dokladů o vzdělání
NC	Nomenclatura Combinada	KN	kombinovaná nomenklatura
NET/ETS	norma europeia de telecomunicações	ETS	Evropská telekomunikační norma

NIC	novo instrumento comunitário	NCI	nový nástroj Společenství
NPI	novos países industrializados / necrose pancreática infecciosa	NPI/IPN	Nově industrializované země / infekční nekrózy slinivky
NUTS	Nomenclatura das Unidades Territoriais Estatísticas	NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OACI	Organização da Aviação Civil Internacional	ICAO	Mezinárodní organizace pro civilní letectví
OCDE	Organização de Cooperação e Desenvolvimento Económicos	OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OCM	Organização Comum de Mercado	OCM	společná organizace trhu (angl. CMO)
OEDT	Observatório Europeu da Droga e da Toxicodependência	EMCDDA	Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost
OEP	Organização Europeia de Patentes	EPO	Evropský patentový úřad

OGM	organismo geneticamente modificado GMO	geneticky modifikovaný organismus
OGPE	Orientações Gerais de BEPG Política Económica	Hlavní směry hospodářských politik
OIT	Organização Internacional MOP do Trabalho	Mezinárodní organizace práce (angl. ILO)
OMI	Organização Marítima IMO Internacional	Mezinárodní námořní organizace
OMM	Organização WMO Meteorológica Mundial	Světová meteorologická organizace
OMS	Organização Mundial de WHO Saúde (ONU)	Světová zdravotnická organizace
ONG	organização não governamental NO (organizações não governamentais)	nevládní organizace
ONU	Organização das Nações Unidas OSN	Organizace spojených národů
OPAEP	Organização dos Países Árabes Exportadores de Petróleo OAPEC	Organizace arabských zemí vyvážejících ropu

OPANO/NAFO	Organização das Pescas do Atlântico do Noroeste	NAFO	Organizace rybolov v severozápadním Atlantiku
OPEP	Organização dos Países Exportadores de Petróleo	OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu
ORATE/OROT E	Observatório em Rede do Ordenamento do Território Europeu	ESPON	Monitorovací síť pro evropské územní plánování
OSCE	Organização para a Segurança e a Cooperação na Europa	OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OTAN	Organização do Tratado do Atlântico Norte	NATO	Severoatlantická aliance
OUA	Organização da Unidade Africana (substituído por UA)	OAJ	Organizace africké jednoty (angl. OAU)
PA	Países da adesão	PZ	přistupující země
PAC	política agrícola comum/ política aduaneira comum /projecto ambiental comum	/SZP	/společná zemědělská politika/ostatní výrazy v českých překladech nenalezeny
PAM	programa alimentar mundial (ONU)	není	Světový potravinový program

PAMT	Políticas activas do APT mercado de trabalho	aktivní politiky na trhu práce
PC	Países Candidatos KZ	kandidátské země
PCP	política comum das CFP pescas	společná rybářská politika
PCSD	Política Comum de SBOP Segurança e Defesa	Společná bezpečnostní a obraná politika
PE	Parlamento Europeu EP	Evropský parlament
PECO	países ou territórios da SVE Europa Central e Oriental	Středoevropské a východoevropské země nebo území
PECO-12	12 Países da Europa CEEC-12 Central e Oriental	12 zemí střední a východní Evropy
PESC	Política Externa e de SZBP Segurança Comum	společná zahraniční a bezpečnostní politika
Phare	programa de ajuda PHARE comunitária aos países da Europa Central e Oriental	program pomoci při hospodářské obnově střední a východní Evropy (zde se jedná spíše o název než zkratku)
PIB	produto interno bruto HDP	hrubý domácí produkt
PMA	países menos avançados LDC	méně rozvinuté země
PME	pequena(s) e média(s) MSP empresa(s)	malé a střední podniky (anglicky SME)

PMI	política marítima není integrada / preço mínimo de importação	integrovaná námořní politika / minimální dovozní cena
PNB	produto nacional bruto HNP	hrubý národní produkt
PO	projecto de orçamento NR	návrh rozpočtu
PVD	países em RZ desenvolvimento	rozvojové země
RO	rubrica orçamental RP	rozpočtová položka
RTE	rede(s) transeuropeia(s) TEN	transevropská dopravní síť
SA	sociedade anónima a.s.	akciová společnost
SADCC	Conferência para a SADCC Coordenação do Desenvolvimento da África	Jihoafrická konference o koordinaci rozvoje
Sapard	agricultura e SAPARD desenvolvimento rural nos países candidatos	Zvláštní předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova
SCE	sociedade cooperativa SCE europeia	evropská družstevní společnost
SCIC	Direcção-Geral da SCIC Interpretação (Comissão Europeia)	Generální ředitelství pro tlumočení

SEBC	Sistema Europeu de Bancos Centrais	ESCB	Evropský systém centrálních bank
SEDOC	Sistema Europeu de Troca de Informações sobre as Ofertas e os Pedidos de Emprego	SEDOC	Evropský systém pro mezinárodní výměnu informací o volných pracovních místech a žádostí o zaměstnání
SH	Sistema Harmonizado	HS	harmonizovaný systém
SI	Sociedade da Informação	IS	informační společnost
SIMAP	Sistema de Informação para os Contratos Públicos	SIMAP	Informační systém pro evropské veřejné zakázky
SIS	Sistema de Informação de Schengen	SIS	Schengenský informační systém
SLIM	simplificação da legislação do mercado interno	SLIM	zjednodušení právních předpisů pro vnitřní trh (Simpler Legislation for Internal Market)
SME	Sistema Monetário Europeu	EMS	Evropský měnový systém
SP	Serviço das Publicações da União Europeia	OP	Úřad pro publikace Evropské unie
SSE	Sistema Estatístico Europeu	ESS	Evropský statistický systém

SYSDEM	Sistema Europeu de SYSDEM Documentação sobre o Emprego	system Společenství pro dokumentaci zaměstnanosti
Systran	Sistema de Tradução Systran Automática	program automatického překladu
Tacis	(programa de) assistência TACIS técnica aos novos Estados independentes e à Mongólia	program pro technickou spolupráci s nezávislými státy bývalého Sovětského svazu a Mongolskem
TARIC	Pauta Integrada das TARIC Comunidades Europeias	integrovaný sazebník Evropských společenství
TCE	Tratado que institui a není União Europeia	Smlouva o ES
TEDH	Tribunal Europeu dos ESLP Direitos do Homem	Evropský soud pro lidská práva
TFUE	Tratado sobre o SFEU Funcionamento da União Europeia	Smlouva o fungování Evropské unie
TIC	tecnologia da informação IKT e das comunicações	informační a komunikační technologie

TIJ	Tribunal Internacional de Justiça	ICJ	Mezinárodní soudní dvůr
TIR	transportes internacionais rodoviários	TIR	mezinárodní silniční přeprava
TJUE	Tribunal de Justiça da União Europeia	ESD	Evropský soudní dvůr
TNP	Tratado de não Proliferação das Armas Nucleares	není	Smlouva o nešíření jaderných zbraní
TUE	Tratado da União Europeia	SEU	Smlouva o Evropské unii
UEM	União Económica e Monetária	HMU	hospodářská a měnová unie (angl. EMU)
UMTS	Sistema Universal de Telecomunicações Móveis	UMTS	univerzální mobilní telekomunikační systém
UNECE	Comissão Económica das Nações Unidas para a Europa	EHK	Evropská hospodářská komise Organizace spojených národů
UNICE	União das Confederações da Indústria e do Patronato da Europa	UNICE	Evropská unie konfederací průmyslu a zaměstnavatelů
veqprd	vinhos espumantes de qualidade produzidos em regiões determinadas		jakostní šumivé víno s. o.

VIH	vírus da HIV imunodeficiência humana	Human Immunodeficiency Virus
vqprd	vinhos de qualidade není produzidos em regiões determinadas	jakostní víno s. o.
vlqprd	vinhos licorosos de není qualidade produzidos em regiões determinadas	jakostní likérové víno s. o.
vfqprd	vinhos frisantes de není qualidade produzidos em regiões determinadas	jakostní perlivé víno s. o.

6. Závěr

V této diplomové práci jsem se snažila poukázat na specifika poměrně nové oblasti administrativního stylu, kterou je jazyk evropského úředního aparátu. Pokusila jsem se postihnout většinu charakteristických rysů tohoto jazyka, a to na dvou úrovních-morfosyntaktické a lexikální.

V první kapitole jsem poměrně podrobně vysvětlila teorii funkčních stylů. Na jejím vzniku se ve velké míře podíleli čeští lingvisté, konkrétně členové Pražského lingvistického kroužku Bohuslav Havránek a Vilém Mathesius. Čeští lingvisté přispívali v průběhu dvacátého století i k jejímu vývoji až do formy, jakou známe dnes. Právě na základě současného rozdělení funkčních stylů jsem zařadila zkoumaný úřední jazyk Evropské unie do stylu administrativního.

V následující kapitole jsem nejdříve na stručném popisu fungování Evropské unie vysvětlila, proč její odborný jazyk budu ve své práci považovat v podstatě za jazyk právní. Dále jsem se podrobněji věnovala charakteristikám právního jazyka. Poukázala jsem na dvě hlavní složky, který tento odborný jazyk tvoří, a to všeobecný gramatický základ a odborné názvosloví. Uvedla jsem také dvě základní funkce, které tento jazyk plní, a vysvětlila rozdíl mezi nimi.

V další kapitole jsem se již zaměřila na konkrétní texty Evropskou unií vydané a dostupné v portugalské i české verzi. Shrnula jsem zde nejdůležitější rysy právních textů a aplikovala je na požadavky kladené na tyto texty, uvedené v kapitole předchozí. Těmito požadavky jsou zejména přesnost, ustálenost, jasnost a srozumitelnost, neexpresivnost, úspornost a regulativnost.

Zaměřila jsem se hlavně na ty rysy právního jazyka, které ho odlišují od běžného jazyka. Tyto texty jsou charakteristické poměrně složitou větnou konstrukcí s velkým počtem vedlejších vět, což přináší značné problémy při překladu. A to zejména při překladu z portugalského do češtiny, neboť tyto jazyky mají poměrně odlišný gramatický systém. Dále jsem poukázala na časté použití pasivního tvaru sloves, všeobecného podmětu a dalších charakteristik. Všechny jsem je potom doložila na příkladech z analyzovaných textů.

V této kapitole jsem věnovala, v teoretické rovině, také lexikálním specifikům právního jazyka.

Poslední kapitola byla zcela zaměřena na lexikum, tentokrát z praktické stránky. Zde jsem se již nevěnovala celé oblasti právního jazyka, ale pouze termínům používaným v rámci Evropské unie a jejich překladu z portugalského do češtiny. Jelikož logicky nebylo možné věnovat se kompletní evropské terminologii, zvolila jsem několik oblastí. Těmito oblastmi byly názvy odborných orgánů Unie, názvy nejdůležitějších unijních dokumentů a jejich jednotlivé části. Poněkud překvapivě nebyla terminologie v těchto třech oblastech vždy jednotná a vyhledávání českých ekvivalentů portugalských termínů nepřineslo vždy stejné výsledky, ale často se v jednotlivých dokumentech lišily. Kromě těchto odlišností jsem se snažila poukázat také na případy, kdy v kontextu Evropské unie je použit jiný výraz, než jaký se pro ten samý termín použije v běžném jazyce. Příkladem je třeba portugalský výraz *Tribunal das Contas*, který odpovídá českému *Nejvyšší kontrolní úřad*. V unijním jazyce je však *Tribunal das Contas Europeu* překládán jako *Evropský účetní dvůr*.

V závěrečné části této kapitoly jsem vypracovala slovník zkratk nejčastěji používaných v textech Evropské unie. Došla jsem k poznatku, že zkratky

jsou častěji používané v portugalských textech než v českých a k některým dokonce ani není český ekvivalent a je proto nutné použít v překladu plnou verzi termínu. Přestože slovník zkratk jistě není zdaleka kompletní, považuji ho za největší přínos mé diplomové práce a ráda bych ho v budoucnu prakticky využívala a průběžně doplňovala.

Závěrem bych dodala, že odborný jazyk Evropské unie je podle mého názoru dobrým příkladem toho, že jazyk je živý systém v procesu neustálého vývoje, který musí reagovat na měnící se společenské podmínky a neustále se jim přizpůsobovat. A že je tento vývoj dynamický ukazuje třeba to, že portugalská, ač je jedním jazykem Evropské unie o pouhých osmnáct let déle než čeština, má v této oblasti jistý náskok.

7. Bibliografie

7.1 Knihy a internetové publikace

TĚŠITELOVÁ, Marie. *Současná česká administrativa z hlediska kvantitativního*. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV, 1985

ČECHOVÁ, Marie a kol. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4973-4

JELÍNEK, Milan. *Styl administrativně-právní*. in NEBESKÁ Iva, *Jazyk a jeho užívání: Sborník k životnímu jubileu profesora Oldřicha Uličného*. Praha: Filozofická fakulta UK, 1996

HENDRYCH, Dušan a kol.: *Právní slovník*, Praha: C.H. Beck, 2001, 1189 s.

JINDROVÁ J., PASIENKA, A.: *Portugalsko-český slovník*, Praha: Leda, 2005 669 s.

TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*, Praha: Linde, 1998. 136 s.

KARLÍK, PETR a spol.: *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-484-X 604 s.

CUNHA, Celso, CINTRA, Lindley: *Nova gramática do português contemporâneo*, Lisboa: Edição João Sá da Costa, 1999

GREPL Miroslav, KARLÍK Petr: *Skladba češtiny*, Olomouc: Votobia, 1998

ČERNÝ, Jiří: *Úvod do studia jazyka*, Olomouc: Rubico, 1998

JINDROVÁ, Jaroslava, PASIENKA, Antonín: *Portugalsko-český slovník*, Praha: LEDA, 2006

Společná praktická příručka Evropského parlamentu, Rady a Komise pro osoby podílející se na redakci právních předpisů v orgánech Evropského společenství, 2008:

http://eur-lex.europa.eu/cs/techleg/pdf/2007_6655.pdf

Guia Prático Comum do Parlamento Europeu, do Conselho e da Comissão para as pessoas que contribuem para a redacção de textos legislativos nas instituições comunitárias, 2003:

<http://eur-lex.europa.eu/pt/techleg/pdf/pt.pdf>

7.2 Internetové texty

Decisão do Conselho de 2 de Dezembro de 2004 que cria o Fundo Europeu para os Refugiados para o período de 2005 a 2010:

<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,pt&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=393053:cs&page=>

Lista a que se refere o artigo 24.º do Acto de Adesão: República Checa

<http://eur-lex.europa.eu/pt/treaties/dat/12003T/htm/L2003236PT.080300.htm>

REGULAMENTO (CEE) No 1612/68 DO CONSELHO de 15 de Outubro de 1968 relativo à livre circulação dos trabalhadores na Comunidade

<http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,pt&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=11907:cs&page=>

Dokumenty z internetové databáze:

<http://eur-lex.europa.eu/>

Portál Evropské unie:

<http://europa.eu/>

8. Přílohy

8.1 Příloha č. 1

REGULAMENTO (CEE) No 1612/68 DO CONSELHO de 15 de Outubro de 1968 relativo à livre circulação dos trabalhadores na Comunidade

O CONSELHO DAS COMUNIDADES EUROPEIAS,

Tendo em conta o Tratado que institui a Comunidade Económica Europeia e, nomeadamente, o seu artigo 49o,

Tendo em conta a proposta da Comissão,

Tendo em conta o parecer do Parlamento Europeu (1),

Tendo em conta o parecer do Comité Económico e Social (2),

Considerando que a livre circulação dos trabalhadores deve ficar assegurada, na Comunidade, o mais tardar no termo do período de transição; que a realização deste objectivo implica a abolição entre os trabalhadores dos Estados-membros de toda e qualquer discriminação em razão da nacionalidade, no que diz respeito ao emprego, à remuneração e demais condições de trabalho, bem como o direito daqueles trabalhadores se deslocarem livremente na Comunidade para exercerem uma actividade assalariada, sem prejuízo das limitações justificadas por razões de ordem pública, segurança pública e saúde pública;

Considerando que, em consequência nomeadamente da aceleração ocorrida no estabelecimento da união aduaneira, e a fim de se garantir a realização simultânea dos fundamentos essenciais da Comunidade, é conveniente adoptar as disposições que permitam atingir os objectivos fixados nos artigos 48o e 49o do Tratado no domínio da livre circulação e aperfeiçoar as medidas tomadas sucessivamente no âmbito do Regulamento no 15 relativo às primeiras medidas para a realização da livre circulação dos trabalhadores na Comunidade (3) e do Regulamento no 38/64/CEE do Conselho, de 25 de Março de 1964, relativo à livre circulação dos trabalhadores na Comunidade (4);

Considerando que a livre circulação constitui para os trabalhadores e para as suas famílias um direito fundamental; que a mobilidade da mão-de-obra na Comunidade deve ser para o trabalhador um dos meios de garantir a possibilidade de melhorar as suas condições de vida e de trabalho e de facilitar a sua promoção social, contribuindo simultaneamente para a satisfação das necessidades decorrentes da economia dos Estados-membros; que é conveniente afirmar o direito de todos os trabalhadores dos Estados-membros de exercerem a actividade de sua escolha na Comunidade;

Considerando que este direito deve ser reconhecido indiferentemente aos trabalhadores «permanentes», sazonais, fronteiriços ou àqueles que exerçam a sua actividade aquando de uma prestação de serviços;

Considerando que o direito de livre circulação exige, a fim de que possa exercer-se em condições objectivas de liberdade e de dignidade, que seja assegurada, de facto e de direito, a igualdade de tratamento em tudo o que se relacione com o próprio exercício de uma actividade assalariada e com o acesso ao alojamento e também que sejam eliminados os obstáculos que se opõem à mobilidade dos trabalhadores, nomeadamente no que se refere ao direito ao reagrupamento familiar e às condições de integração da família no país de acolhimento;

Considerando que o princípio da não discriminação entre os trabalhadores da Comunidade implica o reconhecimento a todos os nacionais dos Estados-membros da mesma prioridade no acesso ao emprego de que beneficiam os trabalhadores nacionais;

Considerando que é necessário reforçar os mecanismos de contacto e compensação, nomeadamente através do desenvolvimento da colaboração directa entre os serviços centrais de emprego e também entre os serviços regionais, bem como através da intensificação e coordenação da acção de informação, a fim de se assegurar, de uma maneira geral, uma melhor visão do mercado de trabalho; que os trabalhadores que pretendam deslocar-se devem igualmente ser informados regularmente acerca das condições de vida e de trabalho; que, por outro lado, é necessário prever medidas a aplicar no caso de um Estado-membro sofrer ou prever perturbações no seu mercado de trabalho que possam originar riscos graves para o nível de vida e de emprego numa região ou numa indústria; que, para o efeito, a acção de informação que vise desencorajar a partida dos trabalhadores para essa região ou indústria constitui o meio a aplicar em primeiro lugar, mas que, se for caso disso, os resultados desta acção devem poder ser reforçados por uma suspensão temporária dos mecanismos acima referidos, cuja decisão deve ser tomada ao nível da Comunidade;

Considerando que existem laços estreitos entre a livre circulação dos trabalhadores, o emprego e a formação profissional na medida em que esta tende a colocar os trabalhadores em condições de responder a ofertas de emprego concretas, feitas noutras regiões da Comunidade; que estes laços obrigam a estudar os problemas relacionados com esta matéria já não isoladamente, mas nas suas relações de interdependência, tendo também em conta os problemas de emprego a nível regional e que se torna, portanto, necessário orientar os esforços dos Estados-membros para o estabelecimento de uma coordenação comunitária da sua política de emprego;

Considerando que o Conselho, por Decisão de 15 de Outubro de 1968 (5), tornou aplicáveis aos departamentos franceses ultramarinos os artigos 48o e 49o do Tratado, bem como as disposições adoptadas em sua execução,

ADOPTOU O PRESENTE REGULAMENTO:

PARTE I

DO EMPREGO E DA FAMÍLIA DOS TRABALHADORES

TÍTULO I

Do acesso ao emprego

Artigo 1o

1. Os nacionais de um Estado-membro, independentemente do local da sua residência, têm o direito de aceder a uma actividade assalariada e de a exercer no território de outro Estado-membro, em conformidade com as disposições legislativas, regulamentares e administrativas que regem o emprego dos trabalhadores nacionais deste Estado.

2. Beneficiarão, nomeadamente, no território de outro Estado-membro, da mesma prioridade que os nacionais deste Estado no acesso aos empregos disponíveis.

Artigo 2o

Os nacionais de um Estado-membro e as entidades patronais que exerçam uma actividade no território de um Estado-membro podem trocar os seus pedidos e ofertas de emprego, celebrar e executar contratos de trabalho em conformidade com as disposições legislativas, regulamentares e administrativas em vigor, sem que disso possa resultar qualquer discriminação.

Artigo 3o

1. No âmbito do presente regulamento, não são aplicáveis as disposições legislativas, regulamentares ou administrativas nem as práticas administrativas de um Estado-membro:

- que limitem ou subordinem a condições não previstas para os nacionais, os pedidos e ofertas de emprego, o acesso ao emprego e o seu exercício por parte de estrangeiros; ou

- que, embora aplicáveis sem distinção de nacionalidade, tenham por objectivo ou efeito exclusivo ou principal afastar os nacionais dos outros Estados-membros do emprego oferecido.

Esta disposição não tem em vista as condições relativas aos conhecimentos linguísticos exigidos pela natureza do emprego a preencher.

2. Entre as disposições ou práticas referidas no primeiro parágrafo do no 1, incluem-se, nomeadamente, aquelas que, num Estado-membro:

- a) Exijam o recurso a processos especiais de recrutamento de mão-de-obra para estrangeiros;

- b) Limitem ou subordinem a oferta de emprego por meio da imprensa ou por qualquer outro meio a condições diferentes das que se aplicam às entidades patronais que exercem as suas actividades no território deste Estado;

- c) Subordinem o acesso ao emprego a condições de inscrição nos serviços de emprego ou constituam obstáculo ao recrutamento nominativo de trabalhadores, quando se trate de pessoas que não residam no território desse Estado.

Artigo 4o

1. As disposições legislativas, regulamentares e administrativas dos Estados-membros que limitem o emprego de estrangeiros em número ou em percentagem, por empresa, por ramo de actividade, por região ou à escala nacional, não são aplicáveis aos nacionais dos outros Estados-membros.

2. Quando num Estado-membro a concessão de quaisquer benefícios às empresas estiver subordinada ao emprego de uma percentagem mínima de trabalhadores nacionais, os nacionais dos outros Estados-membros são contados como trabalhadores nacionais, sem prejuízo das disposições da Directiva do Conselho de 15 de Outubro de 1963 (6).

Artigo 5o

Os nacionais de um Estado-membro que procurem emprego no território de outro Estado-membro devem aí receber o mesmo apoio que os serviços de emprego deste Estado concedem aos seus nacionais que procuram emprego.

Artigo 6o

1. A admissão e o recrutamento de um nacional de um Estado-membro para um emprego noutro Estado-membro não podem depender de critérios médicos, profissionais, ou outros, que sejam discriminatórios, em razão da nacionalidade, relativamente aos que são aplicados aos nacionais do outro Estado-membro que desejam exercer a mesma actividade.

2. Todavia, o nacional titular de uma oferta nominativa proveniente de uma entidade patronal de um Estado-membro que não seja aquele de que ele é nacional, pode ser submetido a um exame profissional se aquela entidade expressamente o exigir aquando da oferta de emprego.

TÍTULO II

Do exercício do emprego e da igualdade de tratamento

Artigo 7o

1. O trabalhador nacional de um Estado-membro não pode, no território de outros Estados-membros, sofrer, em razão da sua nacionalidade, tratamento diferente daquele que é concedido aos trabalhadores nacionais no que respeita a todas as condições de emprego e de trabalho, nomeadamente em matéria de remuneração, de despedimento e de reintegração profissional ou de reemprego, se ficar desempregado.

2. Aquele trabalhador beneficia das mesmas vantagens sociais e fiscais que os trabalhadores nacionais.

3. Beneficia igualmente, com o mesmo fundamento e nas mesmas condições que os trabalhadores nacionais, de acesso ao ensino nas escolas profissionais e nos centros de readaptação ou de reconversão.

4. São nulas todas e quaisquer cláusulas de convenção colectiva ou individual ou de qualquer outra regulamentação colectiva respeitantes ao acesso ao emprego, ao emprego, à remuneração e às outras condições de trabalho e de despedimento, na medida em que prevejam ou autorizem condições discriminatórias relativamente aos trabalhadores nacionais de outros Estados-membros.

Artigo 8o

1. O trabalhador nacional de um Estado-membro empregado no território de outro Estado-membro beneficia da igualdade de tratamento em matéria de filiação em

organizações sindicais e de exercício dos direitos sindicais, incluindo o direito de voto; pode ser excluído da participação na gestão de organismos de direito público e do exercício de uma função de direito público. Beneficia, além disso, do direito de elegibilidade para os órgãos de representação dos trabalhadores na empresa.

Estas disposições não prejudicam as disposições legislativas ou a regulamentação que, nalguns Estados-membros, concedem direitos mais amplos aos trabalhadores provenientes de outros Estados-membros.

2. O presente artigo será objecto de um novo exame pelo Conselho, com base numa proposta da Comissão que será apresentada no prazo máximo de dois anos.

Artigo 9o

1. O trabalhador nacional de um Estado-membro, empregado no território de outro Estado-membro, beneficia de todos os direitos e vantagens concedidos aos trabalhadores nacionais em matéria de alojamento, incluindo o acesso à propriedade da habitação de que necessita.

2. Este trabalhador pode, com o mesmo fundamento que os nacionais, inscrever-se, na região onde estiver empregado, nas listas de candidatos a alojamento, nos locais onde essas listas existam, usufruindo das vantagens e prioridades daí decorrentes.

A família do trabalhador que ainda permaneça no país de origem é considerada, para este efeito, como residindo na região em causa, na medida em que os trabalhadores nacionais beneficiem de presunção análoga.

TÍTULO III

Da família dos trabalhadores

Artigo 10o

1. Têm o direito de se instalar com o trabalhador nacional de um Estado-membro empregado no território de outro Estado-membro, seja qual for a sua nacionalidade:

- a) O cônjuge e descendentes menores de vinte e um anos ou a cargo;
- b) Os ascendentes do trabalhador e os do seu cônjuge que se encontrem a seu cargo.

2. Os Estados-membros favorecerão a admissão de todos os familiares que não beneficiem do disposto no no 1, desde que estes se encontrem a cargo ou vivam, no país de origem, sob o mesmo tecto que o referido trabalhador.

3. Para efeitos do disposto nos nos 1 e 2, o trabalhador deve ter um alojamento para a sua família, considerado normal para os trabalhadores nacionais na região onde está empregado, sem que esta disposição possa originar discriminação entre os trabalhadores nacionais e os trabalhadores provenientes de outros Estados-membros.

Artigo 11o

O cônjuge e os filhos menores de 21 anos ou a cargo de um nacional de um Estado-membro que exerça no território de um Estado-membro uma actividade, assalariada ou

não, têm o direito de aceder a qualquer actividade assalariada em todo o território desse mesmo Estado, ainda que não tenham a nacionalidade de um Estado-membro.

Artigo 12o

Os filhos de um nacional de um Estado-membro que esteja ou tenha estado empregado no território de outro Estado-membro, são admitidos nos cursos de ensino geral, de aprendizagem e de formação profissional nas mesmas condições que os nacionais deste Estado, desde que residam no seu território.

Os Estados-membros encorajarão as iniciativas que permitam a esses filhos seguir os cursos acima referidos nas melhores condições.

PARTE II

DO CONTACTO E COMPENSAÇÃO DAS OFERTAS E PEDIDOS DE EMPREGO

TÍTULO I

Da colaboração entre os Estados-membros e com a Comissão

Artigo 13o

1. Os Estados-membros ou a Comissão promoverão ou empreenderão, conjuntamente, quaisquer estudos nos domínios do emprego e do desemprego que considerem necessários no âmbito da realização da livre circulação dos trabalhadores na Comunidade.

Os serviços centrais de emprego dos Estados-membros cooperarão estreitamente entre si e com a Comissão tendo em vista uma actuação comum no domínio da compensação das ofertas e pedidos de emprego na Comunidade e no da colocação dos trabalhadores que daí resulte.

2. Para o efeito, os Estados-membros designarão serviços especializados aos quais caberá organizar os trabalhos nos domínios acima referidos e colaborar entre si e com os serviços da Comissão.

Os Estados-membros comunicarão à Comissão todas as modificações que ocorram na designação destes serviços e a Comissão publicá-las-á a título informativo no Jornal Oficial das Comunidades Europeias.

Artigo 14o

1. Os Estados-membros comunicarão à Comissão as informações sobre os problemas e dados relacionados com a livre circulação e o emprego dos trabalhadores, bem como as informações relativas à situação e à evolução do emprego por regiões e ramos de actividade.

2. A Comissão fixará, em colaboração com o Comité Técnico, a forma como são elaboradas as informações referidas no no 1, bem como a periodicidade da sua comunicação. Para apreciação da situação do seu mercado de trabalho, os Estados-membros utilizarão critérios uniformes estabelecidos pela Comissão em conformidade com os resultados dos trabalhos efectuados pelo Comité Técnico nos termos da alínea d) do artigo 33o e após parecer do Comité Consultivo.

3. Em conformidade com as modalidades estabelecidas pela Comissão de acordo com o Comité Técnico, o serviço especializado de cada Estado-membro comunica aos serviços especializados dos outros Estados-membros e ao Gabinete Europeu de Coordenação, as informações respeitantes às condições de vida e de trabalho e à situação no mercado de emprego que sejam adequadas a fornecer uma orientação aos trabalhadores dos outros Estados-membros. Estas informações serão actualizadas regularmente.

Os serviços especializados dos outros Estados-membros assegurarão uma vasta publicidade destas informações, nomeadamente através da sua difusão junto dos serviços de emprego adequados, bem como através de todos os meios de comunicação que se prestem à informação dos trabalhadores interessados.

TÍTULO II

Do mecanismo de compensação

Artigo 15o

1. O serviço especializado de cada Estado-membro comunicará, pelo menos uma vez por mês, aos serviços especializados dos outros Estados-membros, bem como ao Gabinete Europeu de Coordenação uma relação, por profissões e por regiões:

- a) Das ofertas de emprego não satisfeitas ou não susceptíveis de serem satisfeitas pela mão-de-obra pertencente ao mercado de trabalho nacional;
- b) Dos candidatos a emprego que tenham declarado estar efectivamente dispostos a ocupar um emprego noutro país.

O serviço especializado de cada Estado-membro transmitirá estas informações aos serviços e organismos de emprego competentes.

2. As relações referidas no no 1 serão difundidas segundo um sistema uniformizado, estabelecido pelo Gabinete Europeu de Coordenação em colaboração com o Comité Técnico, no prazo de dezoito meses a contar da data da entrada em vigor do presente regulamento.

Artigo 16o

1. Todas as ofertas de emprego dirigidas aos serviços de emprego de um Estado-membro que não possam ser satisfeitas no mercado de emprego nacional e possam ser objecto de uma compensação comunitária efectuada com base nas relações referidas no artigo 15o serão comunicadas aos serviços de emprego competentes do Estado-membro que tenha comunicado disponibilidades de mão-de-obra na mesma profissão.

2. Estes serviços comunicarão as candidaturas específicas e adequadas aos serviços do primeiro Estado-membro. Durante o prazo de 18 dias a contar da data da recepção da oferta pelos serviços do segundo Estado-membro, estas candidaturas serão apresentadas às entidades patronais com prioridade igual à que é concedida aos trabalhadores nacionais, relativamente a nacionais de Estados não membros.

Durante o prazo acima referido, as ofertas de emprego só serão comunicadas aos Estados não membros, se as disponibilidades de trabalhadores nacionais dos Estados-membros

nas profissões correspondentes àquelas ofertas forem consideradas insuficientes pelo Estado-membro de que essas ofertas procedem.

3. O disposto no no 1 não se aplica às ofertas de emprego feitas a trabalhadores nacionais de Estados não membros:

a) Quando estas ofertas forem nominativas e tiverem natureza especial baseada:

i) Em razões de ordem profissional respeitantes à especialização, ao carácter de confiança inerente ao emprego oferecido ou a laços profissionais anteriores;

ii) Na existência de laços familiares, quer entre o empregador e o trabalhador pretendido, quer entre este e um trabalhador empregado regularmente na empresa, há pelo menos um ano.

A aplicação das subalíneas i) e ii) efectua-se segundo as disposições constantes do anexo;

b) Quando estas ofertas respeitarem ao recrutamento de equipas homogéneas de trabalhadores sazonais das quais pelo menos um membro tenha recebido uma oferta nominativa;

c) Quando estas ofertas provierem de entidades patronais e respeitarem a trabalhadores residentes respectivamente em regiões limítrofes situadas de um lado e de outro da fronteira comum a um Estado-membro e a um Estado não membro;

d) Quando as ofertas feitas expressamente a trabalhadores provenientes de Estados não membros forem mantidas pela entidade patronal por razões inerentes ao bom funcionamento da empresa, após ter havido uma intervenção dos serviços de emprego no sentido de assegurar o emprego de mão-de-obra nacional ou originária de outros Estados-membros da Comunidade e se estes serviços considerarem justificados os motivos expostos pela entidade patronal.

Artigo 17o

1. As operações definidas no artigo 16o serão executadas pelos serviços especializados. Todavia, na medida em que sejam autorizados pelos serviços centrais e na medida em que a organização dos serviços de emprego de um Estado-membro e as técnicas de colocação utilizadas o permitam,

a) Os serviços regionais de emprego dos Estados-membros:

i) Com base nas relações referidas no artigo 15o, a que se seguirão as operações adequadas, procederão directamente às operações de contacto e compensação das ofertas e pedidos de emprego;

ii) Estabelecerão relações directas de compensação:

- no caso de ofertas nominativas,

- no caso de pedidos de emprego individuais dirigidos, quer a um serviço de emprego determinado, quer a uma entidade patronal que exerça a sua actividade no âmbito da competência desse serviço,

- quando as operações de compensação digam respeito à mão-de-obra sazonal que deva ser recrutada no mais curto prazo;

b) Os serviços territorialmente responsáveis pelas regiões limítrofes de dois ou vários Estados-membros permutarão regularmente os dados relativos às ofertas e pedidos de emprego não satisfeitos a nível da sua área de actuação e procederão directamente entre si e de acordo com as modalidades das suas relações com os outros serviços de emprego do seu país, às operações de contacto e compensação das ofertas e pedidos de emprego;

c) Os serviços oficiais de colocação, especializados em certas profissões e em categorias determinadas de pessoas, estabelecerão entre si uma cooperação directa.

2. Os Estados-membros em causa comunicarão à Comissão a lista dos serviços referidos no no 1 que será elaborada de comum acordo. A Comissão publicá-la-á a título informativo no Jornal Oficial das Comunidades Europeias, bem como todas as alterações que nela sejam introduzidas.

Artigo 18o

Não é obrigatório o recurso aos processos de recrutamento aplicados pelos organismos executivos previstos nos acordos concluídos entre dois ou mais Estados-membros.

TÍTULO III

Das medidas reguladoras do equilíbrio no mercado de trabalho

Artigo 19o

1. Duas vezes por ano, com base num relatório da Comissão elaborado a partir das informações prestadas pelos Estados-membros, estes e a Comissão analisarão em comum:

- os resultados das actividades de contacto e compensação comunitária das ofertas e pedidos de emprego;

- o número de colocações de nacionais de Estados não membros;

- a evolução previsível da situação do mercado de trabalho, bem como, na medida do possível, os movimentos intracomunitários de mão-de-obra.

2. Tendo em vista realizar o equilíbrio entre as ofertas e os pedidos de emprego na Comunidade, os Estados-membros examinarão com a Comissão todas as possibilidades tendentes ao preenchimento prioritário dos empregos disponíveis por nacionais de Estados-membros. Tomarão, para o efeito, todas as medidas necessárias.

Artigo 20o

1. Quando um Estado-membro sofrer ou prever perturbações no seu mercado de trabalho que possam originar riscos graves para o nível de vida e de emprego numa região ou profissão, informará desse facto a Comissão e os outros Estados-membros, fornecendo-lhes todas as indicações adequadas.

2. Os Estados-membros e a Comissão tomarão todas as medidas úteis em matéria de informação a fim de que os trabalhadores da Comunidade não se orientem para empregos na região ou profissão em causa.

3. Sem prejuízo da aplicação das disposições do Tratado e dos protocolos a ele anexos, o Estado-membro referido no no 1 pode solicitar à Comissão que declare ter verificado que os mecanismos de compensação previstos nos artigos 15o, 16o e 17o devem ser parcial ou totalmente suspensos, a fim de assegurar o restabelecimento da situação na referida região ou profissão.

A Comissão decidirá da suspensão enquanto tal e da respectiva duração, o mais tardar duas semanas após ter recebido o pedido. No prazo preclusivo de duas semanas qualquer Estado-membro pode pedir a extinção ou a alteração desta decisão pelo Conselho. O Conselho, no prazo de duas semanas, deliberará sobre o pedido.

4. No caso de ser decidida a suspensão, os serviços de emprego dos outros Estados-membros que tenham comunicado disponibilidades não darão seguimento às ofertas de emprego que lhes sejam dirigidas directamente pelas entidades patronais do Estado-membro referido no no 1.

TÍTULO IV

Do Gabinete Europeu de Coordenação

Artigo 21o

Ao Gabinete Europeu de Coordenação da Compensação das Ofertas e Pedidos de Emprego, instituído no seio da Comissão e denominado no presente regulamento Gabinete Europeu de Coordenação, compete, em geral, favorecer, ao nível da Comunidade, o contacto e a compensação das ofertas e pedidos de emprego. Competem-lhe, em especial, todas as tarefas de natureza técnica que, neste domínio, incumbem à Comissão nos termos do presente regulamento, cabendo-lhe nomeadamente prestar apoio aos serviços nacionais de emprego.

Estabelecerá a síntese das informações referidas nos artigos 14o e 15o, bem como dos dados resultantes dos estudos e pesquisas efectuadas, nos termos do artigo 13o, por forma a dar a conhecer informações úteis sobre a evolução previsível do mercado de emprego na Comunidade; estas informações serão comunicadas aos serviços especializados dos Estados-membros e aos Comitês Consultivo e Técnico.

Artigo 22o

1. Ao Gabinete Europeu de Coordenação caberá nomeadamente:

- a) Coordenar as operações práticas, que são necessárias ao nível da Comunidade para o contacto e compensação das ofertas e pedidos de emprego, e para analisar os movimentos de trabalhadores daí resultantes;
- b) Contribuir, em colaboração com o Comité Técnico, para levar a cabo nos planos administrativo e técnico os meios de acção comum, tendo em vista a prossecução daqueles fins;
- c) Efectuar, de acordo com os serviços especializados e em caso de necessidade especial, o contacto das ofertas e pedidos de emprego cuja compensação virá a ser realizada por estes serviços.

2. O Gabinete Europeu de Coordenação transmitirá aos serviços especializados as ofertas e pedidos de emprego directamente dirigidos à Comissão e será informado do seguimento que lhes tenha sido dado.

Artigo 23o

De acordo com a autoridade competente de cada Estado-membro e segundo as condições e modalidades por ela fixadas, a Comissão, após parecer do Comité Técnico, pode organizar visitas e missões de funcionários dos outros Estados-membros, bem como programas de aperfeiçoamento de pessoal especializado.

PARTE III

DOS ORGANISMOS ENCARREGADOS DE ASSEGURAR UMA ESTREITA COLABORAÇÃO ENTRE OS ESTADOS-MEMBROS EM MATÉRIA DE LIVRE CIRCULAÇÃO E DE EMPREGO DOS TRABALHADORES

TÍTULO I

Do Comité Consultivo

Artigo 24o

Cabe ao Comité Consultivo assistir a Comissão no exame das questões suscitadas pela execução do Tratado e das medidas tomadas para sua aplicação, em matéria de livre circulação e de emprego dos trabalhadores.

Artigo 25o

Ao Comité Consultivo cabe nomeadamente,

- a) Examinar os problemas da livre circulação e do emprego no âmbito das políticas nacionais de emprego, tendo em vista a coordenação comunitária da política de emprego dos Estados-membros, que deve contribuir para o desenvolvimento das economias, bem como para um melhor equilíbrio do mercado de emprego;
- b) Estudar, de um modo geral, os efeitos da aplicação do presente regulamento e de eventuais disposições complementares;
- c) Apresentar, eventualmente, à Comissão propostas fundamentadas de revisão do presente regulamento;
- d) Formular, a pedido da Comissão ou por iniciativa própria, pareceres fundamentados sobre questões gerais ou de princípio, em especial sobre as trocas de informação relativas à evolução do mercado de emprego, sobre os movimentos de trabalhadores entre os Estados-membros, sobre os programas ou medidas adequadas ao desenvolvimento da orientação e formação profissionais e tendentes a aumentar as possibilidades de livre circulação e de emprego, assim como sobre todas as formas de assistência em benefício dos trabalhadores e das suas famílias, incluindo a assistência social e o alojamento dos trabalhadores.

Artigo 26o

1. O Comité Consultivo é composto por seis membros efectivos por cada Estado-membro, dos quais dois representam o Governo, dois as organizações sindicais e dois as organizações patronais.

2. Para cada uma das categorias referidas no no 1, é nomeado um membro suplente, por cada Estado-membro.

3. A nomeação dos membros efectivos e dos membros suplentes é feita por um período de dois anos, renovável.

No termo do período de exercicio das suas funções os membros efectivos e os membros suplentes permanecem no cargo até serem substituídos ou reconduzidos.

Artigo 27o

Os membros efectivos e os membros suplentes do Comité Consultivo são nomeados pelo Conselho que, no que respeita aos representantes das organizações sindicais e das organizações patronais, procurará alcançar, na composição do Comité, uma representação equitativa dos diferentes sectores económicos interessados.

A lista dos membros efectivos e dos membros suplentes será publicada pelo Conselho, a título informativo, no Jornal Oficial das Comunidades Europeias.

Artigo 28o

O Comité Consultivo é presidido por um membro da Comissão ou por um seu representante. O presidente não tem direito a voto. O Comité reúne-se pelo menos duas vezes por ano, sendo convocado pelo presidente, quer por iniciativa deste, quer a pedido de pelo menos um terço dos membros.

O secretariado será assegurado pelos serviços da Comissão.

Artigo 29o

O presidente pode convidar a participar nas reuniões, a título de observadores ou de peritos, individualidades ou representantes de organismos que possuam uma vasta experiência no domínio do emprego e dos movimentos de trabalhadores. O presidente pode ser assistido por consultores técnicos.

Artigo 30o

1. O Comité Consultivo pronuncia-se validamente quando estiverem presentes dois terços dos membros.

2. Os pareceres devem ser fundamentados; são formulados por maioria absoluta dos votos validamente expressos e são acompanhados por uma nota com as opiniões emitidas pela minoria quando esta o solicitar.

Artigo 31o

O Comité Consultivo estabelecerá os seus métodos de trabalho através de regulamento interno que entrará em vigor após aprovação pelo Conselho, sob parecer da Comissão. A entrada em vigor de eventuais alterações que o Comité decida introduzir-lhe fica sujeita ao mesmo procedimento.

TÍTULO II

Do Comité Técnico

Artigo 32o

Cabe ao Comité Técnico assistir a Comissão na preparação, promoção e acompanhamento dos resultados de todos os trabalhos e medidas técnicas para aplicação do presente regulamento e de eventuais disposições complementares.

Artigo 33o

Ao Comité Técnico cabe nomeadamente:

- a) Promover e aperfeiçoar a colaboração entre as administrações em causa dos Estados-membros em todas as questões técnicas relativas à livre circulação e ao emprego dos trabalhadores;
- b) Elaborar os processos relativos à organização das actividades comuns das administrações em causa;
- c) Facilitar a recolha de informações úteis à Comissão e a realização dos estudos e pesquisas previstos no presente regulamento, assim como favorecer a troca de informações e de experiências entre as administrações em causa;
- d) Estudar, no plano técnico, a harmonização dos critérios segundo os quais os Estados-membros apreciam a situação do seu mercado de emprego.

Artigo 34o

1. O Comité Técnico é composto por representantes dos governos dos Estados-membros. Cada Governo nomeará como membro efectivo do Comité Técnico um dos membros efectivos que o representam no Comité Consultivo.

2. Cada Governo nomeará um suplente de entre os seus outros representantes, membros efectivos ou suplentes, no Comité Consultivo.

Artigo 35o

O Comité Técnico é presidido por um membro da Comissão ou por um dos seus representantes. O presidente não tem direito a voto. O presidente, bem como os membros do Comité, podem ser assistidos por consultores técnicos.

O secretariado será assegurado pelos serviços da Comissão.

Artigo 36o

As propostas e os pareceres formulados pelo Comité Técnico são apresentados à Comissão e levados ao conhecimento do Comité Consultivo. Estas propostas e pareceres são acompanhados por uma nota com as opiniões emitidas pelos diferentes membros do Comité Técnico, quando estes o solicitarem.

Artigo 37o

O Comité Técnico estabelecerá os seus métodos de trabalho através de regulamento interno que entrará em vigor após aprovação pelo Conselho, sob parecer da Comissão. A entrada em vigor de eventuais alterações que o Comité decida introduzir-lhe fica sujeita ao mesmo procedimento.

PARTE IV

DISPOSIÇÕES TRANSITÓRIAS E FINAIS

TÍTULO I

Disposições transitórias

Artigo 38o

Até à adopção, pela Comissão, do sistema uniformizado previsto no no 2 do artigo 15o, o Gabinete Europeu de Coordenação proporá todas as medidas úteis ao estabelecimento e difusão das relações previstas no no 1 do artigo 15o.

Artigo 39o

Continuam a ser aplicáveis os regulamentos internos dos Comités Consultivo e Técnico que estiverem a ser aplicados no momento da entrada em vigor do presente regulamento.

Artigo 40o

Até à entrada em vigor das medidas a tomar pelos Estados-membros em aplicação da Directiva do Conselho de 15 de Outubro de 1968 (7), e na medida em que for necessário, nos termos das disposições adoptadas pelos Estados-membros em aplicação da Directiva do Conselho de 25 de Março de 1964 (8), será necessária a autorização de trabalho prevista no artigo 22o do Regulamento no 38/64/CEE para a determinação da duração de validade e para o prolongamento da autorização de residência, podendo a mesma ser substituída por uma declaração de compromisso feita pela entidade patronal ou por um certificado de trabalho especificando a duração do emprego. As declarações da entidade patronal ou os certificados de trabalho que indiquem que a admissão do trabalhador é por período indeterminado terão os mesmos efeitos que uma licença de trabalho permanente.

Artigo 41o

Se, em consequência da supressão da autorização de trabalho, um Estado-membro não puder continuar a elaborar certas estatísticas sobre o emprego de trabalhadores estrangeiros, pode esse Estado-membro manter, para fins estatísticos, a autorização de trabalho relativamente aos nacionais de outros Estados-membros até à introdução de novos métodos estatísticos e, o mais tardar, até 31 de Dezembro de 1969. A autorização de trabalho deve ser concedido automaticamente e ser válida até à supressão efectiva das autorizações de trabalho naquele Estado-membro.

TÍTULO II

Disposições finais

Artigo 42o

1. O presente regulamento não prejudica as disposições do Tratado que institui a Comunidade Europeia do Carvão e do Aço relativas aos trabalhadores com qualificação comprovada nas profissões do carvão e do aço, nem as do Tratado que institui a Comunidade Europeia da Energia Atómica relativas ao acesso aos empregos qualificados no domínio nuclear, nem prejudica as medidas tomadas em execução destes tratados.

Todavia o presente regulamento é aplicável às categorias de trabalhadores acima referidas no primeiro parágrafo, bem como aos membros da sua família, na medida em que a sua situação jurídica não for regulada nos tratados ou disposições citados.

2. O presente regulamento não prejudica as disposições adoptadas nos termos do artigo 51o do Tratado.

3. O presente regulamento não prejudica as obrigações dos Estados-membros:

- decorrentes de relações particulares ou de futuros acordos com certos países ou territórios não europeus, fundados em laços institucionais existentes à data da entrada em vigor do presente regulamento;

- decorrentes de acordos existentes à data da entrada em vigor do presente regulamento com certos países ou territórios não europeus e fundados em laços institucionais que tenham existido entre eles.

Os trabalhadores destes países ou territórios que, de acordo com esta disposição, exerçam uma actividade assalariada no território de um desses Estados-membros, não podem invocar o benefício das disposições do presente regulamento no território dos outros Estados-membros.

Artigo 43o

Os Estados-membros comunicarão à Comissão, a título informativo, o texto dos acordos, convenções ou convénios concluídos entre eles no domínio da mão-de-obra, entre a data da sua assinatura e a da sua entrada em vigor.

Artigo 44o

A Comissão tomará as medidas de execução necessárias à aplicação do presente regulamento. Para o efeito, actuará em estreito contacto com as administrações centrais dos Estados-membros.

Artigo 45o

A Comissão submeterá ao Conselho propostas que visem suprimir, nas condições previstas no Tratado, as restrições ao acesso ao emprego de trabalhadores nacionais dos Estados-membros, na medida em que a falta do reconhecimento mútuo dos diplomas, certificados ou outros títulos nacionais possa constituir obstáculo à liberalização dos movimentos de trabalhadores.

Artigo 46o

As despesas de funcionamento dos Comités referidos na Parte III serão inscritas no orçamento das Comunidades Europeias na secção relativa à Comissão.

Artigo 47o

O presente regulamento é aplicável nos territórios dos Estados-membros e beneficia os seus nacionais, sem prejuízo do disposto nos artigos 2o, 3o, 10o e 11o.

Artigo 48o

As disposições do Regulamento no 38/64/CEE deixam de ser aplicáveis à data da entrada em vigor do presente regulamento.

O presente regulamento é obrigatório em todos os seus elementos e directamente aplicável em todos os Estados-membros.

Feito no Luxemburgo, em 15 de Outubro de 1968.

Pelo Conselho

O Presidente

G. SEDATI

(1) JO no 268 de 6. 11. 1967, p. 9.(2) JO no 298 de 7. 12. 1967, p. 10.(3) JO no 57 de 26. 8. 1961, p. 1073/61.(4) JO no 62 de 17. 4. 1964, p. 965/64.(5) JO no L 257 de 19. 10. 1968, p. 1.(6) JO no 159 de 2. 11. 1963, p. 2661/63.(7) JO no L 257 de 19. 10. 68, p. 13.(8) JO no 62 de 17. 4. 1964, p. 981/64.

ANEXO

Para efeitos do disposto no no 3, alínea a) do artigo 16o:

1. O termo «especialização» designa uma qualificação elevada ou uma qualificação pouco comum relativa a um trabalho ou a uma profissão que necessite de conhecimentos técnicos específicos; refere-se, nomeadamente, aos chefes de equipa, no caso de trabalhadores sazonais recrutados por contingentes.
2. A expressão «carácter de confiança inerente ao emprego» qualifica os empregos cujo exercício exija relações específicas de confiança entre a entidade patronal e o trabalhador segundo os usos do país de acolhimento.
3. Existem «laços profissionais anteriores» quando a entidade patronal pretende a contratação, no território de um Estado-membro, de um trabalhador que já havia empregado nesse mesmo território durante pelo menos doze meses no decurso dos últimos quatro anos.
4. Por «taços familiares» entende-se os laços de parentesco e de afinidade até ao segundo grau entre um empregador e um trabalhador e os laços de parentesco do primeiro grau entre dois trabalhadores.

8.2 Příloha č. 2

Lista a que se refere o artigo 24.º do Acto de Adesão: República Checa

1. LIVRE CIRCULAÇÃO DE PESSOAS

Tratado que institui a Comunidade Europeia;

31968 L 0360: Directiva 68/360/CEE do Conselho, de 15 de Outubro de 1968, relativa à supressão das restrições à deslocação e permanência dos trabalhadores dos Estados-Membros e suas famílias na Comunidade (JO L 257 de 19.10.1968, p. 13), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 11994 N: Acto relativo às condições de adesão e às adaptações dos Tratados - Adesão da República da Áustria, da República da Finlândia e do Reino da Suécia (JO C 241 de 29.8.1994, p. 21);

31968 R 1612: Regulamento (CEE) n.º 1612/68 do Conselho, de 15 de Outubro de 1968, relativo à livre circulação dos trabalhadores na Comunidade (JO L 257 de 19.10.1968, p. 2), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 31992 R 2434: Regulamento (CEE) n.º 2434/92 do Conselho, de 27.7.1992 (JO L 245 de 26.8.1992, p. 1);

31996 L 0071: Directiva 96/71/CE do Parlamento Europeu e do Conselho, de 16 de Dezembro de 1996, relativa ao destacamento de trabalhadores no âmbito de uma prestação de serviços (JO L 18 de 21.1.1997, p. 1).

1. O artigo 39.º e o primeiro parágrafo do artigo 49.º do Tratado CE apenas são plenamente aplicáveis em relação à liberdade de circulação dos trabalhadores e à liberdade de prestação de serviços que envolvam a circulação temporária de trabalhadores, tal como definidas no artigo 1.º da Directiva 96/71/CE, entre a República Checa, por um lado, e a Bélgica, a Dinamarca, a Alemanha, a Estónia, a Grécia, a Espanha, a França, a Irlanda, a Itália, a Letónia, a Lituânia, o Luxemburgo, a Hungria, os Países Baixos, a Áustria, a Polónia, o Portugal, a Eslovénia, a Eslováquia, a Finlândia, a Suécia e o Reino Unido, por outro lado, sob reserva das disposições transitórias previstas nos pontos 2 a 14.

2. Em derrogação dos artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68 e até ao termo do período de dois anos a contar da data da adesão, os actuais Estados-Membros devem aplicar medidas nacionais, ou medidas resultantes de acordos bilaterais, que regulamentem o acesso de nacionais checos aos seus mercados de trabalho. Os actuais Estados-Membros podem continuar a aplicar essas medidas até ao termo do período de cinco anos a contar da data da adesão.

Os nacionais checos que, à data da adesão, trabalhem legalmente num Estado-Membro actual e tenham sido admitidos no mercado de trabalho desse Estado-Membro por um período ininterrupto igual ou superior a 12 meses devem gozar do direito de acesso ao mercado de trabalho desse Estado-Membro mas não ao de outro Estado-Membro que

aplique medidas nacionais.

Os nacionais checos que, após a adesão, sejam admitidos no mercado de trabalho de um Estado-Membro actual, por um período ininterrupto igual ou superior a 12 meses, devem gozar dos mesmos direitos.

Os nacionais checos mencionados, nos segundo e terceiro parágrafos supra deixam de gozar dos direitos referidos nesses parágrafos se abandonarem voluntariamente o mercado de trabalho do Estado-Membro em questão.

Os nacionais checos que trabalhem legalmente num Estado-Membro actual, à data da adesão ou durante um período de aplicação de medidas nacionais, e que tenham sido admitidos no mercado de trabalho desse Estado-Membro por um período inferior a 12 meses não gozam desses direitos.

3. Antes do termo do período de dois anos a contar da data da adesão, o Conselho procede à revisão do funcionamento das medidas transitórias previstas no ponto 2, com base num relatório da Comissão.

Concluída essa revisão, e o mais tardar no termo do período de dois anos a contar da data da adesão, os actuais Estados-Membros devem comunicar à Comissão se vão continuar a aplicar medidas nacionais ou medidas resultantes de acordos bilaterais, ou se, daí em diante, passam a aplicar os artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68. Na falta dessa comunicação, são aplicáveis os artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68.

4. A pedido da República Checa, pode ser realizada uma nova revisão. É aplicável o procedimento previsto no ponto 3, que deve estar concluído no prazo de seis meses a contar da recepção do pedido.
5. Um Estado-Membro que mantenha medidas nacionais ou medidas resultantes de acordos bilaterais no termo do período de cinco anos indicado no ponto 2 pode, em caso de perturbações ou de ameaça de perturbações graves do seu mercado, de trabalho ou de ameaças dessas perturbações, e após notificação da Comissão, continuar a aplicar essas medidas até ao termo do período de sete anos a contar da data da adesão. Na falta dessa notificação, são aplicáveis os artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68.
6. Durante o período de sete anos a contar da data da adesão, os Estados-Membros em que, por força dos pontos 3, 4 ou 5, sejam aplicáveis aos nacionais checos os artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68, e que concedam autorizações de trabalho aos nacionais checos para efeitos de acompanhamento durante esse período, fã-lo-ão automaticamente.
7. Os Estados-Membros em que, por força dos pontos 3, 4 ou 5, sejam aplicáveis aos nacionais checos os artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68, podem recorrer aos procedimentos previstos nos parágrafos seguintes até ao final do período de sete anos a contar da data da adesão.

Sempre que um Estado-Membro referido no primeiro parágrafo sofra ou preveja perturbações no seu mercado de trabalho que possam ameaçar gravemente o padrão de vida ou o nível de emprego numa dada região ou profissão, deve informar do facto a

Comissão e os outros Estados-Membros, fornecendo-lhes todas as informações pertinentes. Com base nessas informações, o Estado-Membro pode solicitar à Comissão que declare a suspensão, total ou parcial, da aplicação dos artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68, por forma a que a situação volte à normalidade nessa região ou profissão. A Comissão decide da suspensão e da duração e âmbito da mesma, o mais tardar duas semanas a contar da recepção desse pedido e notifica o Conselho dessa decisão. Qualquer Estado-Membro pode, no prazo de duas semanas a contar da decisão da Comissão, solicitar ao Conselho a anulação ou alteração da decisão. O Conselho delibera sobre esse pedido, por maioria qualificada no prazo de duas semanas.

Qualquer dos Estados-Membros referido no primeiro parágrafo pode, em casos urgentes e excepcionais, suspender a aplicação dos artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68, devendo apresentar seguidamente à Comissão uma notificação ex-post fundamentada.

8. Enquanto a aplicação dos artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68 estiver suspensa por força dos pontos 2 a 5 e 7 supra, o artigo 11.º do regulamento é aplicável na República Checa em relação aos nacionais dos actuais Estados-Membros e nos actuais Estados-Membros em relação aos nacionais checos, nas seguintes condições:

- os membros da família de um trabalhador referidos na alínea a) do n.º 1 do artigo 10.º do regulamento, que com ele residam legalmente no território de um Estado-Membro à data da adesão, têm, a partir dessa data, acesso imediato ao mercado de trabalho desse Estado-Membro. Esta disposição não se aplica aos membros da família de um trabalhador que tenha sido legalmente admitido no mercado de trabalho desse Estado-Membro por um período inferior a 12 meses;
- os membros da família de um trabalhador referidos na alínea a) do n.º 1 do artigo 10.º do regulamento, que com ele residam legalmente no território de um Estado-Membro desde uma data posterior à da adesão, mas durante o período de aplicação das disposições transitórias acima previstas, têm acesso ao mercado de trabalho do Estado-Membro em causa logo que perfaçam dezoito meses de residência nesse Estado-Membro, ou a partir do terceiro ano subsequente à data da adesão, consoante a data que se verificar primeiro.

Estas disposições não prejudicam medidas mais favoráveis, sejam elas nacionais ou resultantes de acordos bilaterais.

9. Na medida em que certas disposições da Directiva 68/360/CEE não possam ser dissociadas das do Regulamento (CEE) n.º 1612/68 cuja aplicação é diferida nos termos dos pontos 2 a 5 e 7 e 8, a República Checa e os actuais Estados-Membros podem estabelecer derrogações dessas disposições na medida do necessário para a aplicação dos pontos 2 a 5 e 7 e 8.
10. Sempre que, por força das disposições transitórias acima previstas, os actuais Estados-Membros apliquem medidas nacionais ou medidas resultantes de acordos bilaterais, a República Checa pode manter em vigor medidas equivalentes em relação aos nacionais do ou dos Estados-Membros em causa.
11. Se a aplicação dos artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68 for suspensa por um dos actuais Estados-Membros, a República Checa pode recorrer ao

procedimento previsto no ponto 7 em relação à Estónia, à Letónia, à Lituânia, à Hungria, à Polónia, à Eslovénia ou à Eslováquia. Durante esse período, a República Checa deve emitir automaticamente autorizações de trabalho para efeitos de acompanhamento para os nacionais estónios, letões, lituanos, húngaros, polacos, eslovenos ou eslovacos.

12. Qualquer dos actuais Estados-Membros que aplique medidas nacionais nos termos dos pontos 2 a 5 e 7 a 9 pode introduzir, ao abrigo do direito nacional, uma liberdade de circulação de trabalhadores maior do que a existente à data da adesão, incluindo o pleno acesso ao mercado de trabalho. A partir do terceiro ano a contar da data da adesão, qualquer dos actuais Estados-Membros que aplique medidas nacionais pode, em qualquer momento, decidir aplicar os artigos 1.º a 6.º do Regulamento (CEE) n.º 1612/68 em substituição daquelas. A Comissão será informada dessa decisão.
13. Para fazer face a perturbações ou ameaça de perturbações graves em determinados sectores de serviços sensíveis dos seus mercados de trabalho, que possam surgir, em certas regiões, na sequência da prestação transnacional de serviços definida no artigo 1.º da Directiva 96/71/CE, e enquanto aplicarem, por força das disposições transitórias acima previstas, medidas nacionais ou medidas resultantes de acordos bilaterais à livre circulação de trabalhadores checos, a Alemanha e a Áustria podem, após notificação da Comissão, estabelecer derrogações do primeiro parágrafo do artigo 49.º do Tratado CE a fim de, no contexto da prestação de serviços por empresas estabelecidas na República Checa, limitar a circulação temporária de trabalhadores cujo direito a exercer uma actividade na Alemanha e na Áustria esteja sujeito a medidas nacionais.

A lista dos sectores de serviços que podem estar abrangidos por esta derrogação é a seguinte:

—na Alemanha:

Sector	Código NACE(1), salvo indicação em contrário
Construção, incluindo actividades afins	45.1 a 4;
	Actividades enumeradas no Anexo da Directiva 96/71/CE
Actividades de limpeza industrial	74.70 Actividades de limpeza industrial
Outros serviços	74.87 Exclusivamente actividades de decoração de interiores
(1) NACE: ver 31990 R 3037: Regulamento (CEE) n.º 3037/90 do Conselho, de 9 de Outubro de 1990, relativo à nomenclatura estatística das actividades económicas na Comunidade Europeia (JO L 293 de 24.10.1990, p. 1), com a última redacção que lhe foi dada por 32002 R 0029: Regulamento (CE) n.º 29/2002 da Comissão, de 19.12.2001 (JO L 6 de 10.1.2002, p. 3).	

—na Áustria:

Sector	Código NACE(1), salvo indicação em contrário
Actividades dos serviços relacionados com a horticultura	01.41
Serragem, corte e acabamento da pedra	26.7
Fabricação de estruturas de construção metálicas	28.11
Construção, incluindo actividades afins	45.1 a 4;
	Actividades enumeradas no Anexo da Directiva 96/71/CE
Actividades de segurança	74.60
Actividades de limpeza industrial	74.70
Cuidados domiciliários de enfermagem	85.14
Serviço social e actividades sem alojamento	85.32
(1) NACE: ver 31990 R 3037: Regulamento (CEE) n.º 3037/90 do Conselho, de 9 de Outubro de 1990, relativo à nomenclatura estatística das actividades económicas na Comunidade Europeia (JO L 293 de 24.10.1990, p. 1), com a última redacção que lhe foi dada por 32002 R 0029: Regulamento (CE) n.º 29/2002 da Comissão, de 19.12.2001 (JO L 6 de 10.1.2002, p. 3).	

Na medida em que a Alemanha ou a Áustria prevejam derrogações do primeiro parágrafo do artigo 49.º do Tratado CE, nos termos dos parágrafos anteriores, a República Checa pode, após notificação da Comissão, adoptar medidas equivalentes.

A aplicação do presente ponto não pode resultar em condições de circulação temporária de trabalhadores no contexto da prestação transnacional de serviços entre a Alemanha ou a Áustria e a República Checa mais restritivas do que as vigentes à data da assinatura do Tratado de Adesão.

14. A aplicação dos pontos 2 a 5 e 7 a 12 não pode resultar em condições de acesso dos nacionais checos aos mercados de trabalho dos actuais Estados-Membros mais restritivas do que as vigentes à data da assinatura do Tratado de Adesão.

Sem prejuízo da aplicação dos pontos 1 a 13, os actuais Estados-Membros devem, durante o período em que apliquem medidas nacionais ou medidas resultantes de acordos bilaterais, dar preferência a trabalhadores nacionais dos Estados-Membros em detrimento de trabalhadores nacionais de países terceiros, no que se refere ao acesso ao seu mercado de trabalho.

Os trabalhadores migrantes checos e as suas famílias legalmente residentes e a trabalhar noutro Estado-Membro ou os trabalhadores migrantes de outros Estados-

Membros e as suas famílias legalmente residentes e a trabalhar na República Checa não podem ser tratados de maneira mais restritiva do que os de um país terceiro residentes e a trabalhar nesse Estado-Membro ou na República Checa, respectivamente. Além disso e em aplicação do princípio da preferência comunitária, os trabalhadores migrantes de países terceiros residentes e a trabalhar na República Checa não podem ter um tratamento mais favorável do que os nacionais checos.

2.LIVRE CIRCULAÇÃO DE CAPITAIS

Tratado da União Europeia;

Tratado que institui a Comunidade Europeia.

1. Sem prejuízo das obrigações resultantes dos Tratados em que se funda a União Europeia, a República Checa pode manter em vigor, durante cinco anos a contar da data de adesão, as regras previstas na Lei n.º 219/1995 Sb. sobre o comércio externo, na sua versão alterada, em matéria de aquisição de residências secundárias por nacionais dos Estados-Membros não residentes na República Checa e por sociedades constituídas nos termos da legislação de outro Estado-Membro e que não estejam estabelecidas nem tenham uma sucursal ou agência que as represente no território da República Checa.
2. Sem prejuízo das obrigações resultantes dos Tratados em que se funda a União Europeia, a República Checa pode manter em vigor, durante sete anos a contar da data de adesão, as regras previstas na Lei n.º 219/1995 Sb. sobre o comércio externo, na sua versão alterada, sobre o regime de posse de prédios rústicos e de outras formas de propriedade rústica, e na Lei n.º 95/1999 Sb. sobre as condições relativas à transferência de prédios rústicos e de florestas da posse do Estado para a de outras entidades, no que se refere à compra de prédios rústicos e de florestas por nacionais dos Estados-Membros e por sociedades constituídas nos termos da legislação de outro Estado-Membro e que não estejam nem estabelecidas nem registadas na República Checa. No que se refere à aquisição de prédios rústicos e florestas, os nacionais dos Estados-Membros não podem, em caso algum, receber um tratamento menos favorável do que à data de assinatura do Tratado de Adesão, nem ser tratados de modo mais restritivo do que um nacional de um país terceiro.

Os agricultores por conta própria nacionais de outro Estado-Membro que desejem estabelecer-se e residir na República Checa não estão sujeitos ao disposto no parágrafo anterior nem a quaisquer outros procedimentos diferentes dos que se aplicam aos nacionais checos.

Proceder-se-á a uma revisão geral destas medidas transitórias no terceiro ano seguinte à data da adesão. Para esse efeito, a Comissão deve apresentar um relatório ao Conselho. O Conselho, deliberando por unanimidade sob proposta da Comissão, pode decidir reduzir ou pôr termo ao período transitório indicado no primeiro parágrafo.

Se existirem provas suficientes de que, no termo do período transitório, se verificarão perturbações ou ameaça de perturbações graves no mercado predial rústico da República Checa, a Comissão, a pedido daquele país, decidirá do prolongamento do período transitório por um máximo de três anos.

3.AGRICULTURA

A.LEGISLAÇÃO VETERINÁRIA

1. 31964 L 0433: Directiva 64/433/CEE do Conselho, relativa às condições sanitárias de produção de carnes frescas e da sua colocação no mercado (JO P 121 de 29.7.1964, p. 2012, posteriormente alterada e codificada no JO L 268 de 24.9.1991, p. 69), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 31995 L 0023: Directiva 95/23/CE do Conselho, de 22.6.1995 (JO L 243 de 11.10.1995, p. 7);

31971 L 0118: Directiva 71/118/CEE do Conselho, de 15 de Fevereiro de 1971, relativa a problemas sanitários em matéria de produção e colocação no mercado de carnes frescas de aves de capoeira (JO L 55 de 8.3.1971, p. 23, posteriormente alterada e actualizada no JO L 62 de 15.3.1993, p. 6), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 31997 L 0079: Directiva 97/79/CE do Conselho, de 18.12.1997 (JO L 24 de 30.1.1998, p. 31);

31977 L 0099: Directiva 77/99/CEE do Conselho, de 21 de Dezembro de 1976, relativa a problemas sanitários em matéria de produção e colocação no mercado de produtos à base de carne e de determinados outros produtos de origem animal (JO L 26 de 31.1.1977, p. 85, posteriormente alterada e actualizada no JO L 57 de 2.3.1992, p. 1, na p. 4), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 31997 L 0076: Directiva 97/76/CE do Conselho, de 16.12.1997 (JO L 10 de 16.1.1998, p. 25);

31989 L 0437: Directiva 89/437/CEE do Conselho, de 20 de Junho de 1989, relativa aos problemas de ordem higiénica e sanitária respeitantes à produção e à colocação no mercado de ovoprodutos (JO L 212 de 22.7.1989, p. 87), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 31996 L 0023: Directiva 96/23/CE do Conselho, de 29.4.1996 (JO L 125 de 23.5.1996, p. 10);

31992 L 0046: Directiva 92/46/CEE do Conselho, de 16 de Junho de 1992, que adopta as normas sanitárias relativas à produção de leite cru, de leite tratado termicamente e de produtos à base de leite e à sua colocação no mercado (JO L 268 de 14.9.1992, p. 1), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 31996 L 0023: Directiva 96/23/CE do Conselho, de 29.4.1996 (JO L 125 de 23.5.1996, p. 10).

a) Os requisitos estruturais previstos nos Anexos I e II da Directiva 64/433/CEE, nos Anexos I e II da Directiva 71/118/CEE, nos Anexos A e B da Directiva 77/99/CEE, no Anexo da Directiva 89/437/CEE e no Anexo B da Directiva 92/46/CEE não são aplicáveis aos estabelecimentos da República Checa enumerados no Apêndice A do presente Anexo até 31 de Dezembro de 2006, sob reserva das condições adiante estabelecidas.

b) Enquanto os estabelecimentos referidos na alínea a) supra beneficiarem do disposto nessa alínea, os produtos provenientes desses estabelecimentos apenas serão

colocados no mercado nacional ou utilizados para nova transformação em estabelecimentos nacionais igualmente abrangidos pelo disposto na alínea a), independentemente da data de comercialização. Esses produtos devem ostentar uma marca de salubridade especial.

O parágrafo anterior aplica-se igualmente a todos os produtos provenientes de estabelecimentos integrados de transformação de carne, sempre que uma parte do estabelecimento seja objecto do disposto na alínea a).

- c) A República Checa deve garantir o cumprimento gradual dos requisitos estruturais referidos na alínea a), de acordo com os prazos de correcção das lacunas existentes enumeradas no Apêndice A do presente Anexo. A República Checa deve garantir que apenas os estabelecimentos que satisfaçam plenamente esses requisitos até 31 de Dezembro de 2006 possam continuar em funcionamento. A República Checa deve apresentar à Comissão relatórios anuais sobre os progressos registados em cada um dos estabelecimentos enumerados no Apêndice A, incluindo uma lista dos estabelecimentos que tenham corrigido as lacunas existentes durante o ano em causa.
- d) A Comissão pode actualizar o Apêndice A referido na alínea a) antes da adesão e até 31 de Dezembro de 2006, podendo, neste contexto, aditar, dentro de certos limites, ou suprimir determinados estabelecimentos, em função dos progressos realizados na correcção das lacunas existentes e do resultado do processo de acompanhamento.

As regras de execução necessárias para garantir o bom funcionamento do regime transitório acima referido são adoptadas nos termos do artigo 16.º da Directiva 64/433/CEE, do artigo 21.º da Directiva 71/118/CEE, do artigo 20.º da Directiva 77/99/CEE, do artigo 14.º da Directiva 89/437/CEE e do artigo 31.º da Directiva 92/46/CEE.

- 2. 31999 L 0074: Directiva 1999/74/CE do Conselho de 19 de Julho de 1999 que estabelece as normas mínimas relativas à protecção das galinhas poedeiras (JO L 203 de 3.8.1999, p. 53).

Até 31 de Dezembro de 2009, os estabelecimentos da República Checa enumerados no Apêndice B do presente Anexo podem manter em serviço gaiolas que não satisfaçam as exigências mínimas de altura estabelecidas no ponto 4 do n.º 1 do artigo 5.º da Directiva 1999/74/CE, desde que não tenham mais de 16 anos e tenham uma altura mínima de 36 cm em 65 % da superfície da gaiola e de 33 cm em qualquer dos pontos.

B.LEGISLAÇÃO FITOSSANITÁRIA

31982 L 0471: Directiva 82/471/CEE do Conselho, de 30 de Junho de 1982, relativa a certos produtos utilizados na alimentação dos animais (JO L 213 de 21.7.1982, p. 8), com a última redacção que lhe foi dada por:

- 31999 L 0020: Directiva 1999/20/CE do Conselho, de 22.3.1999 (JO L 80 de 25.3.1999, p. 20).

Sem prejuízo do n.º 1 do artigo 3.º da Directiva 82/471/CEE, a República Checa pode continuar a autorizar a comercialização no seu território de alimentos para animais baseados na levedura da espécie *Candida utilis* cultivada em fibras vegetais enquanto não tiver sido tomada uma decisão nos termos do artigo 6.º da directiva ou até dois anos após

a data da adesão, consoante a data que ocorrer primeiro, desde que a República Checa apresente à Comissão o processo referido no artigo 7.º o mais tardar até 31 de Dezembro de 2003.

4. POLÍTICA DE TRANSPORTES

31993 R 3118: Regulamento (CEE) n.º 3118/93 do Conselho, de 25 de Outubro de 1993, que fixa as condições de admissão de transportadores não residentes aos transportes nacionais rodoviários de mercadorias num Estado-Membro (JO L 279 de 12.11.1993, p. 1), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 32002 R 0484: Regulamento (CE) n.º 484/2002 do Parlamento Europeu e do Conselho, de 1.3.2002 (JO L 76 de 19.3.2002, p. 1).

- a) Em derrogação do artigo 1.º do Regulamento (CEE) n.º 3118/93 e até ao final do segundo ano subsequente à data da adesão, os transportadores estabelecidos na República Checa não estão autorizados a efectuar transportes nacionais rodoviários de mercadorias nos outros Estados-Membros e os transportadores estabelecidos nos outros Estados-Membros não estão autorizados a efectuar transportes nacionais rodoviários de mercadorias na República Checa.
- b) Antes do termo do segundo ano subsequente à data da adesão, os Estados-Membros devem comunicar à Comissão se vão prorrogar aquele período por um máximo de dois anos ou se, daí em diante, vão aplicar plenamente o artigo 1.º do Regulamento. Na falta de tal comunicação, é aplicável o artigo 1.º do regulamento. Apenas os transportadores estabelecidos nos Estados-Membros em que for aplicável o artigo 1.º do regulamento podem efectuar transportes nacionais rodoviários de mercadorias nos outros Estados-Membros em que for também aplicável o artigo 1.º do regulamento.
- c) Antes do termo do quarto ano subsequente à data de adesão, em caso de perturbações ou de ameaça de perturbações graves do mercado de transportes nacionais rodoviários de mercadorias, os Estados-Membros em que não for aplicável o artigo 1.º do regulamento por força do disposto na alínea b) supra devem comunicar à Comissão se vão prorrogar aquele período por um máximo de um ano ou se, daí em diante, vão aplicar plenamente o artigo 1.º do regulamento. Na falta de tal comunicação, é aplicável o artigo 1.º do regulamento. Apenas os transportadores estabelecidos nos Estados-Membros em que for aplicável o artigo 1.º do regulamento podem efectuar transportes nacionais rodoviários de mercadorias nos outros Estados-Membros em que for também aplicável o artigo 1.º do regulamento.
- d) Enquanto o artigo 1.º do regulamento não for plenamente aplicável em todos os Estados-Membros, os Estados-Membros em que o artigo 1.º do regulamento for aplicável por força do disposto nas alíneas b) ou c) supra podem recorrer ao procedimento adiante exposto.

Sempre que num dos Estados-Membros a que se refere o parágrafo anterior se registarem perturbações graves do mercado nacional, ou de partes do mesmo, devidas à actividade de cabotagem ou por ela agravadas, por exemplo um excedente significativo da oferta em relação à procura ou uma ameaça para o equilíbrio financeiro ou a sobrevivência de um grande número de empresas de transporte rodoviário de mercadorias, aquele Estado-Membro deve informar desse facto a Comissão e os demais Estados-Membros e fornecer-lhes todas as informações

relevantes. Com base nessas informações, o Estado-Membro pode solicitar à Comissão a suspensão, total ou parcial, da aplicação do artigo 1.º do regulamento, por forma a que a situação volte à normalidade.

A Comissão analisará a situação com base nos dados fornecidos pelo Estado-Membro em causa e decidirá, no prazo de um mês a contar da recepção do pedido, se é necessário adoptar medidas de salvaguarda. É aplicável o procedimento previsto no segundo, terceiro e quarto parágrafos do n.º 3, bem como o disposto nos n.ºs 4, 5 e 6 do artigo 7.º do regulamento.

Qualquer dos Estados-Membros referidos no primeiro parágrafo supra pode, em casos urgentes e excepcionais, suspender a aplicação do artigo 1.º do regulamento, devendo apresentar seguidamente à Comissão uma notificação ex-post fundamentada.

- e) Enquanto o artigo 1.º do regulamento não for aplicável em virtude do disposto nas alíneas a), b) e c) supra, os Estados-Membros podem regulamentar o acesso aos seus transportes nacionais rodoviários de mercadorias mediante o intercâmbio progressivo de autorizações de cabotagem, com base em acordos bilaterais, podendo inclusive introduzir a plena liberalização.
- f) A aplicação das alíneas a), b), c) e d) não pode acarretar um acesso aos transportes nacionais rodoviários de mercadorias mais restritivo do que o vigente à data da assinatura do Tratado de Adesão.

5.FISCALIDADE

1. 31977 L 0388: Sexta Directiva 77/388/CEE do Conselho, de 17 de Maio de 1977, relativa à harmonização das legislações dos Estados-Membros respeitantes aos impostos sobre o volume de negócios — sistema comum do imposto sobre o valor acrescentado: matéria colectável uniforme (JO L 145 de 13.6.1977, p.1), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 32002 L 0038: Directiva 2002/38/CE do Conselho, de 7.5.2002 (JO L 128 de 15.5.2002, p. 41).

- a) Em derrogação da alínea a) do n.º 3 do artigo 12.º da Directiva 77/388/CEE, a República Checa pode continuar a aplicar uma taxa reduzida de imposto sobre o valor acrescentado não inferior a 5 %, até 31 de Dezembro de 2007; a) ao fornecimento de energia utilizada pelos agregados familiares e pelos pequenos empresários não registados para efeitos do IVA, para o aquecimento e a produção de água quente, com exclusão das matérias-primas utilizadas na geração de energia calorífica, e b) sobre os fornecimentos de obras de construção para habitação não incluídos no âmbito de uma política social, e com exclusão dos materiais de construção.
- b) Para efeitos da aplicação da alínea b) do n.º 3 do artigo 28.º da Directiva 77/388/CEE, a República Checa pode continuar a isentar do imposto sobre o valor acrescentado os transportes internacionais de passageiros a que se refere o ponto 17 do Anexo F da directiva, até estar preenchida a condição prevista no n.º 4 do artigo 28.º da directiva ou enquanto for aplicada a mesma isenção por qualquer dos actuais Estados-Membros, consoante o que se verificar primeiro.

2. 31992 L 0079: Directiva 92/79/CEE do Conselho, de 19 de Outubro de 1992, relativa à aproximação dos impostos sobre os cigarros (JO L 316 de 31.10.1992, p. 8), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 32002 L 0010: Directiva 2002/10/CE do Conselho, de 12.2.2002 (JO L 46 de 16.2.2002, p. 26).

Em derrogação do n.º 1 do artigo 2.º da Directiva 92/79/CEE, a República Checa pode adiar, até 31 de Dezembro de 2006, a aplicação do imposto especial de consumo mínimo global equivalente a 57 % do preço de venda ao público (incluindo todos os impostos) e a um mínimo de 60 euros por 1 000 cigarros sobre os cigarros da classe de preços mais vendida, desde que, durante esse período, proceda ao ajustamento gradual das taxas dos seus impostos especiais de consumo ao imposto especial de consumo mínimo global previsto na directiva. A República Checa pode ainda adiar, até 31 de Dezembro de 2007, a aplicação do imposto especial de consumo mínimo global de 64 euros que incide sobre o preço de venda ao público (incluindo todos os impostos) dos cigarros da classe de preços mais vendida, desde que, durante esse período, proceda ao ajustamento gradual das taxas dos seus impostos especiais ao imposto especial de consumo mínimo global previsto na directiva.

Sem prejuízo do artigo 8.º da Directiva 92/12/CEE do Conselho, relativa ao regime geral, à detenção, à circulação e aos controlos dos produtos sujeitos a impostos especiais de consumo(3), e depois de informada a Comissão, os Estados-Membros podem, enquanto for aplicável uma das derrogações acima referidas, manter limites quantitativos idênticos aos aplicados às importações de países terceiros, em relação aos cigarros que podem ser introduzidos nos seus territórios a partir da República Checa sem pagamento de um imposto especial de consumo suplementar. Os Estados-Membros que optem por esta possibilidade podem efectuar os controlos necessários desde que os mesmos não afectem o bom funcionamento do mercado interno.

3. 31992 L 0080: Directiva 92/80/CEE do Conselho, de 19 de Outubro de 1992, relativa à aproximação dos impostos sobre os tabacos manufacturados que não sejam cigarros (JO L 316 de 31.10.1992, p. 10), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 32002 L 0010: Directiva 2002/10/CE do Conselho, de 12.2.2002 (JO L 46 de 16.2.2002, p. 26).

Em derrogação do n.º 1 do artigo 3.º da Directiva 92/80/CEE do Conselho, a República Checa pode adiar, até 31 de Dezembro de 2006, a aplicação dos impostos especiais de consumo mínimo global aplicados aos produtos do tabaco que não sejam cigarros.

Sem prejuízo do artigo 8.º da Directiva 92/12/CEE do Conselho, relativa ao regime geral, à detenção, à circulação e aos controlos dos produtos sujeitos a impostos especiais de consumo(4), e depois de informada a Comissão, os Estados-Membros podem, enquanto for aplicável a derrogação acima referida, manter limites quantitativos idênticos aos aplicados às importações de países terceiros, em relação aos produtos do tabaco que não sejam cigarros que podem ser introduzidos nos seus territórios a partir da República Checa sem pagamento de um imposto especial de consumo suplementar. Os Estados-Membros que optem por esta possibilidade podem efectuar os controlos necessários desde que os mesmos não afectem o bom funcionamento do mercado interno.

6.ENERGIA

1. 31968 L 0414: Directiva 68/414/CEE do Conselho, de 20 de Dezembro de 1968, que obriga os Estados-Membros da CEE a manterem um nível mínimo de existências de petróleo bruto e/ou de produtos petrolíferos (JO L 308 de 23.12.1968, p. 14), com a última redacção que lhe foi dada por:

— 31998 L 0093: Directiva 98/93/CE do Conselho, de 14.12.1998 (JO L 358 de 31.12.1998, p. 100).

Em derrogação do n.º 1 do artigo 1.º da Directiva 68/414/CEE, o nível mínimo de existências de produtos petrolíferos não é aplicável na República Checa até 31 de Dezembro de 2005. A República Checa deve garantir que o seu nível mínimo de existências de produtos petrolíferos corresponda, para cada uma das categorias de produtos petrolíferos mencionados no artigo 2.º, pelo menos ao consumo interno diário médio, tal como definido no n.º 1 do artigo 1.º, do seguinte número de dias:

- 80 dias à data da adesão;
- 85 dias até 31 de Dezembro de 2004;
- 90 dias até 31 de Dezembro de 2005.

2. 31998 L 0030: Directiva 98/30/CE do Parlamento Europeu e do Conselho, de 22 de Junho de 1998, relativa a regras comuns para o mercado do gás natural (JO L 204 de 21.7.1998, p. 1).

Na República Checa, o artigo 18.º da Directiva 98/30/CE não é aplicável até 31 de Dezembro de 2004.

7.AMBIENTE

A.GESTÃO DE RESÍDUOS

31994 L 0062: Directiva 94/62/CE do Parlamento Europeu e do Conselho, de 20 de Dezembro de 1994, relativa a embalagens e resíduos de embalagens (JO L 365 de 31.12.1994, p. 10).

Em derrogação das alíneas a) e b) do n.º 1 do artigo 6.º da Directiva 94/62/CE, a República Checa deve alcançar os objectivos de valorização e reciclagem para os materiais de embalagem a seguir indicados até 31 de Dezembro de 2005, de acordo com os seguintes objectivos intermédios:

- reciclagem de plásticos: 10 % em peso até à data da adesão e 12 % para 2004;
- taxa global de valorização: 39 % em peso até à data da adesão e 45 % para 2004.

B.QUALIDADE DA ÁGUA

31991 L 0271: Directiva 91/271/CEE do Conselho, de 21 de Maio de 1991, relativa ao tratamento de águas residuais urbanas (JO L 135 de 30.5.1991, p. 40), alterada por:

- 31998 L 0015: Directiva 98/15/CE da Comissão, de 27.2.1998 (JO L 67 de 7.3.1998,

p. 29).

Em derrogação dos artigos 3.º e 4.º e do n.º 2 do artigo 5.º da Directiva 91/271/CEE, os requisitos relativos aos sistemas colectores e ao tratamento das águas residuais urbanas não são aplicáveis na República Checa até 31 de Dezembro de 2010, de acordo com o seguinte objectivo intermédio: no que se refere às aglomerações com um equivalente de população superior a 10 000, a República Checa deve garantir a conformidade com o disposto na directiva em 18 aglomerações, o mais tardar até à data da adesão, e até 31 de Dezembro de 2006 nas restantes 36 aglomerações com o mesmo equivalente de população.

C.CONTROLO DA POLUIÇÃO INDUSTRIAL E GESTÃO DOS RISCOS

32001 L 0080: Directiva 2001/80/CE do Parlamento Europeu e do Conselho, de 23 de Outubro de 2001, relativa à limitação das emissões para a atmosfera de certos poluentes provenientes de grandes instalações de combustão (JO L 309 de 27.11.2001, p. 1).

Em derrogação do n.º 1 do artigo 4.º e da Parte A do Anexo III da Directiva 2001/80/CE, os valores-limite de emissão para o dióxido de enxofre não são aplicáveis na República Checa até 31 de Dezembro de 2007 à caldeira K4 da instalação de aquecimento urbano de Píseck e à caldeira K11 da instalação de Nová Huta.

8.3 Příloha č. 3

Decisão do Conselho de 2 de Dezembro de 2004 que cria o Fundo Europeu para os Refugiados para o período de 2005 a 2010

(2004/904/CE)

O CONSELHO DA UNIÃO EUROPEIA,

Tendo em conta o Tratado que institui a Comunidade Europeia, nomeadamente a alínea b) do n.º 2 do artigo 63.º,

Tendo em conta a proposta da Comissão,

Tendo em conta o parecer do Parlamento Europeu [1],

Tendo em conta o parecer do Comité Económico e Social Europeu [2],

Após consulta ao Comité das Regiões,

Considerando o seguinte:

(1) Uma política comum de asilo, incluindo um sistema comum europeu de asilo, é um elemento constitutivo do objectivo da União Europeia de estabelecimento progressivo de um espaço de liberdade, de segurança e de justiça, aberto às pessoas que, vítimas das circunstâncias, procuram legitimamente protecção na União Europeia.

(2) A aplicação desta política deve assentar na solidariedade entre os Estados-Membros e pressupõe a existência de mecanismos que garantam uma repartição equilibrada do esforço entre os Estados-Membros ao acolherem refugiados e pessoas deslocadas e ao suportarem as consequências decorrentes desse acolhimento. Foi com este objectivo que foi instituído o Fundo Europeu para os Refugiados para o período de 2000 a 2004 pela Decisão 2000/596/CE [3].

(3) É necessário criar o Fundo Europeu para os Refugiados ("Fundo") para o período de 2005 a 2010, por forma a manter essa solidariedade entre os Estados-Membros, à luz da legislação comunitária recentemente adoptada em matéria de asilo e aproveitando a experiência adquirida com a aplicação da primeira fase do Fundo, de 2000 a 2004.

(4) É necessário apoiar os esforços desenvolvidos pelos Estados-Membros para proporcionarem condições de acolhimento adequadas aos refugiados e às pessoas deslocadas e aplicarem procedimentos de asilo equitativos e eficazes, com o objectivo de proteger os direitos das pessoas que necessitam de protecção internacional.

(5) A integração dos refugiados na sociedade do país em que estão estabelecidos é um dos objectivos da Convenção de Genebra, de 28 de Julho de 1951, relativa ao Estatuto dos Refugiados, completada pelo protocolo de Nova Iorque, de 31 de Janeiro de 1967. É necessário que estas pessoas possam partilhar os valores consagrados na Carta dos Direitos Fundamentais da União Europeia. Para o efeito, será conveniente apoiar a acção desenvolvida pelos Estados-Membros para promover a sua integração social, económica e cultural, já que esta contribui, designadamente, para a coesão económica e social, cuja manutenção e reforço figuram entre os objectivos fundamentais da Comunidade, previstos no artigo 2.o e na alínea k) do n.o 1 do artigo 3.o do Tratado.

(6) É do interesse dos Estados-Membros e das pessoas em causa que os refugiados e as pessoas deslocadas, autorizados a residir no território dos Estados-Membros, possam prover às suas necessidades graças ao fruto do seu trabalho, de acordo com o disposto nos instrumentos comunitários nesta matéria.

(7) As medidas que beneficiam do apoio dos Fundos Estruturais, bem como as outras medidas comunitárias em matéria de ensino e de formação profissional não são, por si só, suficientes para promover esta integração. É, portanto, conveniente promover medidas específicas para permitir aos refugiados e às pessoas deslocadas beneficiar plenamente dos programas existentes.

(8) É necessária uma ajuda concreta para criar ou melhorar as condições que permitam aos refugiados e às pessoas deslocadas que o desejem, decidir, com pleno conhecimento de causa, abandonar o território dos Estados-Membros e regressar ao seu país de origem.

(9) O Fundo deverá apoiar acções que impliquem organismos de pelo menos dois Estados-Membros e que sejam de interesse comunitário, sendo igualmente de promover os intercâmbios entre os Estados-Membros para identificar e favorecer as práticas mais eficazes.

(10) É conveniente constituir uma reserva financeira destinada à aplicação de medidas de emergência, a fim de fornecer uma protecção temporária em caso de afluxo maciço de pessoas deslocadas, nos termos da Directiva 2001/55/CE do Conselho, de 20 de Julho de 2001, relativa a normas mínimas em matéria de concessão de protecção temporária no caso de afluxo maciço de pessoas deslocadas e a medidas tendentes a assegurar uma

repartição equilibrada do esforço assumido pelos Estados-Membros ao acolherem estas pessoas e suportarem as consequências decorrentes desse acolhimento [4].

(11) A fim de estabelecer eficaz e proporcionalmente a solidariedade financeira e de aproveitar a experiência adquirida na aplicação do Fundo de 2000 a 2004, é conveniente estabelecer uma distinção entre as responsabilidades da Comissão e as dos Estados-Membros na aplicação e gestão do Fundo. Os Estados-Membros deverão, pois, designar as autoridades nacionais apropriadas para esse efeito e definir as respectivas obrigações.

(12) O apoio do Fundo será mais eficaz e orientado se o co-financiamento das acções elegíveis se basear em duas programações plurianuais e num programa de trabalho anual, elaborados por cada Estado-Membro em função da sua situação e necessidades.

(13) É justo proceder à repartição dos recursos proporcionalmente aos encargos assumidos por cada Estado-Membro ao acolherem refugiados e pessoas deslocadas, incluindo refugiados que beneficiem de protecção internacional, ao abrigo dos programas nacionais.

(14) As medidas necessárias à execução da presente decisão serão aprovadas nos termos da Decisão 1999/468/CE do Conselho, de 28 de Junho de 1999, que fixa as regras de exercício das competências de execução atribuídas à Comissão [5].

(15) Uma das garantias da eficácia das acções apoiadas pelo Fundo consiste num acompanhamento eficiente. É necessário determinar as condições em que o mesmo é efectuado.

(16) Sem prejuízo das competências da Comissão em matéria de controlo financeiro, é conveniente estabelecer uma cooperação entre os Estados-Membros e a Comissão nesta matéria.

(17) A execução das acções pelos Estados-Membros deve oferecer garantias suficientes relativamente às regras e à qualidade da execução. É necessário determinar a responsabilidade dos Estados-Membros em matéria de acção penal e de correcção das irregularidades e das infracções, bem como a responsabilidade da Comissão em caso de incumprimento pelos Estados-Membros.

(18) A eficácia e o impacto das acções apoiadas pelo Fundo dependem igualmente da avaliação que delas é feita, sendo conveniente definir com clareza as responsabilidades dos Estados-Membros e da Comissão nesta matéria, bem como as regras que garantam a fiabilidade da avaliação.

(19) As acções devem ser avaliadas na perspectiva da sua revisão intercalar e da apreciação do seu impacto e o processo de avaliação deve ser integrado no acompanhamento dos projectos.

(20) Atendendo a que o objectivo da presente decisão, nomeadamente promover uma repartição equilibrada dos esforços assumidos pelos Estados-Membros ao acolherem refugiados e pessoas deslocadas, não pode ser suficientemente realizado pelos Estados-Membros, podendo, pois, ser melhor alcançado ao nível comunitário, a Comunidade pode tomar medidas em conformidade com o princípio da subsidiariedade consagrado no artigo 5.º do Tratado. De acordo com o princípio da proporcionalidade, consagrado no mesmo artigo, a presente decisão não excede o necessário para alcançar aquele objectivo.

(21) Nos termos do artigo 3.o do protocolo relativo à posição do Reino Unido e da Irlanda, anexo ao Tratado da União Europeia e ao Tratado que institui a Comunidade Europeia, o Reino Unido comunicou a sua intenção de participar na aprovação e aplicação da presente decisão.

(22) Nos termos do artigo 3.o do protocolo relativo à posição do Reino Unido e da Irlanda, anexo ao Tratado da União Europeia e ao Tratado que institui a Comunidade Europeia, a Irlanda comunicou a sua intenção de participar na aprovação e aplicação da presente decisão.

(23) Nos termos dos artigos 1.o e 2.o do protocolo relativo à posição da Dinamarca, anexo ao Tratado da União Europeia e ao Tratado que institui a Comunidade Europeia, a Dinamarca não participa na aprovação da presente decisão, não ficando a ela vinculada, nem sujeita à sua aplicação.

ADOPTOU A PRESENTE DECISÃO:

CAPÍTULO I

OBJECTIVOS E ATRIBUIÇÕES

Artigo 1.o

Estabelecimento e objectivos

1. A presente decisão cria o Fundo Europeu para os Refugiados, ("Fundo"), para o período de 1 de Janeiro de 2005 a 31 de Dezembro de 2010.
2. O Fundo destina-se a apoiar e a promover os esforços desenvolvidos pelos Estados-Membros ao acolherem refugiados e pessoas deslocadas e ao suportarem as consequências desse acolhimento, através do co-financiamento das acções previstas na presente decisão, tendo em conta a legislação comunitária nestas matérias.

Artigo 2.o

Disposições financeiras

1. O montante de referência financeira para a execução do Fundo entre 1 de Janeiro de 2005 e 31 de Dezembro de 2006 é de 114 milhões de euros.
2. As dotações anuais do Fundo são autorizadas pela autoridade orçamental dentro dos limites das perspectivas financeiras.

Artigo 3.o

Grupos destinatários das acções

Para efeitos da presente decisão, os grupos destinatários são compostos pelas seguintes categorias de pessoas:

1. Nacionais de países terceiros ou apátridas que beneficiem do estatuto definido pela Convenção de Genebra, de 28 de Julho de 1951, relativa ao Estatuto dos Refugiados e pelo seu protocolo de 1967, e que sejam autorizados a residir como refugiados num dos Estados-Membros.

2. Nacionais de países terceiros ou apátridas que beneficiem de uma forma de protecção subsidiária na acepção da Directiva 2004/83/CE do Conselho, de 29 de Abril de 2004, que estabelece normas mínimas relativas às condições a preencher por nacionais de países terceiros ou apátridas para poderem beneficiar do estatuto de refugiado ou de pessoa que, por outros motivos, necessite de protecção internacional, bem como relativas ao respectivo estatuto, e relativas ao conteúdo da protecção concedida [6].

3. Nacionais de países terceiros ou apátridas que tenham solicitado uma das formas de protecção descritas nos n.os 1 e 2.

4. Nacionais de países terceiros ou apátridas que beneficiem de um regime de protecção temporária na acepção da Directiva 2001/55/CE.

Artigo 4.o

Acções

1. O Fundo apoia as acções executadas nos Estados-Membros relativas a um ou mais dos seguintes aspectos:

- a) Condições de acolhimento e procedimentos de asilo;
- b) Integração das pessoas referidas no artigo 3.o cuja permanência no Estado-Membro em causa tenha um carácter duradouro e estável;
- c) Regresso voluntário das pessoas referidas no artigo 3.o, desde que não tenham adquirido uma nova nacionalidade nem saído do território do Estado-Membro.

2. As acções previstas no n.o 1 devem, em particular, promover a execução das disposições da legislação actual e futura da Comunidade aplicável no domínio do sistema comum europeu de asilo.

3. As acções têm em conta a situação específica das pessoas vulneráveis, como menores, menores não acompanhados, deficientes, idosos, grávidas, famílias monoparentais com filhos menores e pessoas que tenham sido vítimas de tortura, violação ou outras formas graves de violência psicológica, física ou sexual.

Artigo 5.o

Acções nacionais elegíveis em matéria de condições de acolhimento e de procedimentos de asilo

Podem beneficiar do apoio do Fundo as acções em matéria de condições de acolhimento e de procedimentos de asilo, nomeadamente:

- a) Os serviços ou infra-estruturas de alojamento;
- b) A prestação de ajuda material e de cuidados médicos e psicológicos;
- c) A assistência social, a informação ou a assistência no âmbito das formalidades administrativas;
- d) A assistência jurídica e linguística;

- e) A educação, a formação linguística e outras iniciativas consentâneas com o estatuto da pessoa em causa;
- f) A prestação de serviços de apoio, como tradução e formação que contribua para melhorar as condições de acolhimento e a eficácia e qualidade dos procedimentos de asilo;
- g) A informação das comunidades locais que interajam com as pessoas recebidas no país de acolhimento.

Artigo 6.o

Acções nacionais elegíveis em matéria de integração

Podem beneficiar do apoio do Fundo as acções em matéria de integração das pessoas referidas na alínea b) do n.o 1 do artigo 4.o, e os membros da sua família, na sociedade dos Estados-Membros, nomeadamente:

- a) O aconselhamento e a assistência nas áreas do alojamento, dos meios de subsistência, da integração no mercado de trabalho e dos cuidados médicos, psicológicos e sociais;
- b) A adaptação dos beneficiários à sociedade do Estado-Membro inclusive no plano socio-cultural, bem como a partilha dos valores consagrados na Carta dos Direitos Fundamentais da União Europeia;
- c) Acções de incentivo à participação duradoura e sustentável dos beneficiários na vida cívica e cultural;
- d) Medidas vocacionadas para a educação, a formação profissional e o reconhecimento das qualificações e diplomas;
- e) Acções destinadas a promover a auto-capacitação e a tornar estas pessoas autónomas, inclusive no plano económico;
- f) Acções tendentes a fomentar um contacto genuíno e um diálogo construtivo entre essas pessoas e a sociedade de acolhimento, incluindo acções que incentivem o envolvimento dos principais intervenientes, como a população em geral, as autoridades locais, as associações de refugiados, grupos de voluntários, os parceiros sociais e a sociedade civil no seu todo;
- g) Medidas de apoio à aquisição de competências por essas pessoas, inclusive no domínio da formação linguística;
- h) Acções que promovam a igualdade de acesso e de oportunidades no âmbito da relação dessas pessoas com as instituições públicas.

Artigo 7.o

Acções nacionais elegíveis em matéria de regresso voluntário

Podem beneficiar do apoio do Fundo as acções em matéria de regresso voluntário, nomeadamente:

- a) A informação e os serviços de aconselhamento relativos às acções ou programas de regresso voluntário;
- b) A informação relativa à situação nos países ou regiões de origem ou de anterior residência habitual;
- c) A formação geral ou profissional e a ajuda à reinserção;
- d) Acções de comunidades de origem residentes na União Europeia que facilitem o regresso voluntário das pessoas visadas pela presente decisão;
- e) Acções que facilitem a organização e aplicação de programas nacionais de regresso voluntário.

Artigo 8.o

Acções comunitárias

1. Além das acções referidas nos artigos 5.o, 6.o e 7.o, o Fundo pode igualmente financiar, por iniciativa da Comissão e até ao limite de 7 % dos recursos disponíveis, acções transnacionais ou de interesse comunitário geral em matéria de política de asilo, bem como medidas aplicáveis aos refugiados e às pessoas deslocadas, referidas no n.o 2.
2. As acções comunitárias elegíveis incidem especialmente nas seguintes áreas:
 - a) Desenvolvimento da cooperação comunitária na aplicação da legislação comunitária e das boas práticas;
 - b) Apoio à criação de redes de cooperação transnacionais e de projectos-piloto baseados em parcerias transnacionais entre organismos situados em dois ou mais Estados-Membros que se destinem a incentivar a inovação, facilitar o intercâmbio de experiências e boas práticas e melhorar a qualidade da política de asilo;
 - c) Apoio a operações transnacionais de sensibilização para a política europeia em matéria de asilo e para a situação e especificidades das pessoas referidas no artigo 3.o;
 - d) Apoio, divulgação e troca de informações sobre as melhores práticas e todos os outros aspectos do Fundo, incluindo a utilização de tecnologias da informação e da comunicação.
3. O programa de trabalho anual que estabelece as prioridades das acções comunitárias é adoptado nos termos do n.o 2 do artigo 11.o

Artigo 9.o

Medidas de emergência

1. Em caso de aplicação de mecanismos de protecção temporária, na acepção da Directiva 2001/55/CE, e para além das acções referidas no artigo 4.o, o Fundo financia igualmente, em separado e a título complementar, medidas de emergência em favor dos Estados-Membros.
2. As medidas de emergência elegíveis abrangem os seguintes tipos de acções:

- a) Acolhimento e alojamento;
- b) Disponibilização de meios de subsistência, incluindo alimentação e vestuário;
- c) Assistência médica, psicológica ou outra;
- d) Despesas administrativas e de pessoal decorrentes do acolhimento das pessoas em causa, e aplicação das medidas de emergência;
- e) Despesas logísticas e de transporte.

CAPÍTULO II

REGRAS DE EXECUÇÃO E DE GESTÃO

Artigo 10.o

Aplicação

A Comissão é responsável pela execução da presente decisão e adopta todas as regras necessárias para o efeito.

Artigo 11.o

Comité

1. A Comissão é assistida por um Comité.
 2. Sempre que se faça referência ao presente número, são aplicáveis os artigos 4.o e 7.o da Decisão 1999/468/CE.
- O prazo previsto no n.o 3 do artigo 4.o da Decisão 1999/468/CE é de três meses.
3. Sempre que se faça referência ao presente número, são aplicáveis os artigos 3.o e 7.o da Decisão 1999/468/CE.
 4. O Comité aprovará o seu regulamento interno.

Artigo 12.o

Responsabilidades da Comissão e dos Estados-Membros

1. A Comissão:

- a) Adopta, nos termos do n.o 2 do artigo 11.o, as directrizes relativas às prioridades dos programas plurianuais previstos no artigo 15.o e comunica aos Estados-Membros as dotações financeiras indicativas do Fundo;
- b) Garante, no âmbito da sua responsabilidade na execução do orçamento geral da União Europeia, a existência e o bom funcionamento dos sistemas adequados de gestão e controlo nos Estados-Membros, por forma a que os fundos comunitários sejam utilizados de modo regular e eficaz. Estas medidas incluem um exame prévio, baseado em documentos e efectuado no local, dos procedimentos de execução, dos sistemas de controlo, dos sistemas contabilísticos e dos procedimentos relativos aos contratos públicos e à concessão de subvenções aplicados pelas autoridades responsáveis. A

Comissão procede aos reexames necessários por ocasião de qualquer alteração substancial a nível de procedimentos ou de sistemas;

c) Executa as acções comunitárias previstas no artigo 8.o

2. Os Estados-Membros:

a) São responsáveis pela execução das acções nacionais que beneficiem do apoio do Fundo;

b) Tomam as medidas necessárias para que o Fundo funcione eficazmente a nível nacional, associando todas as partes interessadas na política de asilo, de acordo com as práticas nacionais;

c) Designam uma autoridade responsável pela gestão das acções nacionais que beneficiem do apoio do Fundo, de acordo com a legislação comunitária aplicável e com o princípio da boa gestão financeira;

d) Assumem, em primeira instância, a responsabilidade pelo controlo financeiro das acções e verificam a aplicação dos sistemas de gestão e controlo, por forma a assegurar uma utilização eficaz e regular dos fundos comunitários, facultando à Comissão uma descrição desses sistemas;

e) Certificam a exactidão das declarações de despesas apresentadas à Comissão e garantem que estas provenham de sistemas contabilísticos baseados em documentos justificativos susceptíveis de verificação;

f) Cooperam com a Comissão na recolha das estatísticas necessárias à aplicação do artigo 17.o

3. A Comissão, em cooperação com os Estados-Membros:

a) Assume a responsabilidade pela divulgação dos resultados das acções empreendidas na fase 2000-2004 do Fundo e das acções a executar na fase 2005-2010;

b) Assegura que as acções apoiadas pelo Fundo sejam objecto de informação, publicidade e acompanhamento adequados;

c) Assegura a coerência global e a complementaridade com outras políticas, instrumentos e acções comunitárias pertinentes.

Artigo 13.o

Autoridades responsáveis

1. Cada Estado-Membro designa uma autoridade responsável, que será o único interlocutor da Comissão. Esta autoridade será um órgão funcional do Estado-Membro ou um órgão público nacional. A autoridade responsável pode delegar algumas ou todas as suas funções de execução noutro órgão da administração pública ou entidade de direito privado regulada pelo direito do Estado-Membro e investida de uma missão de serviço público. Se o Estado-Membro designar uma autoridade responsável que não ele próprio, fixará todas as regras relativas às suas relações com essa autoridade e às relações da mesma com a Comissão.

2. O órgão designado como autoridade responsável ou qualquer autoridade objecto da referida delegação de competências deve preencher as seguintes condições mínimas:

- a) Ter personalidade jurídica, excepto se a autoridade responsável for um órgão funcional do Estado-Membro;
- b) Ter uma capacidade financeira e de gestão adaptada ao volume de fundos comunitários que será chamada a gerir e que lhe permita desempenhar devidamente as suas funções, segundo as regras aplicáveis à gestão dos fundos comunitários.

3. As autoridades responsáveis desempenham, nomeadamente, as seguintes funções:

- a) Consultar os parceiros adequados com vista ao estabelecimento da programação plurianual;
- b) Organizar e publicar os concursos e os convites à apresentação de propostas;
- c) Organizar os procedimentos de selecção e de atribuição dos co-financiamentos pelo Fundo, no respeito dos princípios da transparência e da igualdade de tratamento, e tomar todas as medidas necessárias para evitar eventuais conflitos de interesses;
- d) Assegurar a coerência e a complementaridade entre os co-financiamentos do Fundo e os previstos no âmbito de outros instrumentos financeiros nacionais e comunitários pertinentes;
- e) Gestão administrativa, contratual e financeira das acções;
- f) Exercer actividades de informação, aconselhamento e divulgação de resultados;
- g) Acompanhamento e avaliação;
- h) Cooperação e ligação com a Comissão e as autoridades responsáveis dos outros Estados-Membros.

4. O Estado-Membro faculta à autoridade responsável, ou a qualquer autoridade na qual sejam delegadas competências, recursos que lhe permitam continuar a desempenhar devidamente as suas funções durante todo o período de execução das acções financiadas pelo Fundo. As actividades de execução podem ser financiadas a título da assistência técnica e administrativa definida no artigo 18.o

5. A Comissão adopta, nos termos do n.o 2 do artigo 11.o, as regras relativas aos sistemas de gestão e controlo dos Estados-Membros, incluindo as regras de gestão administrativa e financeira dos projectos nacionais co-financiadas pelo Fundo.

Artigo 14.o

Critérios de selecção

A autoridade responsável selecciona os projectos com base nos seguintes critérios:

- a) A situação e os requisitos do Estado-Membro;
- b) A relação custo-eficácia da despesa, tendo em conta o número de pessoas abrangidas pelo facto;

- c) A experiência, competência, fiabilidade e participação financeira da organização que requer o financiamento e de eventuais organizações parceiras;
- d) O grau de complementaridade dos projectos com outras acções financiadas pelo orçamento geral da União Europeia ou no âmbito de programas nacionais.

CAPÍTULO III

PROGRAMAÇÃO

Artigo 15.o

Programas plurianuais

1. As acções nos Estados-Membros são executadas com base em dois períodos de programação plurianual com uma duração de três anos (2005-2007 e 2008-2010).
2. Com base nas directrizes relativas às prioridades dos programas plurianuais e nas dotações financeiras indicativas comunicadas pela Comissão e referidas no n.o 1 do artigo 12.o, cada Estado-Membro propõe, relativamente a cada período de programação, um projecto de programa plurianual que contenha, nomeadamente, os seguintes elementos:
 - a) Uma descrição da situação actual no Estado-Membro, tendo em conta as condições de acolhimento, os procedimentos de asilo, integração e regresso voluntário das pessoas referidas no artigo 3.o;
 - b) Uma análise das necessidades no Estado-Membro em causa em matéria de acolhimento, procedimentos de asilo, integração e regresso voluntário e uma indicação dos objectivos operacionais destinados a dar resposta a estas necessidades durante o período abrangido pela programação;
 - c) A apresentação de uma estratégia adequada para alcançar estes objectivos e a prioridade a atribuir à sua realização, tendo em conta os resultados da consulta dos parceiros prevista na alínea a) do n.o 4 do artigo 13.o, bem como uma descrição sucinta das acções previstas para aplicar as prioridades;
 - d) Uma exposição sobre a compatibilidade desta estratégia com outros instrumentos regionais, nacionais e comunitários;
 - e) Um plano de financiamento indicativo que precise, relativamente a cada objectivo e a cada ano, a participação financeira prevista do Fundo, bem como o montante global dos co-financiamentos públicos ou privados.
3. Os Estados-Membros apresentam à Comissão o seu projecto de programa plurianual no prazo de quatro meses a contar da comunicação pela Comissão das directrizes e das dotações financeiras indicativas para o período em causa.
4. Nos termos do n.o 3 do artigo 11.o, a Comissão aprova os projectos de programas plurianuais no prazo de três meses a contar da sua recepção, tendo em conta as orientações definidas nas directrizes adoptadas nos termos da alínea a) do n.o 1 do artigo 12.o

Artigo 16.o

Programas anuais

1. Os programas plurianuais aprovados pela Comissão são executados através de programas de trabalho anuais.

2. Anualmente, o mais tardar em 1 de Julho, a Comissão comunica aos Estados-Membros uma estimativa dos montantes que lhes serão afectados para o ano seguinte, dentro das dotações globalmente aprovadas no âmbito do processo orçamental anual e aplicando as regras de cálculo definidas no artigo 17.o

3. Anualmente, o mais tardar em 1 de Novembro, os Estados-Membros apresentam à Comissão, uma proposta de programa anual para o ano seguinte, elaborada de acordo com o programa plurianual aprovado, que inclua nomeadamente:

a) As regras gerais aplicáveis à selecção das acções a financiar no âmbito do programa anual, quando estas difiram das regras estabelecidas no programa plurianual;

b) Uma descrição das funções a desempenhar pela autoridade responsável no âmbito da execução do programa anual;

c) A repartição financeira prevista da contribuição do Fundo entre as diferentes acções do programa, bem como o montante solicitado a título da assistência técnica e administrativa referida no artigo 18.o para a execução do programa anual.

4. A Comissão examina a proposta do Estado-Membro, tendo em conta, nomeadamente, o montante definitivo das dotações afectadas ao Fundo no âmbito do processo orçamental e toma uma decisão sobre o co-financiamento pelo Fundo, o mais tardar em 1 de Março do ano em causa. A decisão deve indicar o montante atribuído ao Estado-Membro, bem como o período de elegibilidade das despesas.

5. Quando se verificarem alterações significativas que afectem a execução do programa anual e impliquem uma transferência de fundos entre diversas acções superior a 10 % do montante total atribuído a um Estado-Membro para o ano em causa, esse Estado-Membro submeterá à aprovação da Comissão um programa anual revisto, o mais tardar em simultâneo com a apresentação do relatório intercalar referido no n.o 3 do artigo 23.o

Artigo 17.o

Repartição anual dos recursos a título das acções referidas nos artigos 5.o, 6.o e 7.o executadas nos Estados-Membros

1. Cada Estado-Membro recebe, da dotação anual do Fundo, um montante fixo de 300000 euros. Este montante é fixado em 500000 euros por ano em relação a 2005, 2006 e 2007, de acordo com as novas perspectivas financeiras para os Estados que aderirem à União Europeia em 1 de Maio de 2004.

2. Os restantes recursos anuais disponíveis são repartidos do seguinte modo entre os Estados-Membros:

a) 30 % proporcionalmente ao número de pessoas admitidas numa das categorias referidas nos n.os 1 e 2 do artigo 3.o durante os três anos anteriores;

b) 70 % proporcionalmente ao número de pessoas referidas nos n.os 3 e 4 do artigo 3.o registadas durante os três anos anteriores.

3. Os valores de referência são os últimos números estabelecidos pelo Serviço de Estatística das Comunidades Europeias, de acordo com a legislação comunitária relativa à recolha e análise de estatísticas no domínio do asilo.

Artigo 18.o

Assistência técnica e administrativa

Pode reservar-se uma parte do co-financiamento anual concedido a um Estado-Membro para cobrir as despesas de assistência técnica e administrativa necessárias à preparação, acompanhamento e avaliação das acções.

O montante anual afectado à assistência técnica e administrativa não pode exceder 7 % do co-financiamento anual total concedido a um Estado-Membro, acrescido de 30000 euros.

Artigo 19.o

Disposições específicas aplicáveis às medidas de emergência

1. Os Estados-Membros apresentam à Comissão uma lista de requisitos e um plano de execução das medidas de emergência referidas no artigo 9.o que inclua uma descrição das acções previstas e dos órgãos encarregados da sua execução.

2. A contribuição financeira do Fundo para as medidas de emergência referidas no artigo 9.o é limitada a um período de seis meses e não pode exceder 80 % do custo de cada medida.

3. Os recursos disponíveis são repartidos entre os Estados-Membros em função do número de pessoas que beneficiem, em cada um deles da protecção temporária referida no n.o 1 do artigo 9.o

4. São aplicáveis os n.os 1 e 2 do artigo 20.o, o artigo 21.o e os artigos 23.o a 26.o

CAPÍTULO IV

GESTÃO E CONTROLO FINANCEIROS

Artigo 20.o

Estrutura do financiamento

1. A participação financeira do Fundo assume a forma de subvenções não reembolsáveis.

2. As acções que beneficiem do apoio do Fundo são co-financiadas por entidades públicas ou privadas, não podem ter fins lucrativos, nem são elegíveis para financiamento a título de outras fontes a cargo do orçamento geral da União Europeia.

3. As dotações do Fundo devem ser complementares das despesas públicas ou equiparadas dos Estados-Membros afectadas às acções e medidas abrangidas pela presente decisão.

4. A contribuição comunitária para as acções que beneficiem de apoio não pode exceder:

a) No que respeita às acções executadas nos Estados-Membros ao abrigo dos artigos 5.o, 6.o e 7.o, 50 % do custo total de uma acção específica. Esta percentagem pode ser aumentada para 60 % relativamente às acções particularmente inovadoras, como as acções desenvolvidas no âmbito de parcerias transnacionais ou acções que envolvam a participação activa das pessoas referidas no artigo 3.o ou de organizações criadas por esses grupos de destinatários, e será aumentada para 75 % nos Estados-Membros abrangidos pelo Fundo de Coesão;

b) No âmbito dos convites à apresentação de propostas a título das acções comunitárias referidas no artigo 8.o, 80 % do custo total de uma acção específica.

5. De uma forma geral, as ajudas financeiras comunitárias a projectos que beneficiem do apoio do Fundo são concedidas por um período máximo de três anos, sob reserva de um exame periódico dos progressos realizados.

Artigo 21.o

Elegibilidade

1. As despesas devem corresponder aos pagamentos efectuados pelos beneficiários finais das subvenções e comprovados por facturas pagas ou por documentos contabilísticos com valor equivalente.

2. Para poder beneficiar do apoio do Fundo, uma despesa deve ter sido efectivamente paga nunca antes de 1 de Janeiro do ano a que respeita a decisão de co-financiamento da Comissão referida no n.o 4 do artigo 16.o

3. A Comissão adopta, nos termos do n.o 3 do artigo 11.o, as regras relativas à elegibilidade das despesas no âmbito das acções executadas nos Estados-Membros ao abrigo dos artigos 5.o, 6.o e 7.o e co-financiadas pelo Fundo.

Artigo 22.o

Autorizações

As autorizações orçamentais comunitárias são efectuadas anualmente com base na decisão de co-financiamento adoptada pela Comissão a que se refere o n.o 4 do artigo 16.o

Artigo 23.o

Pagamentos

1. A contribuição do Fundo é paga pela Comissão à autoridade responsável, de acordo com as autorizações orçamentais.

2. No prazo de 60 dias a contar da adopção da decisão anual da Comissão relativa ao co-financiamento pelo Fundo, será pago ao Estado-Membro um pré-financiamento que represente 50 % do montante afectado na referida decisão.

3. Será pago um segundo pré-financiamento no prazo de três meses a contar da aprovação pela Comissão de um relatório intercalar relativo à execução do programa de trabalho

anual, bem como de uma declaração de despesas que comprove um nível de despesas que represente, pelo menos, 70 % do montante do primeiro pré-financiamento pago. O montante do segundo pré-financiamento pago pela Comissão não pode exceder 50 % do montante total afectado na decisão de co-financiamento ou, em qualquer caso, o saldo entre o montante dos fundos comunitários efectivamente atribuídos pelo Estado-Membro às acções seleccionadas no âmbito do programa anual e o montante do primeiro pré-financiamento pago.

4. O pagamento do saldo ou o pedido de reembolso dos montantes pagos a título dos pré-financiamentos que excedam as despesas finais aprovadas no âmbito do Fundo são efectuados num prazo não superior a três meses a contar da aprovação pela Comissão do relatório final de execução e da declaração final de despesas do programa anual referidos no n.º 3 do artigo 24.º e no n.º 2 do artigo 28.º

Artigo 24.º

Declarações de despesas

1. Relativamente a todas as despesas que declara à Comissão, a autoridade responsável assegura que os programas nacionais de execução sejam geridos de acordo com a regulamentação comunitária aplicável e que os fundos sejam utilizados de acordo com o princípio da boa gestão financeira.

2. As declarações de despesas são certificadas por uma pessoa ou por um serviço funcionalmente independente de qualquer serviço de gestão orçamental da autoridade responsável.

3. A autoridade responsável transmite à Comissão uma declaração final de despesas no prazo de nove meses a contar da data fixada pela decisão de co-financiamento para a execução das despesas. Se a referida declaração não for transmitida à Comissão dentro desse prazo, esta procederá automaticamente ao encerramento do programa anual e à anulação das respectivas dotações.

Artigo 25.º

Controlos e correcções financeiras efectuados pelos Estados-Membros

1. Sem prejuízo da responsabilidade da Comissão na execução do orçamento geral da União Europeia, os Estados-Membros são os primeiros responsáveis pelo controlo financeiro das acções, devendo, para o efeito, tomar, nomeadamente, as seguintes medidas:

a) Organizar, com base numa amostra adequada, controlos das acções que incidam, pelo menos, sobre 10 % das despesas totais elegíveis para cada programa anual de execução e sobre uma amostra representativa das acções aprovadas. Os Estados-Membros asseguram a devida separação entre estes controlos e os procedimentos de execução ou de pagamento relativos às acções;

b) Prevenir, detectar e corrigir as irregularidades e comunicá-las à Comissão, de acordo com as regras aplicáveis, mantendo-a informada da evolução das acções administrativas e judiciais;

c) Cooperar com a Comissão para assegurar uma utilização dos fundos comunitários segundo o princípio da boa gestão financeira.

2. Os Estados-Membros procedem às correcções financeiras necessárias relativamente à irregularidade detectada, tendo em conta o seu carácter individual ou sistémico. As correcções financeiras consistem na supressão da totalidade ou de parte da contribuição do Fundo para as acções em causa e dão origem, em caso de não reembolso no prazo fixado pelo Estado-Membro, ao pagamento de juros de mora, à taxa prevista no n.º 4 do artigo 26.º

3. A Comissão adopta, nos termos do n.º 3 do artigo 11.º, as regras e os procedimentos relativos às correcções financeiras efectuadas pelos Estados-Membros no âmbito das acções executadas nos Estados-Membros ao abrigo dos artigos 5.º, 6.º e 7.º e co-financiadas pelo Fundo.

Artigo 26.º

Controlos e correcções financeiras efectuados pela Comissão

1. Sem prejuízo das competências do Tribunal de Contas e dos controlos efectuados pelos Estados-Membros de acordo com as disposições legislativas, regulamentares e administrativas nacionais, podem ser efectuados controlos no local, nomeadamente por amostragem, das acções financiadas pelo Fundo e dos sistemas de gestão e controlo por funcionários ou agentes da Comissão, mediante um pré-aviso mínimo de três dias úteis. A Comissão informa do facto o Estado-Membro em causa, por forma a obter toda a colaboração necessária. Podem participar nestes controlos funcionários ou agentes do Estado-Membro em questão.

A Comissão pode solicitar ao Estado-Membro que efectue um controlo no local a fim de verificar a regularidade de uma ou várias operações. Podem participar nestes controlos funcionários ou agentes da Comissão.

2. Se, após ter procedido às verificações necessárias, a Comissão concluir que um Estado-Membro não respeitou as obrigações que para ele decorrem do artigo 25.º, suspenderá os pagamentos dos pré-financiamentos ou o pagamento final relativos aos co-financiamentos do Fundo para os programas anuais em questão, se:

- a) Um Estado-Membro não executar as acções tal como acordado na decisão de co-financiamento;
- b) O co-financiamento de uma ou várias acções pelo Fundo não se justificar, no todo ou em parte;
- c) Os sistemas de gestão e controlo apresentarem falhas graves que possam conduzir a irregularidades de carácter sistémico.

Nesses casos, a Comissão deve apresentar um pedido justificado ao Estado-Membro, para que este lhe submeta as suas observações e, se for caso disso, proceda às eventuais correcções num prazo determinado.

3. No termo do prazo fixado pela Comissão, se não houver acordo e o Estado-Membro não tiver efectuado as correcções, a Comissão pode decidir, no prazo de três meses, tendo em conta as observações eventualmente apresentadas pelo Estado-Membro:

- a) Reduzir o pagamento dos pré-financiamentos ou o pagamento final; ou
- b) Proceder às correcções financeiras necessárias, mediante a supressão da totalidade ou de parte da contribuição do Fundo para as acções em causa.

Na falta de uma decisão nos termos das alíneas a) ou b), a suspensão dos pagamentos cessará imediatamente.

4. Qualquer montante a cobrar ou que dê lugar a repetição do indevido deve ser reembolsado à Comissão. Em caso de não reembolso na data fixada pela Comissão, o montante devido será acrescido de juros de mora à taxa aplicada pelo Banco Central Europeu às suas principais operações de refinanciamento em euros, majorada de três pontos e meio. A taxa de referência a que se aplica a majoração é a taxa em vigor no primeiro dia do mês da data-limite de pagamento, tal como publicada na série C do Jornal Oficial da União Europeia.

5. A Comissão adopta, nos termos do n.º 3 do artigo 11.º, as regras e procedimentos relativos às correcções financeiras por ela efectuadas no âmbito das acções executadas nos Estados-Membros ao abrigo dos artigos 5.º, 6.º e 7.º e co-financiadas pelo Fundo.

CAPÍTULO V

ACOMPANHAMENTO, AVALIAÇÃO E RELATÓRIOS

Artigo 27.º

Acompanhamento e avaliação

1. A Comissão assegurará um acompanhamento regular do Fundo, em cooperação com os Estados-Membros.

2. O Fundo é objecto de uma avaliação periódica, realizada pela Comissão em cooperação com os Estados-Membros, destinada a apreciar a pertinência, a eficácia e o impacto das acções executadas relativamente aos objectivos enunciados no artigo 1.º Esta avaliação incide igualmente sobre a complementaridade entre as acções executadas no âmbito do Fundo e as acções abrangidas por outras políticas, instrumentos e acções comunitárias pertinentes.

Artigo 28.º

Relatórios

1. A autoridade responsável de cada Estado-Membro toma as medidas necessárias para assegurar o acompanhamento e a avaliação das acções.

Para o efeito, os acordos e contratos que concluir com as organizações encarregadas da execução das acções devem incluir cláusulas relativas à obrigação de apresentar regularmente relatórios intercalares pormenorizados sobre a execução das acções e um relatório final circunstanciado sobre o grau de cumprimento dos objectivos propostos.

2. No prazo de nove meses a contar do termo do prazo de elegibilidade das despesas fixado na decisão de co-financiamento em relação a cada programa anual, a autoridade

responsável enviará à Comissão um relatório final sobre a execução das acções, bem como a declaração final de despesas prevista no n.º 3 do artigo 24.º

3. Os Estados-Membros transmitem à Comissão:

a) O mais tardar em 31 de Dezembro de 2006, um relatório de avaliação sobre a execução das acções co-financiadas pelo Fundo;

b) O mais tardar em 30 de Junho de 2009 e 30 de Junho de 2012, respectivamente, um relatório de avaliação dos resultados e do impacto das acções co-financiadas pelo Fundo.

4. A Comissão apresenta ao Parlamento Europeu, ao Conselho, ao Comité Económico e Social Europeu e ao Comité das Regiões:

a) O mais tardar em 30 de Abril de 2007, um relatório intercalar sobre os resultados obtidos e sobre os aspectos qualitativos e quantitativos da execução do Fundo, eventualmente acompanhado de propostas de ajustamento;

b) O mais tardar em 31 de Dezembro de 2009, um relatório de avaliação intercalar acompanhado de uma proposta relativa à continuação do Fundo;

c) O mais tardar em 31 de Dezembro de 2012, um relatório de avaliação a posteriori.

CAPÍTULO VI

DISPOSIÇÕES TRANSITÓRIAS

Artigo 29.º

Programa plurianual 2005-2007

Em derrogação do artigo 15.º, é aplicável o seguinte calendário à execução do programa plurianual para o período de 2005-2007:

a) O mais tardar em 31 de Janeiro de 2005, a Comissão comunica aos Estados-Membros as directrizes de programação e as dotações financeiras indicativas dos montantes que lhes são afectados;

b) O mais tardar em 1 de Maio de 2005, os Estados-Membros designam a autoridade nacional responsável referida no artigo 13.º e apresentam à Comissão a proposta de programação plurianual para o período de 2005-2007, referida no artigo 15.º;

c) A Comissão aprova, nos termos do n.º 3 do artigo 11.º, os programas plurianuais no prazo de dois meses a contar da recepção da proposta de programação plurianual.

Artigo 30.º

Programa anual para 2005

Em derrogação do artigo 16.º, é aplicável o seguinte calendário ao exercício de 2005:

a) O mais tardar em 31 de Janeiro de 2005, a Comissão comunica aos Estados-Membros a estimativa dos montantes que lhes são afectados;

b) O mais tardar em 1 de Junho de 2005, os Estados-Membros apresentam à Comissão a proposta de programa anual referida no artigo 16.o; esta proposta deve ser acompanhada de uma descrição dos sistemas de gestão e controlo que serão aplicados para assegurar uma utilização eficaz e regular dos fundos comunitários;

c) A Comissão adopta as decisões de co-financiamento no prazo de dois meses a contar da recepção da proposta de programa anual, na sequência da verificação dos elementos previstos na alínea b) do n.o 1 do artigo 12.o

As despesas efectivamente pagas entre 1 de Janeiro de 2005 e a data de adopção das decisões de co-financiamento podem ser elegíveis para apoio do Fundo.

CAPÍTULO VII

DISPOSIÇÕES FINAIS

Artigo 31.o

Reexame

Com base numa proposta da Comissão, o Conselho reexamina a presente decisão até 31 de Dezembro de 2010.

Artigo 32.o

Destinatários

Os Estados-Membros são os destinatários da presente decisão, em conformidade com o Tratado que institui a Comunidade Europeia.

Feito em Bruxelas, em 2 de Dezembro de 2004.

Pelo Conselho

O Presidente

J. P. H. Donner

[1] Parecer emitido em 20 de Abril de 2004 (ainda não publicado no Jornal Oficial).

[2] JO C 241 de 28.9.2004, p. 27.

[3] JO L 252 de 6.10.2000, p. 12.

[4] JO L 212 de 7.8.2001, p. 12.

[5] JO L 184 de 17.7.1999, p. 23 (Rectificação: JO L 269 de 19.10.1999, p. 45).

[6] JO L 304 de 30.9.2004, p. 12.